

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

TÜRKİYE ANTI-DAMPİNG

UYGULAMALARININ ÇİN'İN İHRACATINA

OLAN ETKİLERİNİN TEORİK VE AMPİRİK

ANALİZİ (2000-2006 DÖNEMİ)

Azıguli ALIMU

16811101136

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ SELÇUK KARAYEL

KONYA-2020

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aziguli ALIMU		
	Numarası	16811101136		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora	☐	
Tezin Adı	Türkiye Anti-Damping Uygulamalarının Çin'in İhracatına Olan Etkilerinin Teorik ve Ampirik Analizi(2000-2006 Dönemi)			

Öğrencinin Adı Soyadı
AZIGULI. ALIMU
İmzası
غازيغول. عالم

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aziguli ALIMU
	Numarası	16811101136
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	DR. ÖĞR. ÜYESİ SELÇUK KARAYEL
	Tezin Adı	Türkiye Anti-Damping Uygulamalarının Çin'in İhracatına Olan Etkilerinin Teorik ve Ampirik Analizi(2000-2006 Dönemi)

ÖZET

Uluslararası ticaretin gelişmesiyle birlikte, iç pazardaki adil rekabeti sağlamak ve yerli üretimi korumak için bir dizi ticari koruma yöntemleri geliştirilmiştir. Anti-damping de bunlardan biridir. Geçmişte daha çok gelişmiş ülkeler tarafından kullanılan bir yöntem olsa da, günümüzde anti-damping çok sürekli ve geniş kullanılan bir yöntemdir. Türkiye dünyadaki anti-damping önlemini en çok kullanan 10 ülke listesinde yer almaktadır. Türkiye ve Çin ticareti 1990'lı yıllardan sonra gelişmeye devam ederken, belirli sebeplerden dolayı Türkiye Çin'den ihraç edilen ürünlere yönelik birçok anti-damping soruşturması başlatmıştır. Bu makale Türkiye anti-damping önlemlerinin, Çinli ihracat şirketleri üzerindeki etkisini teorik ve ampirik olarak incelemektedir. Ampirik analizde esas olarak Dünya Bankası'nın anti-damping veri tabanı ve Çin'in Gümrük İthalat ve İhracat Veritabanı kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları şunlardır: (1) Türkiye anti-damping önlemleri Çin'in ihracatı üzerinde belirli bir engelleyici etkiye sahiptir, bu da esas olarak düşük verimli şirketlerin pazardan çekilmesinden kaynaklanmaktadır; (2) yüksek verimli şirketler, Ticaret şirketleri ve çok ürünlü şirketler, Türkiye anti-dampingine maruz kaldıktan sonra piyasadan kolayca çekilmezler; (3) Hayatta kalan Çinli şirketler, Türkiye pazarındaki ihracat hacimlerini azaltmamıştır ve ihracat fiyatlarını biraz arttırmıştır; (4) Anti-damping soruşturmalarına dahil olan Çin ürünleri üzerinde ticaret saptırma etkisi görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler : Anti-damping , Damping , Çin Türkiye ticareti , Anti-damping'in Ticarete Etkileri , İhracat

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aziguli ALIMU
	Numarası	16811101136
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	DR. ÖĞR. ÜYESİ SELÇUK KARAYEL
	Tezin Adı	Türkiye Anti-Dumping Uygulamalarının Çin'in İhracatına Olan Etkilerinin Teorik ve Ampirik Analizi(2000-2006 Dönemi)

ABSTRACT

With the development of international trade, a number of commercial protection methods have emerged to ensure fair competition in the domestic market and to protect domestic industry, and anti-dumping is one of them. Although the developed countries used the method more frequently in the past, anti-dumping has become a method that is used continuously and widely, especially nowadays. Turkey is one of the 10 countries that uses anti-dumping measures the most. Since Turkey and China trade continues to flourish after 1990, for certain reasons, Turkey launched many anti-dumping investigations against imported Chinese products. The empirical analysis mainly used the World Bank's anti-dumping database and Chinese Customs Import and Export Database. Results of the study found the following: (1) Turkey anti-dumping measures has a specific inhibitory effect on China's exports, which mainly is due to the withdrawal of low-yielding companies; (2) highly efficient companies, trading companies and multi-product companies don't easily quit the market after being subjected to anti-dumping; (3) The surviving Chinese companies did not reduce their export volume in Turkish market and their export prices have increased slightly; (4) There was no trade diversion effect observed on the Chinese products involved in Turkish anti-dumping.

Keywords: Anti-Dumping, Dumping, China Turkey Trade, Anti-Dumping Trade Effects, Export

İçindekiler

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	I
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM : DAMPİNG ve ANTI-DAMPİNG.....	3
1.1. Temel Kavramlar.....	3
1.1.1. Damping.....	3
1.1.2. Tarife Uygulaması ve Anti-damping.....	6
1.1.3. Ara Ürün.....	9
1.1.4. Zarar ve Zarar Tehdidi.....	11
1.2. Anti-Damping Önleminin Prosedürleri.....	13
1.2.1. Anti-Damping Soruşturması.....	13
1.2.2. Geçici Önlemler, Nihai Anti-Damping Vergileri ve Fiyat Taahhüdü.....	16
1.2.3. Anti-Damping Uygulamasının Avantaj ve Dezavantajları.....	17
1.3. Dünya Geneline Anti-Damping Yasa ve Kanunları.....	19
1.4. Anti-Damping Önlemlerinin Etkileri.....	25
1.4.1. Ticaret Saptırma Etkisi.....	26
1.4.2. Yatırım Geçiş Etkisi.....	28
1.4.3. Yukarı ve Aşağı Endüstrilerin İkincil Koruma Etkileri.....	30
1.4.4. Ülkeler Arasında Misilleme Etkisi	31
İKİNCİ BÖLÜM : TÜRKİYE VE ÇİN TİCARETİ.....	33
2.1. Türkiye ve Çin Ticareti Dün ve Bugünü.....	33
2.1.1. Türkiye ve Çin Ticareti Dünü.....	33
2.1.2. Türkiye ve Çin Ticareti Bugünü.....	35
2.1.3. Dış Ticaret Açığı.....	38
2.1.4. Ürün Grupları.....	41

2.2. Türkiye Anti-Damping Yasa ve Kanunları.....	44
2.3. Türkiye'den Çin'e Anti-Damping Uygulaması.....	47
2.3.1. Dünya Genelinde Anti-damping.....	47
2.3.2. Türkiye Genelinde Anti-damping Soruşturmaları.....	48
2.3.3. Türkiye'nin Çin'e Uyguladığı Anti-damping Önlemleri.....	48
2.3.4. Türkiye'nin Çin'e Yönelik Anti-dampinginin Nedenleri.....	51
2.4. Çin'in Anti-Damping Önlemler Karşısında Alan Tedbirleri.....	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : TÜRKİYE ANTI-DAMPİNG UYGULAMASININ ÇİN'İN İHRACATINA OLAN ETKİLERİNİN TEORİK VE AMPİRİK ANALİZİ.....	60
3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezler.....	60
3.2. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Literatür Taraması	61
3.3. Araştırmanın Önemi.....	62
3.4. DID Analiz Modelinin Tanıtımı.....	63
3.5. Veri Kümeleri ve Değişkenler.....	64
3.6. Araştırma Modeli.....	66
3.7. Ampirik Analizler ve Sonuçları.....	69
3.8. DID Modeli Sağlamlık Kontrolü Regresyon Analizi.....	81
3.8.1. Üç Aylık Veri Örneklemelerini Kullanarak Elde Edilen Regresyon Sonucu.....	81
3.8.2. Aykırı Değerlerin Kaldırılması.....	82
3.8.3. Diğer Ülkeler Tarafından Eş Zamanlı Olarak Anti-damping Soruşturmalarına Konu Olan Ürünlerin Kaldırılması	82
3.8.4. Yabancı İşletmelerin Etkisinin Ortadan Kaldırılması.....	82
3.8.5. Anti-Damping Öncesi ve Sonrası Trendler.....	83
3.8.6. GTİP6'da GTİP8 Ürün Türleri Sayısının Kontrol Edilmesi.....	83
Sonuç Özeti.....	83
Sınırlılıklar ve Gelecekteki Araştırmalar İçin Öneriler.....	85
Kaynakça.....	85

Kısaltmalar Dizini

- DTÖ : Dünya Ticaret Örgütü
- ABD: Amerika Birleşik Devletleri
- UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
- Ar-Ge: Araştırma ve Geliştirme
- TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
- DID: Difference in Differences
- DTM: Dış Ticaret Müsteşarlığı
- NABE:Ulusal İşletme Ekonomisi Derneği
- UNCTAD: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
- GTİP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
- GATT: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
- İGM:İthalat Genel Müdürlüğü
- CIF:Cost, Insurance and Freight

GİRİŞ

1990 yılından günümüze, küresel ticaret bağlamında, daha fazla ülke Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'e üye olmuştur ve bununla beraber dünya ticaretinin toplam hacmi artmaya devam etmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2013 yılındaki "İnsani Gelişme Raporu"na göre, 1980'den 2010'a kadar olan süreçte, gelişmekte olan ülkelerin toplam dünya ticaretindeki oranı % 25'ten% 47'ye yükselmiştir (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı [UNDP], 2013). Çin, 2001 Aralık 'ta DTÖ'e üye olduktan sonra, "Made in China" uluslararası ticaret sisteminde çok önemli bir rol oynamaya başlamış ve Çin'in düşük üretim maliyeti gibi bir sürü avantajlarından dolayı ticaret ortakları arasındaki dış ticaret fazlası giderek artmaya devam etmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı'na (2016) göre, 31 Aralık 2014 itibariyle, Çin, Türkiye'nin ikinci büyük ithalat kaynağı olmuş ve Çin ile Türkiye arasındaki toplam ticaret hacmi, 2000 yılındaki 1,2 milyar ABD dolarından, 2014 yılında toplam 27,74 milyar ABD Doları'na çıkarak 23 katına yükselmiştir. 2019 yılında ise toplam ticaret hacmi 21,08 milyar ABD doları olmuştur.

Ayrıca, Türkiye'nin Çin'e yaptığı ihracatının çoğunu mineraller ve kimyasal ürünler oluştururken, Türkiye, çoğunlukla Çin'den mekanik ve elektrik ürünleri, tekstil ve hammaddeleri ithal etmektedir. Bir de Çin ve Türkiye'nin sanayi yapılarında ve başlıca ihraç eden ürünlerinde çok benzerlik vardır. Bu nedenlerle, Türkiye, Çin'e sıklıkla anti-damping önlemleri almaktadır ve anti-damping'e tabi tutulan ürünlerin kapsamı da genişlemektedir. O yüzden Türkiye'nin anti-damping önlemleri hakkındaki temel bilgileri ve bu önlemlerin etkilerini araştırmak oldukça önemlidir.

Genel anti-damping tedbirlerinin aslı, dumpingli yabancı mallar üzerinde ek bir vergi uygulamak ve düşük bir fiyata satmayı imkânsız kılmaktır. Bu çalışma esas olarak teorik anlamda Anti-damping ile ilgili temel bilgileri özetleme, Anti-damping uygulamasının avantaj ve dezavantajlarını araştırmak, Türkiye ve Çin arasındaki karşılıklı ticaret tarihi, ürün yapıları ve şuan ki durumlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Ampirik anlamda Türkiye'nin Çin'e uyguladığı anti-damping önlemlerinin gerçekten etkili olup olmadığını, etkili ise ne kadar ve ne türlü etkilere

sahip olduğunu öğrenmeyi amaçlamaktadır, ayrıca anti-damping'in etkilerinin hangi kanallarla gerçekleştiğini de bulmayı hedefler.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; damping ve anti-damping ile ilgili temel kavramlar tanımlanmış, anti-damping önleminin prosedürleri, avantaj ve dezavantajları, dünya genelinde anti-damping yasa ve kanunları, ve geçmişteki araştırmalara dayalı olarak anti-damping'in etkileri özetlenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde; Türkiye ve Çin ticareti dün ve bugünü, Türkiye anti-damping prosedürleri, Türkiyenin Dünya genelinde ve özellikle Çin'e yönelik başlatan anti-damping soruşturmaları, Türkiye Çin dış ticaret açığı problemi dahil Türkiye'nin Çin'e yönelik anti-damping önlemlerinin nedenleri incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde; Türkiye anti-damping önlemlerinin Çin ihracatı üzerindeki etkileri ampirik olarak araştırılmaktadır. Burada çalışma metodu olarak, Difference in Differences(DID) ampirik analiz yöntemi uygulanmış ve analiz için Dünya Bankası anti-damping veri tabanı ile Çin'in 2000-2006 Gümrük İthalat ve İhracat Veritabanı kullanılmıştır. Araştırma sonunda sonuçlar özetlenmekte, çalışmadaki sınırlamar gösterilmekte ve gelecek araştırma için tavsiyeler verilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM : DAMPİNG VE ANTI-DAMPİNG

1.1. Temel Kavramlar

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili damping, anti-damping, zarar ve zarar tehdidi, geçici önlemler ve nihai anti-damping vergileri gibi önemli temel kavramlar literatürdeki belli başlı araştırmalara dayalı olarak anlatılmaktadır.

1.1.1. Damping

Ekonomik küreselleşme ve uluslararası pazardaki rekabetin yoğunlaşması ülkeler arasındaki damping ve anti-damping mücadelesini giderek daha sert hale getirdi. Özellikle 1990 yılından günümüze, dünyadaki bazı ülkelerin üstlendikleri haksız ticaret uygulamalardan biri olan damping, önemli bir konu haline gelmiştir. Birçok araştırmacı, bu uygulamanın, zengin ve fakir ülkeler arasındaki ekonomik boşluğu daha genişlettiğini düşünmektedir.

DTÖ anlaşmasına göre, damping uygulaması mahkum edilir ama yasak değildir (Joseph ve Selvam, 2019, s. 89). Serbest piyasalar, düşük fiyatlı ürünler sunduğu için damping uygulamalarına mani olmamaktadır hatta bazı koşullarda desteklemektedir. Bazı ülkeler kendi endüstrilerini haksız rekabetten korumak amacıyla belirli ürünlerde damping' ı yasaklamıştır. Fakat, üretim maliyetleri bir ülkeden diğerine farklılık göstermesi gibi bir çok sebeplerden, damping uygulamasının kanıtlanması çok zordur.

Damping Nedir?

Damping kelimesi ilk olarak on dokuzuncu yüzyılın başlarında, İngilizce ticaret literatüründe, malların dış pazarlarda ucuz bir şekilde satıldığı bir durumu göstermek için kullanılmıştır ama günümüzde, bu terim uluslararası ticarete fiyat ayrımcılığı uygulamasını belirtmek için kullanılmaktadır. Investopedia Barone ve Boyle' e (2019) göre damping, uluslararası ticaret bağlamında kullanılan bir terimdir ve bir ülke veya şirketin ihrac fiyatının ihracatçı iç pazarındaki fiyattan daha düşük olmasına denir. Bazı kaynaklarda ise ihracat fiyatının iç piyasadaki fiyattan veya üretim maliyetinden düşük olması olarak da geçer. Damping olayında tipik olarak bir ürünün büyük miktarda ihracat edilmesi söz konusu olduğundan, genellikle bu malları üreten firmaların veya ithalatçı ülkelerdeki üreticilerin finansal varlıklarını tehlikeye atar.

Damping, bir mal veya ürünün dış piyasaya iç piyasadaki aynı mal veya üründen daha düşük bir fiyata koyulmasıdır ve bir haksız ticaret uygulamasıdır (A.Falade Obalade, 2014). Şunu da belirtmek gerekir ki günlük kullanımda, damping terimi bir

malı piyasa fiyatından daha düşük fiyatla yani çok ucuza satmak anlamında da kullanılabilir.

Damping kavramı göreceli olup, aslında bir karşılaştırma meselesidir. O yüzden bir ürünün dampingli olup olmadığını belirleme konusunda sadece ihracat fiyatını bilmek yeterli değildir. Ucuz ürün dampingsiz ve daha pahalı ürün dampingli olabilir. Karşılaştırma malın ihraç fiyatı ile ihracatçı ülkedeki eşdeğer ürünün “normal değer”i (genelde yerel piyasa fiyatı) arasında yapılır. İhraç fiyatı normal değerden düşük olması durumunda, ürünün dampingli olduğu kabul edilir. İkisi arasındaki fark da “damping marjı”dır (E Nedzel, 2008). Ancak, ihracatçı ülkedeki yerel piyasa fiyatı, aşağıdaki durumlarda karşılaştırma yapmak için uygun olmayabilir:

- a. ihracatçı ülke iç piyasasındaki yerel satış hacmi ihmal edilebilir veya düşük ise
- b. ihracatçı ülke pazarında özel bir durum mevcut ise, veya
- c. ihracatçı ülkedeki iç piyasa satışları “normal ticari işlemler” içerisinde değilse, örneğin, maliyetinin altında satılmışlar varsa, birbiriyle ilgili satışlar mevcutsa, özel satışlar varsa vb (ITC UNCTAD/DTÖ, 2018).

Damping Uygulamasının Formları

Damping kavramını daha derinlemesine anlamamız için bu uygulamanın türlerini tartışmamız gerekir. Bir çok araştırmacılara göre damping üç türlü sınıflandırılabilir. Damping’in bu üç farklı türünü Bahal’ı (2012) referans alarak aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

1). Yıkıcı damping: ithalatçı ülkedeki üreticileri pazardan çıkarmak için, bir malın geçici olarak ortalama maliyetinin altında veya daha düşük fiyata satılmasıdır. Kısacası bir pazara erişmek ve rekabeti ortadan kaldırmak için zararına satmaktır. Rekabet ortadan kalktıktan sonra ihracatçı şirket tekeli olur. Tekel pozisyonu daha sonra fiyatı artırmak için kullanılır. O yüzden de, yıkıcı damping en etik olmayan bir tür olarak kabul edilir. Her neyse, ithalatçı için eski rakiplerin yüksek kar marjları nedeniyle piyasaya yeniden girmesi gibi bir tehlikesi vardır.

2). Sürekli veya kalıcı damping: Adından da anlaşılacağı gibi en kalıcı bir damping türüdür. Bir pazarda, azimli bir şekilde diğer pazarlara nispeten düşük fiyatla satış yapmaktır. Bu tür damping yaklaşımı, piyasaların genel maliyet ve talep özellikleri açısından farklılık gösterdiği gerçeğine dayanmaktadır. Kalıcı dampingde, firma yurtdışında marjinal maliyet fiyatlandırmasını kullanırken, iç piyasada tam maliyet fiyatlandırmasını (yurtiçindeki sabit maliyetleri kapsar) kullanabilir. Yani yabancı rakiplerin rekabetini karşılamak için, yerli bir monopolistin, ürünü iç piyasada

uluslararası pazardan daha da yüksek bir fiyata satarak toplam karı maksimize etme eğilimini sürdürmesidir. Bunun en kötü dumping türü olduğu düşünülür; tehlikelidir, düzenli olarak gerçekleşir ve devam eder. Mesela Japonya, geçmişte elektronik ürünleri kendi ülkesinde yüksek fiyatlarla satmış yaparken ve ABD pazarında pazar payını korumak için fiyatları düşürmüştür (Ulusal Araştırma Konseyi ve diğerleri, 1997, s. 1-3).

3). Sporadik dumping: İstisnai veya öngörülemeyen koşullar altında, emtia(peynir, süt, buğday gibi ürünler) üretiminin yerli üretim hedefinden yüksek olması veya satış sonrasında bile satılmamış stoklar bulunması durumunda uygulanan dumping türüdür. Böyle bir durumda üretici, satılmamış emtia stoklarını, iç piyasa fiyatını değiştirmeden, dış piyasaya düşük bir fiyatta satar. Genelde rakipleri piyasadan çıkarmaya veya piyasayı kalıcı olarak ele geçirmeye yönelik değildir (Mehra, 2015).

Bazı araştırmacılar sporadik dumping’i aşağıdaki gibi iki alt türe ayırarak sınıflandırıyor:

“1). Döngüsel dumping: durgunluk dönemlerinde, işsizliğin arttığı, gelir ve harcanacak paranın olmadığı ve mal ve hizmetlere olan talebin düşük olduğu durumlarda, şirketler satış kaybını ve üretilen miktardaki düşüşü en aza indirmek için fiyatlarını düşürme eğilimindedir. piyasa fiyatı ortalama maliyetin altına düşer. Şirketler, fiyat ortalama değişken maliyetini aştığı sürece üretmeye ve satmaya devam eder. Bu ürünlerden herhangi biri durgunluk fiyatlarında başka bir pazara ihraç edilirse, o zaman bu döngüsel dumping sayılır; 2). Mevsimsel dumping: adından da anlaşılacağı gibi, giysi, ayakkabı, şemsiye vb. Gibi ürünlerin mevsimlerinde yüksek fiyata satıldıktan sonra, stok kalan ürünlerin mevsim dışı yabancı piyasalara normal fiyatın altında satılma işlemidir” (A. Falade Obalade, 2014, s. 235).

Diğer kaynaklar yukarıda bahsedilen üç tür dumping’e ters dumping’i ekleyerek sınıflandırıyor. Bu tür dumping’in tanımı şöyledir: “Ters dumping talebin daha az esnek olduğu yurtdışı pazarlarında uygulanır. Bu tür piyasalar daha yüksek bir fiyatı tolere eder. Böylece, yerel pazarda daha düşük bir fiyatla satış yaparak üreticinin iç pazarında dumping yapılır (“Örnekle Farklı Dumping Türleri” , 2018b).

Dumping Uygulamasının Amacı

Bir şirketin dış pazarlarda dumping uygulamasını benimseme konusunda çeşitli nedenleri olabilir. Her firma kendi ekonomik hedefine ulaşmak için harekete geçmek zorundadır. Dumping, genellikle, diğer amaçlardan ziyade, karı maksimize etme teşviki ile meydana gelir (Andersson ve Thuresson, 2008).

Damping'in temel amaçları ise yanlış talep kararı nedeniyle üretilen aşırı stokları elden çıkarmak, düşük fiyatlar vererek yeni ticari bağlantılar geliştirmek, yabancı veya yerli üreticiler olsun rakipleri dış piyasadan uzaklaştırmak, büyük ölçekli üretim ekonomilerini elde etmek, talep esnekliğindeki farklılıklardan yararlanmak olarak özetlenebilir.

Damping Uygulamasının İthalatçı ve İhracatçı Ülke Üzerindeki Etkileri

Birçok kişi damping'i hep zararına satış diye düşünür ama bu doğru değildir. Bir firma damping'i kasıtlı stratejilerinin bir parçası olarak kullanabilir. İthalatçı ülke için damping uygulamasının olumlu olarak, ülkede ucuz mal ve hizmetin bulunmasını sağlamak, insanların zevkini değiştirmelerine yardımcı olarak yaşam standartlarına fayda sağlamak, pazardaki rekabeti artırmak gibi etkileri vardır. Olumsuz olarak da yerli üreticilerin satışı ve karları azalır, yatırımın normal geri dönüşü sağlanamaz, sonuç olarak da üretimler azalır, ve yerli üreticiler rekabete dayanamayıp pazardan çıktığı zaman fiyatlar geri yükselme olasılığı vardır. Kısacası nakit akımı, stoklar, istihdam, maaşlar, büyüme, yatırımlar, sermaye arttırmalarını olumsuz etkiler (Holopova, 2014).

İhracatçı ülke açısından ise damping uygulaması döviz kazandırabilir, ticaret dengesinin iyileştirilmesine yardımcı olur. Ancak, ihracatçı ülkenin hammadde talebi artacaktır ve iç piyasa azalabilir (Oshiro, 2012).

1.1.2. Tarife Uygulaması ve Anti-damping

Tarife, malların ithalatı veya ihracatına uygulanan bir vergidir. Genel olarak tarife, malların ithalatı sırasında uygulanan "ithalat vergileri" anlamına gelir. Tarifeler, ticarete en sık karşılaşılan engel türüdür ve DTÖ'nün amaçlarından biri ise, üye ülkelerin karşılıklı olarak tarife indirimlerini müzakere etmelerini sağlamaktır.

Tarifelerin üç temel işlevi vardır: gelir kaynağı olarak hizmet etmek, yerli sanayileri korumak ve ticari çarpıklıkları gidermek. Gelir işlevi, tarifelerden elde edilen gelirin hükümetlere bir fon kaynağı sağlamasından kaynaklanmaktadır. Geçmişte, gelir fonksiyonu gerçekten tarifeleri uygulamak için en önemli nedenlerden biriydi, ancak ekonomik kalkınma ve sistematik yerel vergi kodlarının oluşturulması gelişmiş ülkelerde gelir fonksiyonunun önemini azaltmıştır (Keen, 2007). Bununla birlikte, bazı gelişmekte olan ülkelerde, gelir hala önemli bir tarife işlevi olabilir. Tarifeler ayrıca yerli sanayileri korumak için bir politika aracıdır ki malların rekabetçi ithalatın dezavantajlı olduğu bir şekilde rekabet ettiği bir koşul yaratır (Kowalski, 2005).

DTÖ, prensip olarak, yerli sanayileri koruma araçlarından biri olan nicel

kısıtlamaların kullanılmasını yasaklamaktadır, ancak tarifelerin bu amaç için kullanılmasına izin vermektedir ve tarifeler hala nicel kısıtlamalardan daha arzu edilir olarak kabul edilmektedir. Çünkü tarifeler kotalardan daha şeffaf ve yönetimi kolaydır. Ticaret ortaklarının tarifeler üzerinde pazarlık yapmaları veya tarifeleri tamamen ortadan kaldırmaları mümkündür (Santana, 2019).

Ancak, tarifeler ithalat fiyatını yükseltir ve tarife uygulayan ülkedeki tüketicileri etkiliyor. Ayrıca ticaret ortakları kendi tarifeleriyle misilleme yaptığında, ihracat yapan endüstriler için maliyeti yükseltir. Bazı analistler tarifelerin ürün kalitesindeki düşüşe neden olduğuna inanıyor. İşletmeler tarifeleri hesaba katmak için üretim maliyetlerini düşürmenin yollarını ararlar. Tarifeler bazı ülkelerin yerli üreticilerine ve işçilerine fayda sağlamak için yürürlüğe girmesine rağmen, bunun tersi bir etkisi olabilir. Tarifeler, bir sektördeki dış rekabeti etkili bir şekilde ortadan kaldırdığından, iç piyasadaki malların fiyatları yükselebilir. Eğer birçok sektörde tarifeler mevcutsa, fiyatlar genel olarak artabilir ve tüketicilerin satın alma gücü daha da azalır (Debaere ve Marcel, 2010).

Bazı araştırmacılar tarifelerin ticaret savaşlarına yol açtığını, tüketicilere zarar verdiğini, yenilikçiliği engellediğini söylüyor. Örneğin, Ulusal İşletme Ekonomisi Birliği (NABE) tarafından Ağustos 2018'de yayınlanan bir araştırmaya göre, işletme ekonomistlerinin yüzde 91'i mevcut tarifelerin ve tarife uygulama tehditlerinin Amerikan ekonomisini olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

Özellikle 1990 yılından sonra dünya tarife engellerinin kullanımı sert bir düşüş görse de, ticaret koruması farklı biçimlerde hala devam etmektedir. Tarife kullanımının düşmesi, en sık kullanılan ticaret koruma aracı haline gelen anti-damping önlemlerinin sayısındaki dikkat çekici bir artışla aynı zamana denk geliyor.

Ekonomistler ve diğer araştırmacılar arasında anti-damping fenomenine olan yoğun ilgi 1980 li yılların sonuna doğru gelişmiştir. Meğerse, anti damping uzun bir geçmişe sahiptir. Anti-damping, yabancıları İngiltere'deki ham kâğıt endüstrisini boğmak için zararında kâğıt satmakla suçlayan on altıncı yüzyıl İngiliz yazarına kadar izlenebilir. Başka bir örnek, Hollandalıların Baltık bölgelerinde Fransız tüccarlarını kovmak için çok düşük fiyatlarla satış yapmakla suçlandıkları on yedinci yüzyıla kadar izlenebilir (Finger, J. Michael, 1991). Günümüzde, damping uygulamaları çoğu zaman zararlı olarak görülüyor ve bunlarla başa çıkmak için girişimlerde bulunmaktadır. Buna rağmen, damping olaylarını engelleyecek yasalar ancak 20'nci yüzyılın başlarında ortaya çıkarılmıştır. Anti-damping yasaları, dünyanın farklı yerlerinde farklı biçimlerde

mevcut bulunmuştur. GATT Uruguay Turu'nun sona ermesinden ve DTÖ'nün oluşturulmasından bu yana, anti-damping yasaları yaygınlaşmıştır ve onları her zamankinden daha fazla ülke kullanıyor ve çeşitli yasal forumlarda bekleyen anti-damping davalarının sayısı her zamankinden daha fazladır. Bu, anti-damping konusunda yapılan araştırmaların ve konuyla ilgili yayınların hacmindeki büyük artışa yansımıştır. Öyleyse, anti-damping nedir?

Anti-damping vergileri veya damping karşıtı vergiler, “adil değerden düşük” olarak satıldığı düşünülen ithal ürünlere uygulanan vergilerdir. Bu vergiler, yerli sanayinin olası zararını dengelemek amacıyla uygulanır(Chandra ve Long, 2013, s. 169). Investopedia(2019)'a göre, anti-damping vergisi, bir yerel hükümetin adil piyasa değerinin altında fiyatlandırıldığına inandığı yabancı ithalata dayattığı korumacı bir tarifedir. Birçok ülke, ulusal pazarlarına damping edilerek yerel işletmeleri ve pazarları altüst ettiklerini düşündükleri ürünlere zorlu vergiler getirmektedir. Yasal tanımlar daha kesin olmakla birlikte, geniş anlamda DTÖ anlaşması, yerli sanayinin gerçek (“maddi”) hasar gördüğü durumlarda hükümetlerin damping işlemlerine karşı hareket etmelerini sağlar. Anti-damping uygulamak için hükümetin damping işleminin gerçekleştiğini gösterebilmesi, damping kapsamını hesaplaması (ihracat fiyatının ihracatçının iç piyasa fiyatı ile karşılaştırıldığında ne kadar düşük olduğunu) ve dampingin zarara neden olduğunu veya zarar tehdidinin olduğunu kanıtlayabilmesi gerekir. Dampinge-karşı önlemler yalnızca GATT 1994 Madde VI'da öngörülen koşullarda ve bu Anlaşma hükümlerine uygun olarak başlatılan ve yürütülen soruşturmalar gereğince uygulanabilir. (DTÖ, 2018).

Anti-damping uygulamasında dikkat edilmesi gereken iki konu ise anti-damping soruşturması ve nihai anti-damping önlemleridir. Bu konular sonraki bölümde detayla anlatılır. Günümüzde Çin, 2017 yılındaki ihracatına yönelik 54 soruşturma, 1995'ten 2017'ye kadar toplam 1269 soruşturma ile, yeni anti-damping soruşturmalarıyla en sık karşılaşılan ülke oldu. Çin'in ardından Güney Kore ihracatına yönelik 19 yeni soruşturma ile, ardından da Çin Taipei, Tayland (her biri 12), Hindistan, Endonezya ve Malezya (her biri 10), Japonya ve Türkiye (her biri 8) ve Rusya, Birleşik Devletler ve Vietnam (Her biri 7) geliyor. Bunları Brezilya, Güney Afrika (her biri 6) ve ABD, İtalya, İspanya (her biri 5) ve beşten az soruşturma alan diğer ülkeler izliyor (Dünya bankası, 2015).

Gümrük vergileri, kotalar, gönüllü ihracat kısıtlamaları vb. Gibi diğer pek çok ticari koruma aracı daha fazla GAAT / DTÖ disiplini altına sokulurken, AD eylemleri gelişmiştir (B. Blonigen ve Feenstra, 1996, s. 58). Bir anti-damping vergisi yerine

getirildiğinde, yabancı bir firma vergiyi ödemekten tamamen kaçınmak için fiyatlandırma stratejilerini değiştirebilir. Diğer bir deyişle, bir anti-damping vergisi tarife ile çok benzer olsa da, ithalat, iç pazara girmeye devam etmesine rağmen hükümet, hiçbir vergi alamayabilir. Alternatif olarak, bir yabancı firma anti-damping görevlerini “atlayabilir” ve üretimini iç pazara ya da vergilere tabi olmayan üçüncü bir ülkeye yerleştirebilir. Başka bir deyişle, anti-damping yabancı firmanın güdüsünü doğrudan yabancı yatırım yapmak olarak değiştirebilir.

Zanardi'nın (2006) belirttiği gibi, anti-damping mevzuatına sahip ülkelerin sayısı 1980’de 37’den 2003’te 98’e yükseldi ve yıllık soruşturmalar bu dönemde iki kattan fazla arttı, ancak tarifeler giderek azaldı. Vandebussche ve Zanardi'nin (2007) sonuçları bile ülkelerin anti-damping ile düzenli tarifeleri değiştirdiklerini gösteriyor. Bütün bunlar anti-damping'in artan önem taşıyan bir ticaret politikası olduğuna işaret ediyor (Gormsen, 2011, s.42).

Tarifeler, yerli üreticiler için daha yüksek refah ve daha yüksek devlet geliri nedeniyle, anti-damping'den daha etkilidir. Ancak, tarifeler, yurt içi tüketicilere, çalışanlara ve çevreye, yurt içi fiyatın artması ve yurt içi talebin azalması nedeniyle diğerlerinden daha fazla zarar vermektedir. Bu nedenle, eğer bir politika daha fazla iş yaratmayı hedefliyorsa veya tüketiciler ve çevreyi daha az etkilemeyi düşünüyorsa, anti-damping önlemesini tercih edilebilir. Eğer, yerli üreticileri desteklemeyi ve devlet gelirini arttırmayı hedefliyorsa, tarifeler daha iyidir (Nguyen ve Kinnucan, 2019).

1.1.3. Ara Ürün

İngilizce’de intermediate product veya intermediate good olarak geçen aran ürün Business Dictionary’de (2018) şöyle tanımlanmıştır : bir işlemin nihai ürünü olan, fakat aynı zamanda başka bir malın üretim sürecinde girdi olarak kullanılan madde. Örneğin, şeker doğrudan tüketilmektedir ve aynı zamanda gıda ürünlerinin imalatında da kullanılmaktadır. Başka türlü açıklayacak olursak, ara ürün, çoğunlukla üreticiler ve son kullanıcılar arasında değil, genellikle üreticiler veya tedarikçiler arasında alınıp satılan ürünlerdir. Ahşap ve çelik çubuklar ara üründür çünkü kereste tüccarı veya çelik satıcısı tarafından nihai ürünü üretmek için bunları kullanan inşaatçıya satılırlar.

Düşük ticaret engelleri, örgütsel yenilikler ve bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler üretim sürecini parçalamayı veya uluslararası tedarik zincirini daha ucuz ve kolay hale getirmiştir. Koordinasyon maliyetleri düşmüştür ve farklı üretim aşamaları artık farklı ülkelerde daha sık yer almaktadır. Zengin ülkelerdeki yüksek işgücü maliyetleri ve ağır yasa düzenlemeler, üretimin gelişmekte olan ülkelere dış kaynak

kullanımı(outsourcing) ve offshoring yoluyla geçişini hızlandırmıştır. Sonuç olarak, ara ürünler dünya ticaretinin çok önemli bir parçası haline geldi, çünkü bu ürünlerin ithalatı toplam kullanımlarına göre keskin bir şekilde artmıştır. Ara ürünler artık OECD ekonomileri tarafından ithal edilen malların yarısından fazlasını ve Çin ve Brezilya gibi büyük gelişmekte olan ekonomilerin ithalatının dörtte üçünü temsil etmektedir.

Son birkaç on yıl, dünya ara ürün ticaretinin en hızlı büyüyen ticaret bileşeni haline geldiğine tanık olmuştur. 1992 ve 2006 arasında, ara ürün ticaretinin yılda yaklaşık yüzde 11,9 büyüdüğü bildiriliyor. Bu, ara ürün ticaretinin önemini inceleyen çalışmalarda artışla sonuçlanmıştır (Hyun, 2018, s.163). İthal edilen ara ürünlerin artan rolünün, ekonomik çalışmalar ve dolayısıyla politika için çeşitli çıkarımları vardır. Bunlardan biri ise, ara ürünler için koruma maliyeti daha yüksektir ve daha da yükseliyor. Ekonomistlerin uzun zamandır bildiği gibi, etkin koruma oranı - yerli katma değer bir payı olan tarife - nominal tariften daha yüksektir. Örneğin, Türkiye'de üretilen bir tişört düşünün. 10 \$ 'dan işlem yaptığını ve 5 \$ değerinde ithal kumaş kullandığını varsayalım. Yerli katma değer bu nedenle 5 dolar. Şimdi, eğer Türkiye tişörtlere% 50 tarife uygularsa, ithal tişörtün fiyatı 15 dolara çıkacak ve yerli sanayiye% 100 fiyat avantajı sağlayacaktır. Aynı şekilde, kumaş ithalatına% 50 tarife koymak, tişört ihracatçılarının maliyetlerini katma değerlerinin% 50'sini artıracak - etkin bir ihracat vergisi yaratacaktır. İthalat giderek daha fazla ihracata yöneldiğinden, parça ve hammaddelere uygulanan ithalat tarifesinin ihracat üzerinde büyük etkisi vardır. Ara ürünlere ilişkin tarifeler, aynı zamanda içeriye bağlı yabancı doğrudan yatırımları caydırabilir ve bunun yerine dışarıya bağlı yatırımları teşvik edebilir. Yüksek koruma tehlikesi, bir ülkenin toplam ihracatındaki ara ithalatın payının büyük olduğu daha küçük ekonomiler için özellikle belirgindir.

Ayrıca, ara ürün ticaretindeki büyük yükseliş, ülkelerin talep büyümesinin bir kaynağı olan ihracatı fazla tahmin etmelerine neden olabilir. Aynı zamanda, ithalatın verimlilik ve ihracatı arttırmada oynadığı kritik rolün göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Genel olarak, doğrudan yabancı yatırım ve üretimin küreselleşmesiyle bağlantılı olan büyük ve büyüyor olan ara ürün ticaretinin varlığı, açık ve öngörülebilir bir ticaret rejimine sahip ülkeler üzerindeki riskleri büyük ölçüde artırmaktadır. Finansal kriz sırasında ortaya çıkan devasa küresel ticaret şokunun kanıtladığı gibi, ara ürün ticaretinin büyük olması tehlikeli olabilir (Ali ve Dadush, 2011).

Dampingle ilgili mevcut teorik literatür genelde bir endüstriyi dikey olarak bütünleşmiş bir varlık olarak ele almaktadır. GATT tanımına göre, damping literatürü

fiyat dampingi ile maliyet dampingi arasında ayırım yapar. İhracatçı, dış pazardaki müşterileri iç pazardaki müşterilere göre daha düşük bir fiyattan alırsa fiyat dampingi gerçekleşir. Bu nedenle, bir fiyat ayrımcılığı şeklidir. Maliyet dampingi genellikle bir firmanın ürünlerini ortalama toplam maliyetinin altına sattığı bir durum olarak modellenir. Mesela ABD'deki Uluslararası Ticaret Komisyonuna bildirilen dumping şikayetlerinin çoğu, müşterilerin tüketiciden ziyade, başka firmalar olduğu mallar için (örneğin çelik sac, kimyasallar, makine parçaları vb.) ortaya çıkmaktadır (Kongre Araştırma Servisi, 2015, ss. 1–3). Bu, dampingi daha çeşitli dikey sanayi yapılarında araştırmanın yararlı olacağını göstermektedir.

Normal piyasa değerinin nasıl belirlendiği önemlidir, çünkü bir tanımlamaya göre dumping olarak görülen işlem, diğer tanımlamaya göre dumping sayılmayabilir. Değerleme süreci, dumping yapan şirketlerin farklı stratejik davranışlara yol açabilir. Bu nedenle bazı araştırmacılar, anti-dumping'i incelerken nihai ürünü maliyete dayalı bir dumping tanımına ve ara ürünleri ise fiyatlandırmaya dayalı bir dumping tanımına göre incelemektedir.

1.1.4. Zarar ve Zarar Tehdidi

Anti-dumping önlemi uygulamak için bir otorite, yalnızca dumping yapıldığını değil, aynı zamanda bu dumping işlemlerinin benzer ürünü üreten yerli sanayideki maddi zararlara da neden olduğunu tespit etmelidir. Bu bağlamdaki maddi zarar, mevcut maddi zarar, gelecekteki zarar (maddi zarar tehdidi) ve yerel bir endüstrinin kuruluşuna maddi engel olmadır.

Türk mevzuatına göre, İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Kural zarar tespitine ilişkin esasları ortaya koymaktadır. Bu kuralda belirlendiği gibi, maddi zarar tespiti pozitif kanıtlara dayanmalıdır ve dumping yapılan veya sübvansiyon edilen ithalat hacmi, bu tür ithalatın benzer ürünler için iç pazardaki fiyatlara etkisi, bu ithalatın yerli sanayi üzerindeki etkisinin objektif olarak incelenmesini içerebilir. Maddi zarar tespitinde aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulur: (i) dumping ya da sübvansiyon edilen ithalat hacminde, mutlak yada nispeten anlamda Türkiye'deki üretim veya tüketime göre önemli bir artış olmalıdır; (ii) dumpingli veya sübvansiyonlu ithalat, Türkiye'deki benzer ürünlerin fiyatlarındaki düşüşe neden olmuş ya da bu tür ithalatlar fiyatları önemli ölçüde düşürmüş ya da fiyat artışlarını önlemiş olmalıdır; (iii) dumpingli veya sübvansiyonlu ithalatlar, yerel üretim hattını olumsuz etkilemelidir. Daha detaylı açıklayacak olursak, satışlar, karlar, çıktılar, pazar payı, verimlilik,

yatırımların geri dönüşü, kapasite kullanımı gibi ekonomik faktörler ve yerli fiyatları, damping marjının büyüklüğünü etkileyen faktörler açısından olumsuz etkiler; nakit akışı, stoklar, istihdam, ücretler, büyüme, sermaye artırımını veya yatırım yapma kabiliyeti üzerindeki gerçekleşen veya potansiyel olumsuz etkiler (Gürkaynak, Yıldız ve Elver, 2017, s.2).

Birleşmiş milletler 2016 yılındaki ticaret ve kalkınma konferansının zarar tehdidi hakkındaki açıklaması ise şöyledir: bazen yerli bir endüstrinin, henüz maddi zarara maruz kalmadığı, ancak maddi zarar tehdidinin var olduğu ve damping karşıtı önlemler alınmadığı sürece maddi zarar meydana gelebileceği iddia edilebilir. Ancak, bu tür açıklamaların yapılması kolaydır ve zarar tehdidine dayanan herhangi bir soruşturma mutlaka spekülasyon olur, çünkü henüz gerçekleşmemiş olayların analizini içerir. Bu nedenle, bir tehdidin belirlenmesi, sadece iddia, varsayım veya gelecekteki olasılığa değil gerçeklere dayanmalıdır. Dampingin zarara neden olacağı durumlardaki değişiklik net bir şekilde öngörülmesi ve yaklaşılmalıdır. Zarar tehditlerini belirlerken, ithal eden ülkedeki makamlar kurum içindeki dört özel faktörü göz önünde bulundurmalıdır,

- (i) İthalatın önemli ölçüde arttığını gösteren, iç piyasaya damping edilen ithalatın önemli oranda artması;
- (ii) Herhangi bir ek ihracatı almak için diğer ihracat pazarlarının mevcudiyetini dikkate alarak, ithalatçı ülkenin pazarına önemli ölçüde artan damping ihracatlarının olasılığını gösteren, ihracatçının kapasitesindeki önemli ölçüde bir artış;
- (iii) İthalatın, iç piyasa fiyatları üzerinde önemli bir baskılayıcı etkiye neden olacak fiyatlara girip girmeyeceği ve ek ithalat talebini artırma olasılığının olup olmadığı; ve
- (iv) soruşturulan ürünün stokları.

Tek bir faktör mutlaka belirleyici olmayacak, ancak göz önünde bulundurulacak faktörlerin toplamı, daha fazla damping ihracatının yakın gelecekte olduğu ve koruyucu önlem alınmadığı takdirde maddi zararın ortaya çıkacağı sonucuna yol açmalıdır.

Diğer taraftan, GATT anlaşmasının zarar ve zarar tehdidiyle alakalı maddeleri, damping ile ilgili maddelerden çok daha az gelişmiştir. Zarar ile ilgili temel kavramlar yeterince iyi tanımlanmamıştır ve sözleşme taraflarının uygulanabilirliği büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Uruguay sözleşmesinde yapılan düzeltmeler de bu durumu gerçek anlamda değiştirmemiştir (Krishna ve Raj, 1998).

Kurallar tarafından sağlanan rehberliğin yetersiz olması, zarar tanımı konusunda ekonomik analizler hakkındaki fikir birliğinin eksik olmasıyla birlikte, farklı ülkelerde

zararla ilgili farklı ulusal kural ve uygulamaların meydana gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle, sebep sonuç ilişkisi ve zarar hesaplaması ile ilgili olarak, gerçek koda daha az yorumlama marjı bırakacak daha kesin GATT kuralları geliştirilmelidir. Bu kurallar ilgili tüm taraflar için ortak veya en azından benzer uygulamalara yol açacaktır. Zarar hükmü ve zarar hesaplama metodolojisi de şöyle olmalıdır:

- iyi tanımlanmış ve yaygın olarak kabul görülen yasal ve ekonomik görüşlere dayalı;
- makul süre içinde pratikte uygulamak mümkün olmalıdır;
- mümkün olduğu kadar küresel olmalıdır; ve
- basit olmasına rağmen, kodun ilkelerine kesin itibar duyulması garanti edilmelidir.

1.2. Anti-Damping Önleminin Prosedürleri

1.2.1. Anti-Damping Soruşturması

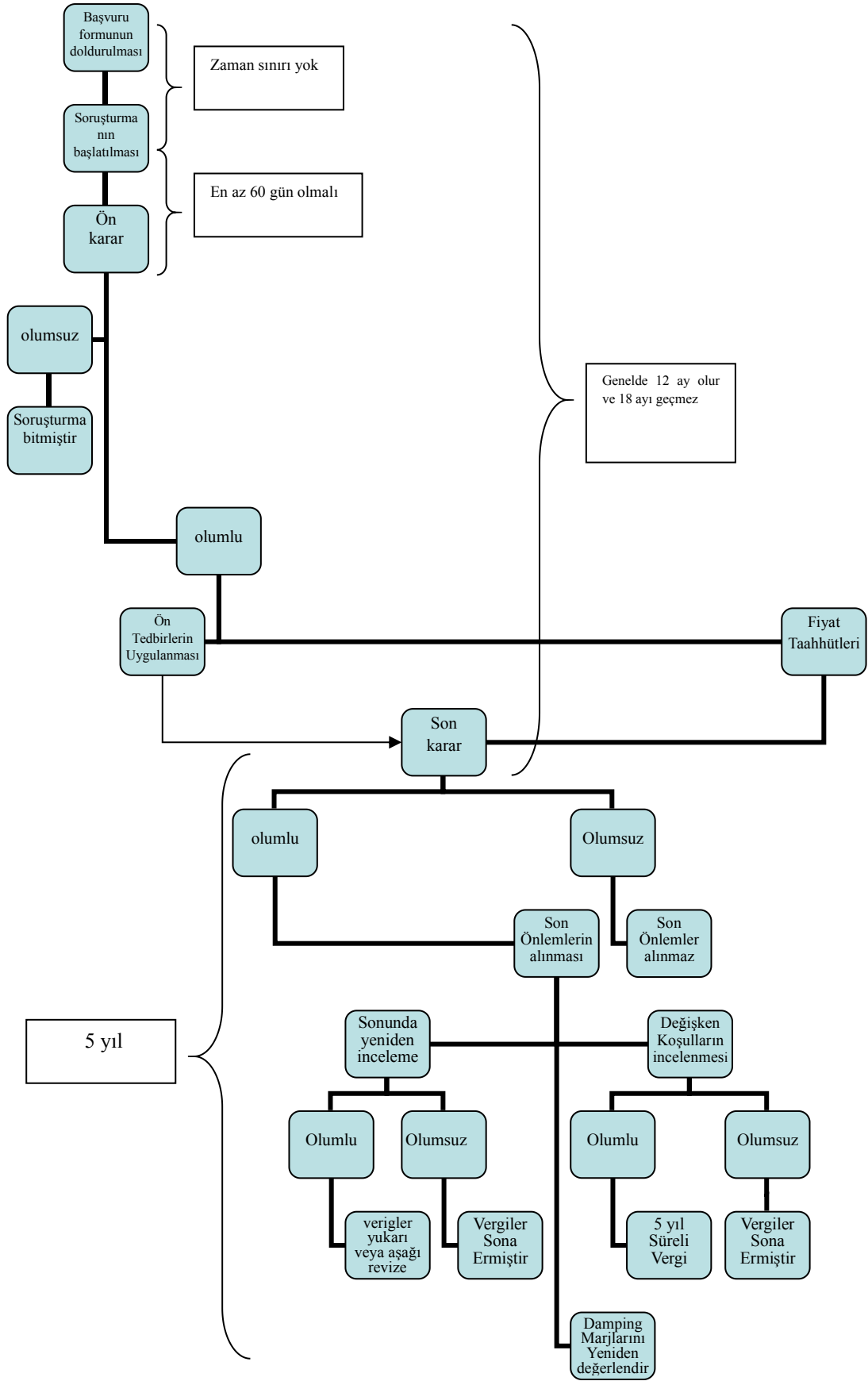
DTÖ anti-damping genel anlaşması 5. maddesi (1994)' ne göre, varlığı iddia edilen dampinglerin gerçekte mevcut olup olmadığını, derecesini ve etkisini belirlemeye yönelik bir soruşturma, yerli sanayi tarafından veya adına yapılan yazılı bir başvuru üzerine başlatılmalıdır. Soruşturma süreci ürünün ihracatçı ülke iç pazarındaki “normal değerinin” oluşturulması, ürünün ihracat fiyatının belirlenmesi, ihracat fiyatının belirlenen normal değer ile karşılaştırılması ve ithal eden ülkenin yerel endüstrisinin bu damping sebebiyle zarar görüp görmediğini tespit etme üzerine odaklanır. Anti-damping soruşturmaları, ilgili tüm taraflara haklarını korumaları için yeterli fırsat tanınması koşuluyla, şeffaf, objektif ve adil bir şekilde yapılmalıdır. Anti-damping soruşturmasının genel prosedürleri aşağıdaki şekil 1.1 den net anlaşılır.

Görünüşte anti-damping soruşturması, basitçe iki pazardaki fiyatları karşılaştırarak damping'i tespit etmek gibi görünüyor. Halbuki, gerçek durum hiç bu kadar basit değildir ve çoğu durumda, dampingin olup olmadığını kesinleştirme konusunda adil bir fiyat karşılaştırması yapabilmek için uygun bir ihraç fiyatı ve ihracatçı ülkenin iç pazarındaki normal fiyatın belirlenmesi amacıyla bir dizi kompleks analizler gerekmektedir. Ayrıca, ithalatçı ülkenin yerli sanayisinin durumu detaylı bir şekilde analiz edilmeli, ve böylece yerli sanayilerin zarar görüp görmediği tespit edilmeli ve damping edilen ithalatın zarara yol açıp açmadığı öğrenilmelidir. Bütün bunlar çok taraflı kurallara dayalı ticaret sisteminin kuralları dahilinde yapılmalıdır. Ayrıca, bir anti-damping soruşturmasında yapılan analizler çok sayıda mesleki beceri gerektirdiğinden, anti-damping soruşturma makamlarının personeli genellikle avukatlar,

ekonomistler, muhasebeciler, finansal analistler ve bilgisayar uzmanları dahil olmak üzere teknik uzmanları içerir (Judith, Johann ve Jorge, 2003, s.2).

Bir anti-damping soruşturmasının sadece başlatılması bile, ihracatçılar üzerinde çok büyük bir etkiye sahiptir. Anti-damping soruşturması başlatıldığında, anti-damping vergilerinin gelecekte bir noktada uygulanma potansiyeli ortaya çıkar ve bu ürünlerin ithalatçılara daha az cazip gelmesine neden olur (Lucenti, 2002). Anti-damping soruşturması, soruşturulan şirketler üzerinde de fazla yükler yaratıyor.

Çünkü bu firmalar kısa sürede yetkili makamların çok sayıda sorularına cevap verecek, kendilerini savunmak için çok fazla emek, zaman ve para harcayacaklardır ve ayrıca İlgili hukuki maliyetler özellikle yüksektir (N.Sandkamp, 2018). Meselâ, ABD'ye yapılan yüksek hacimli ihracatı içeren bir davada, sadece hukuki ücretler tek başına yılda 1 milyon dolardı. Bu tür yükler belli ki normal işletme faaliyetlerini bozma potansiyeline sahiptir. Böyle örnekler, soruşturmaların ancak kanıtlar yeterince dikkate alındıktan sonra başlatılması gerektiği görüşünü desteklemektedir. Ayrıca, şirketlerin, muazzam yükler nedeniyle yetkililerden gelen soruları yanıtlama haklarının tümünü veya bir kısmını basitçe bıraktıkları birçok durum olduğu da not edilmelidir.

Şekil 1.1 anti-damping soruşturmasının prosedürleri

(Not: DTÖ anti-damping genel anlaşması 5. maddesi (1994)' ne göre özet olarak çizilmiştir)

1.2.2. Geçici Önlemler, Nihai Anti-Damping Vergileri ve Fiyat Taahhüdü

DTÖ genel anti-damping anlaşmasına dayalı olarak, Türkiye’de ilgili makamlar dampingin mevcut olduğu, zarar veya zarar tehdidinin varlığı ve bunlar arasındaki nedensellik bağı olumlu olarak belirlediyse, soruşturma süreci içinde daha fazla zarar oluşmasını engellemek için geçici önlemler uygulanabilir. Bu önlemler üç şekilde olabilir: geçici vergiler, soruşturma aracılığı ile kararlaştırılan tahmini damping vergisi tutarının belirtilmesi şartıyla gümrükte değer sabitleştirmesi ve tahmin edilen geçici anti-damping vergisine eş değerde nakit veya senet şeklinde bir teminat. Geçici önlemlere uyulması ve anti-damping vergilerinin ödenmesi ithalatçıların yükümlülüğündedir (DTÖ, 2005).

Ayrıca, geçici bir anti-damping vergisi, bir soruşturmanın bitmesini beklerken, en fazla dokuz aya kadar bir süre için uygulanabilir. Soruşturma sonunda, geçici anti-damping vergisi kesinleştirilebilir veya iptal edilebilir. Geçici vergi, bir nakit depozito veya teminat ile güvence altına alınmalıdır. Geçici damping vergisi iptal edilirse, veya kesin bir vergiyle tam olarak değiştirilmezse, mevduat uygulaması gerekmeden depozitolar iade edilir (UNCTAD, 2006).

Nihai anti-damping vergilerinin konma, tahsil edilme uygulaması ise farklı ülkelerde farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar, temel olarak, damping marjının belirlenmesinde mevcut normal değerlerin mi yoksa geçmiş normal değerlerin mi baz alınacağı konusunda yapılan seçimden kaynaklanmaktadır.

Dampingin mevcutluğu, zarar veya zarar tehdidinin olduğu, ve bu ikisi arasındaki nedensellik bağı olumlu olarak değerlendirilmesi durumunda dampingli ürünün ihracatçıları kendi isteyerek ihraç fiyatlarını arttırma veya damping fiyatlı ihracata son verme taahhüdünde bulunabilir ve böylece damping soruşturması işlemlerinin ertelenmesi veya durdurulmasına yol açabilirler. Bu durumdaki fiyat artışları damping sebep olan zararları ortadan kaldırmaya yeterli olabilir. Bir fiyat taahhüdü kabul edilirse, ihracatçının isteği üzere veya yetkili makamların karar vermesi durumunda soruşturma yine de tamamlanabilir. En son aşamada damping veya zararın reddedilmesi halinde taahhütler otomatik olarak geçersiz olur. Ama damping ve zarar tespitleri olumlu ise, taahhütler de devam eder (Steinbach, 2014). Bir de fiyat taahhüdü yetkili makamlar tarafından da önerilebilir, ancak ihracatçılar bunu kabul etmek zorunda değiller ve zorlanamazlar. İhracatçılar böyle bir öneriyi kabul etmezler veya fiyat taahhüdünde

bulunmazlarsa, bu durum davanın incelenmesine, soruşturmanın devam etmesine hiçbir şekilde zarar vermeyecektir.

1.2.3. Anti-Damping Uygulamasının Avantaj ve Dezavantajları

İstatistikler, dünya genelinde damping önlemlerinin sayısının arttığını gösteriyor. Küresel ekonomik gerileme, işsizlik oranının artması ve çoğu ülkelerin ekonomik kalkınmayı aktif olarak teşvik etmesi bağlamında, araştırmacılar bir ticaret koruma politikası olarak anti-damping uygulamasının bir süre devam edeceğine inanıyorlar. Anti-damping neden bu kadar popüler oldu? Bunun birçok nedeni var ve en önemli sebep de üreticilerin her zaman ve her yerde koruma istedikleridir. Mevcut tüm koruma önlemleri arasında üreticiler en cazip koruma önlemlerini seçme eğilimindedir. Şu anda, anti-damping önlemleri en tercih edilen koruma önlemidir (Bown, 2011, ss. 2–5). Tarifeler ve otomatik ihracat kısıtlamaları gibi başka koruma önlemleri DTÖ kuralları ile daha sıkı sınırlandırıldığından hiçbir ülke kendi endüstrilerini bu yöntemleri kullanarak korumaya çok istekli değildir, bu nedenle dampingin rolü özellikle belirgindir.

Anti-Damping Önleminin Avantaj ve Dezavantajları	
Avantajları	Dezavantajları
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tekelcileri önler ➤ Savunmasız sektörleri korur ➤ Firmaların rekabet edebilmelerini sağlar ➤ İş olanaklarını korur	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Serbest ticaret anlayışına karşı ➤ Ticaret giriş engelleri ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir ➤ Piyasayı çarpıtabilir ➤ Yerli firmaların rekabetini azaltır ➤ Tüketicilere zarar verir

Şekil 1.2 Anti-damping Uygulamasının Avantaj ve Dezavantajları

Anti-damping önlemlerinin, bir ülkeyi başka ülkelerden yapılan haksız ihracatlardan koruyarak, iç ekonominin yeni endüstriler geliştirmesine yardımcı olduğuna inanılıyor. Gelişmekte olan bu endüstriler, ülkenin ekonomik büyümesini arttırabilir, iş olanakları yaratabilir, ülkenin genel servetini arttırabilir ve böylece daha iyi bir ticaret dengesi sağlayabilir. Ayrıca, anti-damping davalarının kazanma oranı da yüksek olup, yaklaşık 2 / 3'tür. Bu nedenle, ithalatçı ülkedeki firmanın dava açmak için yeterli mali kaynağa sahip olması durumunda, davayı kazanması muhtemeldir (Davis ve Pelc, 2016, s. 421) .

Bazı açılardan, anti-damping vergilerinin rolü ithalat tarifelerine benzer. Ancak anti-damping vergileri daha karmaşık ve daha zor ele alınan sonuçlar doğurabilir, çünkü dünya genelinde ülkeden ülkeye farklı uygulamalarla, farklı muamelelerle karşılaşılır. Yani söz konusu, ihracatçı ülke ithalatçı ülkenin bir rakibi olarak kabul edildiği sürece, ithalatçı ülke stratejik olarak anti-damping önlemlerini kullanabilir. Ayrıca, birçok sayıda bilim adamı, anti-dampingin olumsuz etkisinin ithalat tarifelerinden daha fazla olduğuna inanıyor. Anti-damping vergileri alındıktan sonra ithal edilen ürünlerin fiyatı yükselir ve tüketiciler vergilerin maliyetini üstleneceklerdir. Açık ki, bu durum tüketiciler için iyi değildir. Aynı zamanda, anti-damping vergilerinin uygulanması, yerli sanayi fiyatlarının başlangıçtaki fiyatta kalmasını garanti edemez. Fiyat esnekliği ilkesine göre, ithalatçı ülkenin ilgili sanayileri yeni bir fiyat sistemi kurarak daha yüksek karlar elde edebilirler.

Dampingli ürünler ara ürünler ise, durum daha da dezavantajlıdır. Ara ürünler için anti-damping önlemleri alındıktan sonra ara ürünlerin giriş maliyeti artacak ve işleme yani downstream endüstrileri üretim yani upstream ürünlerden etkilenecektir. Dampingli olduğu iddia edilen ürün ara ürün değilse, durum biraz daha iyi olabilir. Anti-damping hedefi yalnızca ithalatçı ülkedeki ilgili endüstrilerin rakiplerine etki ediyor gibi görünüyor. Anti-damping önlemlerinin uygun olup olmadığını değerlendirmek için, uzun vadede, ithalatçı ülkenin ilgili endüstrilerinin kârlarındaki anti-damping sebebi artmaların tüm ülke servetinin azalmasını telafi edip edemeyeceğini belirlemek gerekir. Daha ciddi anlamda, ticaret saptırıcı etki nedeniyle, anti-damping önlemleri sonunda ithalatçı ülkenin iç sanayine zarar verebilir (Yue, Jiao ve Haiyan, 2007, s. 159).

Özet olarak anti-damping önlemlerinin avantaj ve dezavantajları yukarıdaki şekil 1.2 den anlaşılır. Ancak, son günlerde ekonomistler olayın bu kadar basit olmadığını, bu konuda daha derin araştırmaların gerektiğini ifade etmektedirler. Örneğin, anti-damping kurallarının yerli üreticileri ve bununla birlikte iş olanaklarını koruyacağı düşünülüyor. Fakat 2010 yılında bir grup insanlar, ABD'nin anti-damping kurallarının, dow corning endüstrisi için hammadde olan, Çin ve Rusya'dan ithal edilen silikon metallara yönelik anti-damping vergisi koyarak, Amerika'daki iş fırsatlarının kaybına neden olduğunu bildirmiş ve diğer gurup insanlar da uzun vade gelişim açısından bu durumun gerçek olduğunu savunmuştur (J. Ikenson, 2011).

1.3. Dünya Geneline Anti-Damping yasa ve kanunları

Uluslararası ticaretin gelişmesiyle birlikte dumping, ihracatçı firmaların satış stratejilerinde giderek daha fazla kullanılmaktadır. Dumping yapılan ürünler, ithalatçı ülkedeki benzer endüstrilerde ciddi zarara ya da zarar tehdidinde ve aynı zamanda yeni bir endüstrinin kurulması ve büyümesinde büyük engellere yol açacaktır. Yerli sanayilerinin sağlıklı gelişimini korumak, adil bir küresel ticaret ortamı sağlamak için, DTÖ ve dünyadaki çoğu ülkeler anti-dumping kanun yasalarını uygulamış ve güçlendirmiş durumdadır (Hu ve Yan, 2001). Dünyadaki çeşitli ülkelerin anti-dumping yasalarını araştırmak ve basit bir şekilde analiz etmek, Türkiye yasaları ve düzenlemeleri ile karşılaştırmak ve arasındaki farklılıklarını incelemek, Türkiye'in anti-dumping yasalarının geliştirilmesinde olumlu bir rol oynayabilir. Türkiye anti-dumping yasasının güçlendirilmesi ise, yerel sanayiler ve ekonominin belirli bir ölçüde korunmasında pozitif rol oynayacak ve adil pazar rekabet ortamının korunmasını olumlu etkiyecektir.

Kanada, anti-dumping yasasını dünyada ilk olarak ilan ettikten sonra, ABD ve Avrupa Birliği arka arkaya anti-dumping yasal sistemlerini oluşturdu ve özellikle Meksika, Hindistan ve Güney Kore başta olmak üzere birçok gelişmekte olan ülkeler de anti-dumping yasalarını düzenlediler (Yang, 2005). Küresel ticaret ortamında zorluklar ve fırsatlar bir arada mevcuttur, yerli sanayileri korumak ve dış pazarları sağlamak neredeyse aynı derecede önem taşır. Avantajlardan yararlanmak ve dezavantajlardan kaçınmak için, dünyadaki çeşitli ülkelerin anti-dumping kuralları ve gerçek uygulamaları dikkatlice incelenmelidir. Makalenin bu kısmı literatür incelenmesi ve karşılaştırılması yoluyla Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve bir de gelişmekte olan ülkelerin temsilcisi olan Hindistan'ın anti-dumping yasaları hakkında ilgili araştırma ve analizleri yürütmektedir.

Anti-dumping yasasının amacı, ulusal ekonomik faydalar ve üreticilerinin faydaları korumak, normal uluslararası ticaret düzenini ve rekabet düzenini sağlamaktır (Crowell & Moring, 2006). Anti-dumping kanunlarının uluslararası ticaretteki önemli rolünü bu şekilde özetleyebiliriz (Yuan Lin, 2005).

Birincisi, anti-dumping yasaları uluslararası ticarete dumpingden kaynaklanan anlaşmazlık ve ihtilafları azaltabilir.

İkincisi, anti-dumping yasası, dumping uygulanan ülkeye anti-dumping önlemlerini zamanında alması için elverişlidir.

Üçüncüsü, anti-damping yasası anti-damping soruşturmaları için yasal dayanak oluşturmaktadır.

Dördüncüsü, anti-damping yasası, anti-damping davalarının düzgün ilerlemesine yardımcı olur.

Dünyadaki ilk anti-damping yasası 1904 yılında Kanada'da meydana gelmiştir. Daha sonra, 1906'da Avustralya, 1914'te Güney Afrika, 1916'da Amerika Birleşik Devletleri, 1920'de Japonya, 1921'de Fransa, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık kendi anti-damping yasalarını orataya çıkarmıştır. İlk anti-damping yasası mevzuat dalgasından sonra, 30 yıl beklenmedik bir sakinlik yaşanmıştır. 1950'lerden başlayarak, anti-damping yasalarına sahip ülke sayısında daha hızlı bir artış olmuştur. GATT anti-damping anlaşmasına göre, gittikçe daha fazla ülke ve bölgeler anti-damping yasası getirmiş, sonra 1970 lerde bir daha sakinlik yaşanmıştır. Xiao Wei'a (2006) göre, aslında sanayileşmiş ülkelerin çoğunda 1990'dan önce anti-damping yasaları vardı ve 2001 yılında dünya ithalatının %90'ı potansiyel olarak anti-damping yasalarına tabiydi. 1948'den önce anti-damping yasası temel olarak iç hukuk kapsamındaydı ve asıl amacı haksız ticareti düzeltmek ve yerli sanayilerin gelişimini korumaktı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, çeşitli ülkeler uluslararası ticareti geliştirmeye başladılar, birbirlerinin anti-damping yasalarındaki farklılıklarını ayarladılar ve yavaş yavaş anti-damping mevzuatını uluslararası hukuk kapsamına getirdiler ve ABD anti-damping yasasına dayanan, birleşik bir uluslararası anti-damping yasasını birlikte tartıştılar. 1948 yılında nihayet uluslararası bir anti-damping yasası oluşturuldu ve uluslararası ticaret davranışını kısıtlayan ve düzenleyen önemli bir uluslararası hukuk sistemine dönüştü (Yang, 2005). 1967'deki Kennedy buluşmasında, tüm dünyadaki ülkeler dampinge karşı yasaların oluşturulmasına büyük önem vermiş ve tüm ülkelerin ortak çabalarıyla "Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması'nın 6. maddesinin uygulanmasına ilişkin anlaşma" nihayet gerçekleştirilmiştir. Anlaşmanın tamamlanması çok uzun vadeli bir öneme sahiptir çünkü zararın belirlenmesi için ilgili standartları tam olarak belirlemiş ve anti-damping eylemleri için uluslararası dava prosedürlerini düzenlemiştir, ancak başvuru kapsamı nispeten dar ve yalnızca anlaşmayı imzalayan ülkeler için geçerlidir. 1980'lerden sonra artan damping faaliyetlerinden kaynaklı, Uruguay buluşmasında damping ve anti-damping uygulamaları halen müzakerenin önemli konuları olarak görülmüştür. Çeşitli ülkelerin çabalarının ardından "1994 Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması'nın 6. maddesinin uygulanmasına ilişkin anlaşma" imzalanmıştır. GATT 1994 Madde VI nispeten güçlü ve geniş ölçüde bağlayıcıdır ve tüm DTÖ üyeleri buna

kesinlikle uymak zorundadır (Adamantopoulos ve Diego, 2000). Bu anlaşma, üyelerin kolluk kuvvetlerinin şeffaflığını artırmıştır ve maliyet hesaplaması ve fiyat karşılaştırması gibi önemli konularda ayrıntılı hükümler içermektedir ve bazı düzenleyici anti-damping tedbirlerinde önemli bir role sahiptir. DTÖ anti-damping anlaşmasının oluşturulması, yasal ve ekonomik çevreler tarafından sürekli olarak eleştirilen ve revize edilen bir süreçtir. Tüm uluslararası anlaşmalar gibi, gelişmiş ülkelerin egemen olduğu, sürekli mücadele ve uzlaşmanın meyvesidir ve en yetkili anti-damping yasal belgesi haline gelmiştir. Çeşitli ülkelerde anti-damping yasalarının geliştirilmesi için de büyük bir öneme sahiptir.

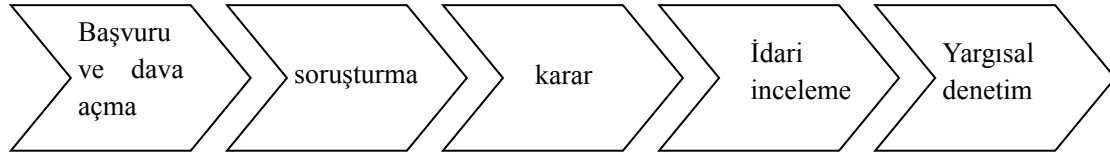
Anti-damping iç mevzuat ve uluslararası mevzuat her ikisi de anti-damping maddi yasasını ve anti-damping usul yasasını içerir. Maddi yasanın ana içeriği, dampingi oluşturan temel unsurların yanı sıra ilgili anti-damping önlemleri ve hile önleme uygulamalarıdır. Söz konusu dampingi oluşturan temel unsurlar, dampingin tanımlanması, zararın mevcut olması ve damping ile zarar arasındaki nedensel ilişkilerdir. Anti-damping usul yasası ise temel olarak anti-damping makamlarını, anti-damping idari prosedürlerini ve adli inceleme prosedürlerini içermektedir (Sheng Jing, 2001, ss. 3–9). Yasanın içeriğine bakarsak, maddi hukuk ve usul hukuku anti-damping yasasını oluşturur. Maddi hukukun içeriği damping ve zararı teyit etmek ve ikisi arasında nedensel bir ilişki olup olmadığını teyit etmektir. Usul hukuku ise anti-damping soruşturma başvuruları, dava açma, idari inceleme, adli inceleme, duyuru, açıklama ve anti-damping önlemlerinin uygulanıp uygulanmayacağı ile ilgili adımları içermektedir (Xiao Hong, 2007).

Uluslararası anlamdaki anti-damping yasası temel olarak DTÖ tarafından ilan edilen "Anti-damping Anlaşması" , ve bunun yanı sıra bazı ilgili uluslararası sözleşmeler ve çok taraflı anlaşmalardır. Ulusal anlamdaki anti-damping yasaları, yerel yasama organları tarafından formüle edilen ilgili yasal sistemler veya bazı idari kurumlar tarafından formüle edilen ilgili kural ve düzenlemelerdir. Yasal amacı açısından, ulusal hukukun temel amacı ülkenin endüstriyel gelişimini korumak, uluslararası hukukun amacı ise anti-damping'in temel ilkelerini belirlemektir. Uluslararası anti-damping yasalarının DTÖ üyeleri üzerinde ilkesel bağlayıcı veya kısıtlayıcı etkisi vardır. Ve böylece uluslararası adil ticari rekabeti sağlamayı amaçlar. Tüm üye devletler anti-damping uluslararası hukuk normlarını ihlal edemezler ve her ülkenin iç yasaları ve normları da uluslararası hukuk normlarının oluşturulmasını etkileyecektir.

Birçok revizyondan sonra, "1994 Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması Nın 6. maddesinin uygulanmasına ilişkin anlaşma", şuan yürürlükte olan uluslararası yetkili anti-damping yasasıdır. Bu yasanın ana içerikleri özet olarak aşağıdaki gibidir:

(1) Damping tespiti.(2) Zarar tespiti.(3) Damping ve zarar arasında nedensel bir ilişkinin bulunması.

Anti-damping prosedürü aşağıdaki beş adıma sahiptir:

Şekil 1.3

Gerçekten damping varsa, soruşturma başlatan ülke kendi fiyat düzenini ve yerel ilgili endüstrileri korumak için ticari korunma önlemleri alabilir (D.T.Ö, 1994).

Amerika Birleşik Devletleri anti-damping yasal sistemine genel bakış

Uluslararası anti-damping yasasının taslağı aslında ilk olarak ABD anti-damping yasasına göre formüle edilmiştir, bu nedenle ABD anti-damping yasası uluslararası anti-damping yasasının formülasyonu üzerinde derin bir etkiye sahiptir. ABD Anti-damping yasal sisteminin temel özellikleri aşağıdaki gibidir:

1). Yasanın işleme şartnameleri çok sıkı gelen prosedürlere sahiptir. Usul hukuku maddi kanunun uygulanması için yasal bir garantidir. Amerika Birleşik Devletleri'nde anti-damping yasasının tarihi çok uzundur, usul hukukunun inşasında sürekli zenginleştirme ve geliştirmeden sonra, anti-damping prosedürünün her bir linkinde, ne zaman soruşturma yapılacağı, karar verme ve hangi şartlar altında zaman uzatılabileceği, bilginin toplanması, kullanılması ve ifşa edilmesine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunur.

2). Dünya Ticaret Örgütü'nün anti-damping anlaşmasına giderek yaklaşmıştır. ABD anti-damping yasası, iyileştirme sürecinde öznel keyfiliğini değiştirmiş, geçmişte yargı kararları genellikle kendi ihtiyaçlarına göre vermişse, günümüzde mevcut anti-damping yasası DTÖ'nün anti-damping anlaşmasına göre revize edilmiş ve giderek uluslararası uygulamalara uygun hale gelmiştir.

3). Amerika Birleşik Devletleri'nin anti-damping ithalat korunma önlemleri konusunda katı düzenlemeleri vardır ve odak noktası ulusal çıkarları en üst düzeye çıkarmak, önlemleri garanti altına almaktır. Aynı zamanda, her iki tarafın çıkarlarına göre

korunmayı uyumlu ve dengeli bir şekilde yürütmek ister, ancak ortak noktası hala uluslararası çıkarların maksimize edilmesini sağlamaktır (Li, 2006).

Avrupa Birliği anti-damping yasal sistemine genel bakış

Avrupa Birliği 'nin anti-damping yasası ABD'nin mevzuatından çok daha geç olmasına rağmen, Avrupa Birliği'nin kuruluşundan önce, çeşitli üye devletler nispeten zengin anti-damping yasası uygulaması yürütüyordu. Avrupa entegrasyonunun güçlendirilmesi ile birleşik bir anti-damping yasasının oluşturulması çok önemli hale gelmiştir. Her ne kadar Avrupa Birliği ülkelerinin anti-damping yasaları birçok revizyona uğramış ve yavaş yavaş uluslararası adalet, şeffaflık ve formalite gereklilikleri ile uyumluluğa doğru ilerlemiş olsa da, yine esasen Avrupa Birliği çıkarlarının maksimize edilmesini sağlıyor (Hu, 2004, s. 92). Avrupa Birliği'nin maddi ve usul yasaları ABD yasalarına çoğunlukla benzer, sadece fiili hesaplama yöntemi, gerçek operasyon, düzenlemelerin kullanım kapsamı ve soruşturma ajansı taraflardan farklılıklar vardır. Avrupa Birliği ülkelerinin ilgili anti-damping mevzuatlarında "piyasa dışı ekonomi ülkeleri" (non-market economy countries) listesi bulunmaktadır. Normal değer belirlenmesinde, ihracatçı ülke piyasa ekonomisi ülkesi olmadığında, ihracatçı ülkenin fiyatı temel normal değer olarak kullanılamaz. Şuanki durumda, Avrupa Birliği ülkeleri Çin'i bir piyasa dışı ekonomi ülkesi olarak görüyor, bu nedenle Çin'in Avrupa Birliği'ne ihracatının fiyatı ve maliyetini belirlemek için üçüncü ülkelerin fiyatlarını kullanıyorlar. Avrupa Birliği anti-damping yasası, anti-damping vergisi toplama kararının Avrupa Birliği çıkarlarına uygun olması gerektiğini şart koşuyor (Bing Hang, 2010). Örneğin, Çin aleyhine yapılan bir reçine davasında, Avrupa Komisyonu verginin reçine kullanıcıları üzerindeki olumsuz etkilerinin Avrupa Birliği endüstrisinin yararlarından daha ağır bastığına inanıyor, bu yüzden bu davada herhangi bir anti-damping önlem almamıştır. ABD, yapılandırılmış fiyatlarla normal değer belirlenirken dikkate alınması gereken belirli faktörleri şart koşmuş, Avrupa Birliği'nin ise bu konuda ayrıntılı düzenlemeleri yoktur.

Hindistan anti-damping yasal sistemine genel bakış

ABD ve Avrupa Birliği'ne ek olarak, gelişmekte olan ülkelerin temsilcisi olan Hindistan, Çin'e karşı en çok anti-damping soruşturması başlatan ülkelerden biridir. Hindistan'ın anti-damping hukuk sistemi DTÖ kurallarından aktarılmıştır ve bu esasta detaylar eklenip, rafine edilip daha kullanılabilir hale getirilmiştir. şuanki Hindistan

anti-damping yasal sistemi, 1975 Gümrük Tarifesi Yasası'nın 9A, 9B ve 9C bölümleri, 1995 Gümrük Tarifesi Kuralları, Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından zaman zaman yayınlanan dış ticaret politikaları ve Hindistan'da anti-damping çalışması için yetkili otorite olan Anti-damping İdaresi tarafından zaman zaman yayınlanan ticaret politikalarından oluşmaktadır. İçeriği yine aynı şekilde anti-damping maddi hukuku ve usul hukuku içerir. Hindistan Anti-damping Yasası, anti-damping soruşturması başvuru sahibi, soruşturmanın yetkili makamı, soruşturmanın çeşitli aşamaları, anti-damping vergilerinin toplanması, iadesi ve gözden geçirilmesi konularında ayrıntılı düzenlemeler sağlar, aynı zamanda normal değer, ihracat fiyatı ve damping marjı belirleme, damping ile zarar arasındaki nedensel ilişki ve telafiler gibi önemli ve prosedürel konuların hepsinde daha ayrıntılı olarak düzenlenmiştir (Tharakan, 2002). Hindistan'ın anti-damping yasınının da Avrupa Birliği'ndeki gibi "piyasa dışı ekonomi ülkeleri" konusunun var olduğunu belirtmek gerekir. Mayıs 2001'de Hindistan, Çin'in bir piyasa dışı ekonomi ülkesi(non-market economy) olduğunu belirten "1995 Tarife Kurallarında Değişiklikler " yayınladı. Burada piyasa dışı ekonomi ülkelerinin anti-damping araştırmalarında piyasa ekonomisi ülkeleri olduklarını iddia edebileceklerini ve alakalı kanıt göstererek aynı muamele sağlayabileceğini belirtti (Liu Qiang, 2012).

Tek bir hükümetten farklı olarak, DTÖ çok taraflı bir danışma organizasyonudur. Bu nedenle, bir politika koordinatörü olarak, anti-damping yasını formüle etmenin amacı, ticaret engellerini mümkün olduğunca azaltmak ve adil bir ticaret ortamı sağlamaktır. Buna karşılık, çeşitli ülkelerin hükümetleri anti-damping yasalarını formüle ettiklerinde, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere bağımsız olarak kendi endüstrilerini ve üreticilerini korumaya daha eğilimlidirler. İkincisi için, yerel sanayi en başından beri uluslararası rekabette dezavantajlı olduğu için, sadece yerli sanayi damperli ürünlerin etkisine karşı savunmasız değil, aynı zamanda ihraç edilen ürünler de uluslararası ticaretin büyümesini engelleyen diğer ülkelere damping talimatlarına eğilimlidir. Bu nedenle, tüm ülkeler ticaretin düzenini standartlaştırmayı ve yerli sanayileri korumayı mevzuatın amacı haline getirmiştir (Wang ve Tao, 1999, ss. 65-74).

Anti-damping yasaları, yerli sanayilerin gelişiminin korunmasında, ihracatçı ülkelerin sağlıksız rekabetini engellemede ve uluslararası ticaret pazarının istikrarını korumada olumlu bir rol oynamaktadır. Ancak bazı açılardan, dezavantajları da vardır, söz konusu ticaret korumacılığı, yabancı ülkelere benzer ürünlerin tanıtılmasına elverişli değildir. Damping ve anti-damping arasındaki savaş, uluslararası bir ticaret

savaşını tetikleyecek, uluslararası ekonomiyi olumsuz etkileyecektir ve hatta bazen büyük ekonomik krizine yol açabilir (Kahlessenane, 2019). Anti-damping rekabeti belirli bir ölçüde kontrol altına alır, bu nedenle ekonomik tekele neden olma riski vardır. Normal piyasa en uygun olanların hayatta kalmasını sağlar, anti-damping ise piyasada idari bir müdahaledir. Bu tür müdahale çok fazlaysa, piyasa ekonomisinin normal düzenini bozar ve tekeli meydana getirir, tekel ise piyasanın normal çalışmasını engeller. Tüketiciler, anti-damping'in nihai kurbanları olduğundan, birçok ülke tüketicilerin menfaatını korumak için kamu yarar ilkelerini oluşturmuş durumdadır (Tharakan, 2000). Anti-damping yasası, yerli endüstrilerin gelişimini korumakla beraber aynı zamanda normal pazar rekabetini de engelleyen çift ağızlı bir kılıçtır. Bu nedenle, ekonomik küreselleşme ortamında, ülkeler ulusal anti-damping mevzuatlarını iyileştirmeli, aynı zamanda yerel ekonomik sistem reformlarını güçlendirmeli ve uluslararası rekabetçi işletmeler kurmak için endüstriyel düzenlemeleri hızlandırmalıdır. Ulusal ve uluslararası ticaretin sorunsuz bir şekilde gelişmesini teşvik etmek, ticaret savaşları ve kötü amaçlı dampingi tetiklemekten kaçınmak için, anti-damping uygularken çok dikkatli olmalıdır. Günümüzde ekonomik küreselleşmenin sürekli gelişmesiyle, anti-damping tedbirlerine doğru tepki gösterme ve anti-damping uygulamasını rasyonel kullanma yerli sanayileri korumak ve uluslararası rekabet gücünü arttırmak için önemli bir konudur.

1.4. Anti-Damping Önlemlerinin Etkileri

1990'lardan bu yana, giderek daha fazla ülke, artan sıklıkta anti-damping eylemleri uygulamaktadır. DTÖ kuralları tarafından izin verilen bir ticari korunma aracı olarak anti-damping önlemleri, geçmişteki gümrük ve gümrük dışı vergiler gibi bariyer rolünü oynamakta ve ithalatçı ülkelerin sanayilerini korumak için bir ticaret önlemi haline gelmiştir. DTÖ istatistiklerine göre, 2003 yılı sonu itibarıyla dünya genelinde 41 ülke ve bölge 2416 anti-damping soruşturması başlatmıştır. Bu önlemin bu kadar yaygın ve sık kullanımı, anti-damping önlemlerinin Daha hedefli, başlatılması daha kolay ve kısa vadeli etkileri daha belirgin bir yasal korunma sağlayabilme gerçeğinden kaynaklanmaktadır (Linda M. ve John, 2005, s. 27). Ancak, tam bu diğer ticaret koruma önlemlerinden farklı özellikleri bir dizi özel ekonomik etkilere yol açabilir. Bu bölüm, geçmiş literatüre dayanarak, anti-damping önlemlerinden meydana çıkabilecek ticaret saptırma etkisi, yatırım geçişi etkisi, yukarı ve aşağı endüstrilerin ikincil koruma etkilerini ve ülkeler arasında misilleme etkisini analiz etmektedir.

1.4.1. Ticaret Saptırma Etkisi

Anti-damping tedbirlerinin diğer ticaret tedbirlerinden farklı olan en büyük özelliği, anti-damping teymizi, soruşturmalar ve uygulanan nihai vergilerinin hepsinin belirli ithalat kaynaklarını hedef almasıdır. DTÖ'nün çok taraflı ticaret sisteminin ayrımcılık yapmama ilkesine bir istisnadır. Sadece “haksız” ticaret için uygulanır, ve anti-damping vergi seviyesi de kararlaştırılan damping marjına göre belirlenir, bu nedenle spesifik anti-damping tedbirlerinin uygulanması sadece bazı ihracatçı şirketler içindir, hatta bu ihracatçı şirketler bile farklı yoğunluktaki anti-damping önlemleriyle karşı karşıyadır. Anti-damping önlemlerinin bu farklı muamele özelliği doğrudan ticaret saptırma etkisinin meydana gelmesine yol açmaktadır. Ticaret Saptırma (Trade Diversion) kavramı ilk olarak gümrük birliğinin ekonomik etkilerinin analizinde kullanılmış, gümrük birliği'nin, iç tarifeler olmaksızın dışarıya birleşik bir şekilde tarifeler uyguladığı zaman, bazı üye ülkelerin önceki birlik dışı ülke ithalatlarından üye ülkelere yapılan ithalatlara geçmesine veya sapmasına denmiştir. Aslında, belirli bir ithalatçı ülkenin belirli bir mal üzerindeki dış tarifeleri tutarsız veya farklı olduğu sürece, ticarete saptırma meydana gelebilir. Bu nedenle, belirli ihracatçı ülkelere yönelik anti-damping önlemleri kaçınılmaz olarak ticari saptırma etkilerine yol açacaktır.

Krupp ve Pollard (1996), ticaret saptırma etkisini araştırmak için ABD'nin 1976'dan 1988'e kadar kimyasal ürünler hakkındaki anti-damping soruşturma verilerini incelemiştir. Verileri, anti-damping soruşturmalarında aday gösterilen ithalat kaynaklarına ve aday gösterilmeyen ithalat kaynaklarına göre iki kategoriye ayırmışlar ve anti-damping soruşturma sürecinin ve nihai kararın iki farklı kaynaktan yapılan ithalat üzerindeki etkisini derinlemesine analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonuçları, davaların yaklaşık yarısında, anti-damping soruşturma sürecinin kendisinin ve nihai kararın, iddia edilen damping kaynağından yapılan ithalat sayısını azalttığını ve aynı zamanda soruşturmaya tabi tutulmayan kaynaklardan ithal edilen miktarın önemli ölçüde arttığını göstermiştir. Başka bir deyişle, belirgin bir ticaret saptırma etkisi gözlenmiştir. Prusa (1997), 1980'den 1988'e kadar nihai sonuçlandırılan, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki anti-damping davalarında yer alan, tüm ürünlerin ticaret verilerini toplamıştır. Amaç, ticaret saptırma etkisinin sadece Krupp & Pollard(1996) inceleyen kimya endüstrisinde değil, tüm ürünlerde evrensel bir öneme sahip olup olmadığını incelemektir. Araştırmaları, ilgili tüm ürün türleri için hala önemli bir ticaret saptırma etkisi olduğunu göstermektedir. İncelenen tüm anti-damping davalarında Prusa,

dampingle suçlanmayan ülkelerden yapılan ithalatın davanın sona ermesinden sonraki ilk yılda yaklaşık% 20 arttığını, davanın sona ermesinden sonraki beşinci yılda bu değer % 40'tan fazla olduğunu gözlemiştir. Dava nihayet yüksek anti-damping vergileri ile kapatılmışsa, ticaret saptırma etkisi daha da belirgin olduğunu, düşük anti-damping vergileri uygulansa veya dava reddedilseyse bile, yine de önemli bir ticaret saptırma etkisi olduğu görülmüştür. Bu nedenle Prusa, ticari saptırma etkisinin varlığının, yerel firmalar için anti-damping önleminin faydalarını büyük ölçüde azalttığını ileri sürmüştür. Yao ve Ji Ke (2004), Çin'in akrilatlar karşı anti-damping soruşturmasının neden olduğu ticaret saptırma etkisini araştırmıştır. Araştırmalar, Çin'in Aralık 1999'da başlayan ve Haziran 2001'de sonuçlandırılan Japonya, ABD ve Almanya'dan ithal edilen akrilatlar karşı anti-damping önlemlerinin önemli ticaret saptırma etkileri yarattığını göstermiştir. Üç ülkeye anti-damping vergileri uygulandıktan sonra ihracat hacmi önemli ölçüde düşmüş ve fiyatları yükselmiştir. Bununla birlikte, anti-damping'e uğramayan Hindistan, Malezya, Singapur ve Güney Kore gibi ülkeler en belirgin olmak üzere Çin'e ihracatı artmıştır. Bu ticaret saptırma etkisinin varlığı, anti-damping önlemlerinin beklenen etkinliğini ciddi şekilde zayıflatmıştır. Bu durumla başa çıkmak için Çin hükümeti Ekim 2001'de ikinci gruptaki ülkelere yönelik anti-damping soruşturması başlatmıştır ve Nisan 2003'te onlara anti-damping vergileri uygulanmıştır. Özetle, anti-damping korumasının tetiklediği ticaret saptırma etkisi, ithalatın kaynağının damping yapmakla suçlanan ihracat şirketlerinden, suçlanmayan diğer ihracat şirketlerine, veya daha yüksek damping marjları olan ihracat şirketlerinden nispeten düşük damping marjı şirketlere geçmesine izin vermektedir. Sonuç olarak, anti-damping korumasının uygulama etkisi ithalatçı ülkenin beklenen hedefine ulaşmayabilir, gerçek faydalanıcılar ithalatçı ülkenin yerli endüstrileri değil, anti-damping soruşturmasına tabi olmayan diğer ülkelerin ihracat şirketleri olabilir.

Pham, Nguyen ve Hoai (2017) DID modeli ile analiz yaparak Avrupa Birliğin anti-damping önlemlerinin Vietnam ayakkabı ihracatçı firmaları üzerinde ticaret saptırma etkisi olduğunu gözlemiştir, çalışmasında Vietnam ihracatçı firmalarının anti-damping vergilerine maruz kaldığı zaman ihracatının bir kısmını ABD'ye aktarığında bahsetmiştir. Carter, Colin A, Steinbach ve Sandro (2018), önceki çalışmaların çoğu tarım ürünlerini dışarıda bıraktığını düşünerek, 1990'dan 2014'e kadar olan verilere dayalı olarak, ABD ticaret politikası önlemlerinin tarımsal ticaret üzerindeki

etkisini incelemiştir. Sonuçlar ticaret politikası önlemlerinin ticaret saptırma etkisi olduğunu ve ticaret saptırma etkisi kapsamının, vergi oranı ile olumlu yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Kim ve Kang (2017), toplam 111 anti-damping davasını inceleyerek, Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur, Tayland, ve Vietnam dahil olmak üzere altı ASEAN ülkelerinin 2000 yılından 2010'a kadar 10 yıllık bir süre içinde uyguladığı anti-damping önlemlerinin bir ticaret saptırma etkisi meydana çıkarıp çıkarmadığına dair çalışma yapmıştır. Araştırma sonucu böyle bir etkinin mümkün olduğunu teşvik etmiştir. Niels (2003) önceki literatürün anti-damping etkisi konusunda daha çok ABD ve Avrupa Birliği anti-damping önlemlerine odaklandığını ortaya koyarak, Meksika anti-damping önleminin de ticaret saptırma etkisi olup olmadığını incelemiştir. Sonuçlar Meksika anti-damping uygulamalarının ticaret hacmini belli etkilediğini kanıtlamış, ancak ticaret saptırma etkisi bulunmamıştır. Bu sonuç Lasagni (2000) ve Konings ve diğerleri (2001) tarafından tahmin edilen Avrupa Birliği sonucuna benzer - ancak Brenton (2001) tarafından elde edilen Avrupa birliği sonucuna veya Prusa (1999) tarafından elde edilen ABD sonucuyla farklıdır.

1.4.2. Yatırım Geçişi Etkisi (Antidumping-jumping FDI Effect)

Anti-damping alanı da, uluslararası doğrudan yatırım ve uluslararası ticaret arasındaki yakın bağlantıyı yansıtmaktadır. Uluslararası doğrudan yatırımlar genellikle kaynak arama yatırımı, pazar arama yatırımı, ticaret engelini aşma amaçlı yatırım ve düşük işgücü maliyeti arama yatırımı olarak birkaç tüğrlere ayrılabilir (Barrell ve Pain, 1999). Bunların arasında, ticaret engelini aşma amaçlı yatırım, çok uluslu şirketler tarafından, mallarının ithalatını kısıtlamak için ithalatçı ülke tarafından belirlenen tarife ve tarife dışı engelleri aşma amacıyla yapılan doğrudan yabancı yatırımı ifade eder. İthalatçı ülkenin anti-damping önlemi, ihracatçı ülke için bir ticaret engelidir ve bu önlemin varlığı ihracatçı firmaları ithalatçı ülkeye yatırım yapmaya ya da damping ile suçlanmamış üçüncü bir ülkede fabrikalar kurmaya teşvik etmektedir, ve bu yolla ihracatçı ülke anti-damping vergilerinden kaçınmış olur. Anti-damping önleminin yatırım geçişi etkisi böylece ortaya çıkar. Haaland & Wooton (1998) ve Vandebussche, Veuglers & Konings (1999) tarafından yapılan çalışmalar, anti-damping'in yabancı şirketleri ticari engelleri aşma amaçlı doğrudan yatırım yapmaya teşvik ettiğini ve bu firmaların anti-damping vergilerinden kaçınmak için anti-damping önlemleri uygulayan ülkelerde üretim ve satış için fabrikalar kurabildiğini göstermektedir. Bu davranış, ithalatçı ülkelerde yoğun bir iç rekabete yol açacaktır, bu da yerli üreticilerin daha kötü

bir durumla yüzleşmesine neden olabilir. Barrell & Pain (1999) ABD ve Avrupa Birliği'nin Japon ihracat şirketleri üzerindeki anti-damping önlemlerinin tetiklediği yatırım geçişi etkisini incelemiş ve aralarındaki farkları karşılaştırmış; Blonigen & Feenstra (1996), ticari korunma önlemleri (anti-damping dahil) ile Japonya'nın ABD'ye doğrudan yatırımı arasındaki ilişkiyi analiz etmek için 1980'den 1988'e kadar ABD SIC sanayi verilerini kullanmıştır. Sadece bu değil, aynı zamanda araştırmaları, anti-damping davalarına nihayi anti-damping vergisi uygulanmamış olsa bile, anti-damping koruma tehdidinin varlığı, ABD'deki yabancı şirketlerin doğrudan yatırımı bir dereceye kadar teşvik ettiğini belirtmiştir. Belderbos (1997) ve Belderbos & Sleuwaegen (1998), Japon elektronik şirketlerinin Avrupa Birliği ve ABD anti-damping önlemlerine karşı yapılan doğrudan yatırımlarını incelediler. Sonuç, olumlu anti-damping kararının, Japon elektronik şirketlerinin Avrupa Birliği'ne doğrudan yatırım yapma olasılığını% 19,6'dan% 71,8'e yükselttiğini, ABD'ye doğrudan yatırım olasılığını % 19,7'den% 35,95'e yükselttiğini göstermiştir. Geçmişte Çin'in anti-damping eylemleri de yatırımın geçişi etkisini tetiklemiştir. Örneğin, anti-damping önlemleriyle en çok korunan Çin kimya endüstrisini ele alalım. İthal edilen kimyasal ürünler üzerindeki anti-damping soruşturmaları, çok sayıda yabancı kimyasal ürünün Çin pazarına girmesini engellerken, aynı zamanda bu alana doğrudan yabancı yatırım yapılmasını da teşvik etmiştir. Başka bir örnek olarak, Mayıs 2002'de Çin, ABD, Japonya ve Güney Kore'den ithal edilen tolüen diizosiyanat üzerine anti-damping soruşturması başlattı ve nihayet anti-damping vergileri getirdi. Mart 2004'ün sonunda, Huntsman, BASF ve Almanya Sinopec tarafından ortaklaşa inşa edilen ortak izosiyanat projesi Şanghay'da başladı ve projenin tamamlanmasından sonra yılda 160.000 ton tolüen diizosiyanat (TDI) üretebiliyordu. Buna ek olarak, demir ve çelik endüstrisinde anti-damping önlemleri de yatırım geçişi etkisi ortaya çıkarmıştı. Aralık 2000'de Çin, Japonya'nın Nisshin Steel Co., Ltd. ve Güney Kore Pohang General Steel Co., Ltd. tarafından ihraç edilen soğuk haddelenmiş paslanmaz çelik saclara anti-damping önlemleri uyguladı. Ekim 2002'de , yukarıdaki iki şirket Çin'e yatırım yaptı. Tabii ki, objektif olarak, Japon ve Kore çelik şirketlerini Çin'de büyük yatırımlar yapmaya iten tek taraflı bir anti-damping faktörü değildir, ancak bu tür bir yatırım aynı zamanda anti-damping önlemleri tarafından tetiklenen yatırım geçişi etkisinin gerçek bir kanıtıdır.

Yukarıdaki analizler, anti-damping idari prosedürlerinin görünmez caydırıcı etkisinin ve spesifik anti-damping vergilerinin, ihracat şirketlerini anti-damping'den

kaçınmak için ithalatçı ülkelere doğrudan yatırım yapmaya teşvik ettiğini göstermektedir. Bu yatırım geçişi etkisi sadece anti-damping önlemlerinin yerli sanayileri koruma etkisini zayıflatmakla kalmayıp, aynı zamanda ithalatçı ülkenin pazarına daha sert iç rekabet getirebilir.

1.4.3. Yukarı ve Aşağı Endüstrilerin İkincil Koruma Etkileri (Cascading Protection Effect)

Anti-damping hedeflediği farklı ürünlere göre, birincil veya ara (yukarı akış) ürünler için anti-damping koruması ve nihai (aşağı akış) ürünler için anti-damping koruması olarak ayrılabilir. Anti-damping'in "ikincil koruma" etkisi, yukarı akış endüstrisi anti-damping korumasıyla karşı karşıya kaldığı zaman, bu korumanın yukarı akış endüstrisinden dikey olarak bağlı olan aşağı akış endüstrisine doğru genişleyeceği anlamına gelir. Bu ikincil etkinin arkasındaki ekonomik motivasyon, yukarı akış ürünlerin anti-damping önlemlerine tabi tutulması, ilgili yukarı akış ürünlerini girdi olarak kullanan aşağı akış endüstrilerin üretim maliyetlerini arttırarak, bu endüstrilerin rekabet gücünü azaltmasıdır (Guo Bing, 2013). Anekdotsal ve teorik kanıtlar, yerli üst pazardaki (yukarı akış) ara ürünler adına açılan anti-damping davalarının yalnızca üst pazardaki rakipleri değil, aynı zamanda aşağı akış endüstrileri de etkilediğini göstermektedir, ve raştırmamızın sonuçları, bir yukarı akış endüstrisinde anti-damping vergilerinin uygulanmasının, yerli üst pazardaki üretimin miktarını ve değerini olumlu etkilediğini ve aşağı akış endüstrilerinin üretim miktarını olumsuz etkilediğini göstermektedir (Krupp & Skeath, 2002, s. 170). Belirli koşullar karşılandığında, aşağı akış endüstrileri de anti-damping soruşturma başvurusu sunacaktır. Böylece, yukarı akış endüstrileri tarafından başlatılan anti-damping, ikincil bir koruma etkisini oluşturmuş olur.

Basit şekilde açıklayacak olursak, yukarı akış ürününe anti-damping vergisi geldiği zaman, bu ürünleri girdi olarak kullanan aşağı akış yerli endüstrilerinin maliyeti de artar, ve rekabet gücü zayıflar. Bu durumda yasal şekilde korumaya ihtiyacı artmış olur, ve sonuç olarak yabancı aşağı akış ürünlerine de anti-damping soruşturma başvurusunda bulunur. Chao ve Mei' e göre (2004), öte yandan, yerli yukarı akış endüstrilerin anti-damping korumasını talep etme amacı, iç pazarda ürünlerinin satış hacmini korumaktır veya çoğaltmaktır. Ancak yukarı akış ürünlerin genel fiyat seviyesi artınca, bu da aşağı akış endüstrilerinin girdi fiyatlarını arttırır ve rekabet gücüne zarar verir. Sonuç olarak, aşağı akış endüstrilerin üretimi azalır ve bu sefer yukarı akış

ürünlere olan talebini azaltacaktır. Bu durumda, eğer yerel aşağı akış endüstrileri rekabet gücünü ve üretimini sürdürmek için anti-damping koruması talep ederse, yukarı yönlü endüstriler genellikle buna destekleyici bir tutum benimser. Yani, yukarı ve aşağı akış endüstriler arasındaki ikincil koruma etkisinin, aşağı akış endüstrilerinin anti-damping korumasını kazanma olasılığını yükselten bir tarafı da vardır.

Kısacası, anti-damping önlemleri, yukarı ve aşağı akış endüstriler arasında önemli bir ikincil koruyucu etkiye sahiptir. Yerli yukarı akış sanayileri anti-damping korumasını elde ettikten sonra, ortaya çıkan "zarar iletimi" (Transmission of Injury), yerli aşağı akış sanayilerin anti-damping korumasına olan ihtiyacını artıracaktır, ve korumayı kazanma olasılığını da artıracaktır. Bir de ek olarak, Andersen ve Feinberg (2018), Arjantin, Brezilya, Hindistan, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri anti-damping önlemlerinin yukarı ve aşağı endüstrilerin ikincil koruma etkilerini incelemiştir, ve etkinin mevcudluğunu destekleyen anlamlı kanıtlar bulmuş, ve bu etkinin ancak daha çok gelişmekte olan ülkeler için geçerli olduğunu ileri sürmüştür.

1.4.4. Ülkeler arasında misilleme etkisi (Anti-dumping retaliation effect)

Birçok ülke anti-damping önlemleri uyguladığında, amaçları sadece kendi sanayilerini haksız rekabetten korumak değil, yabancı ülkelerin önceki anti-damping kısıtlamalarına karşı misilleme olabilir. Bu şekilde diğer ülkelerin anti-damping tedbirlerini suistimal etmesini engellemiş, kendi ihracatlarını korumuş olur. Salvatore ve Finger (1994), anti-damping önlemleri kullanan ülkelerin özel bir "kulüp" (Club) oluşturduğunu ve "club" içindeki ülkeler, diğer "kulüp" dışı partilere karşı değil, kendi aralarında anti-damping önlemleri alma eğiliminde olduğunu öne sürmüştür. 20. yüzyılında anti-damping soruşturmalarının üçte ikisi, diğer anti-damping kullanıcıları ülkelere karşı başlatılmıştır. Prusa'nın (2002) araştırması, birçok ülkenin kendi ülkelerine karşı anti-damping soruşturması başlatan ülkelere karşı anti-damping eylemleri yapmaya meyilli olduğunu ortaya koydu. Bu, anti-damping önlemlerinin gerçekten misillemeyi tetikleme potansiyeline sahip olduğunu gösteriyor. Blonigen ve Bown (2003), "Nested logit framework" kullanarak ve 1980 ile 1998 arasındaki ABD anti-damping vakalarını analiz ederek, ABD endüstrisinin ilk soruşturma dilekçesinde hangi yabancı ülkelerin adını vereceği kararında karşılıklı yabancı anti-damping tehdidinden etkilendiği teorisiyle tutarlı önemli ampirik kanıtlarını bulmuştur. Ve ABD anti-damping otoritesinin anti-damping kararlarının GATT / DTÖ anlaşmazlık çözüm mekanizması kapsamındaki dış misilleme tehdidinden etkilendiğini göstermiştir.

Bu nedenle, gittikçe daha fazla ülke anti-damping kullanan ülkelerin "kulüplerine" eklediğinde, belirli bir ülkenin anti-damping önlemleri ülkeye karşı misilleme önlemlerini kolayca tetikleyebilir. Tabii ki, bu tür misilleme, diğer anti-damping olmayan formlarda veya DTÖ anlaşmazlık çözüm mekanizmasına başvurarak da gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte, form ne olursa olsun, bir ülke anti-damping önlemleri başlattığında, tetiklediği misilleme etkilerini çok dikkate almak gerekir.

İKİNCİ BÖLÜM : ÇİN VE TÜRKİYE TİCARETİ

2.1. Türkiye ve Çin Ticareti Dün ve Bugünü

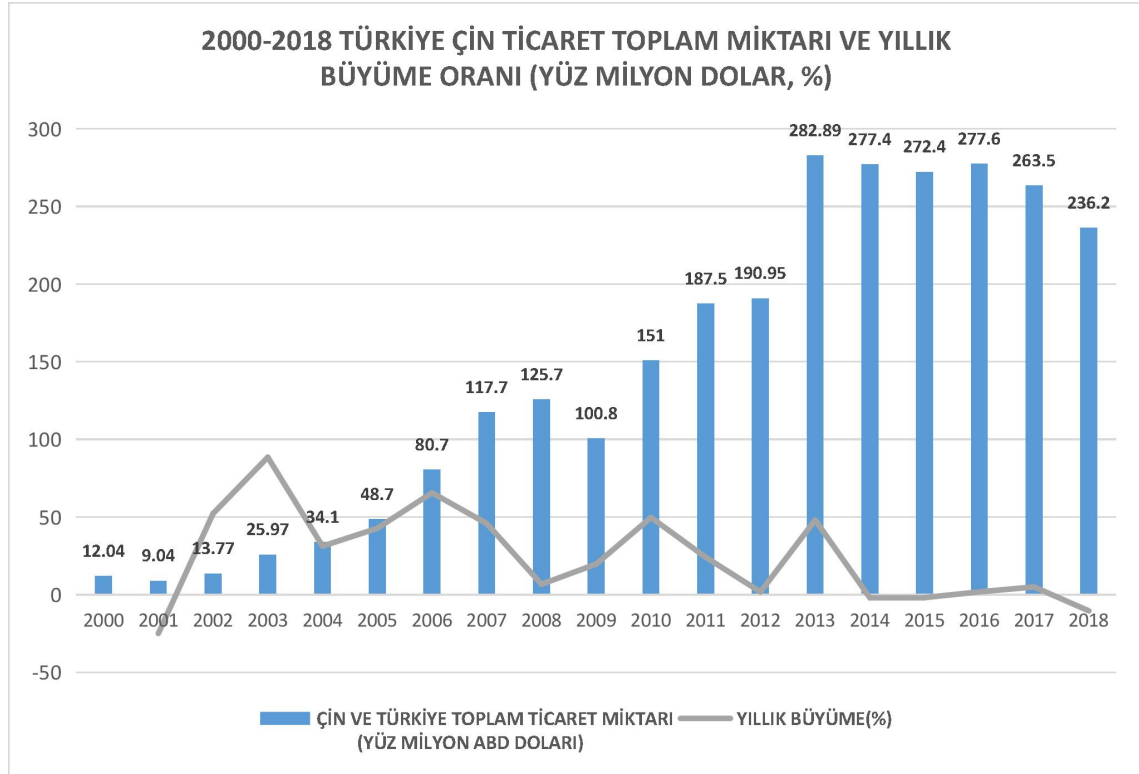
Türkiye ve Çin karşılıklı ticareti Türkiye'ye önemli bir dış ticaret açığı vermektedir. Buna ek olarak, Türkiye ve Çin sanayi yapılarında ve başlıca ihraç ettiği ürün yapılarında benzerlik vardır. Bu bölümde Türkiye ve Çin ticareti geçmişi, günümüzdeki durumu ve trendler istatistiklere dayalı olarak anlatılmaktadır.

2.1.1. Türkiye ve Çin Ticareti Dünü

Türkiye ve Çin arasındaki doğrudan ticaret 1965 yılında başlamıştır. Bundan 6 yıl sonra, 4 Ağustos 1971'de Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti resmi olarak diplomatik ilişkiler kurmuş ve 1980'lerden başlayarak iki ülke arasında üst düzey ziyaret artmış ve bununla birlikte iki ülke arasındaki ticaretin gelişmesi hızlanmıştır. 1985 yılında ikili ticaret hacmi ilk kez 100 milyon doları aşmıştır. Gençosmanoğlu (2015), "Türkiye'nin dış ticaretinde Çin'in önemi 1990'lı yıllardan itibaren giderek artmıştır." (s.80). Çin'in ilgili istatistiklere göre 1985 yılında Çin ile Türkiye arasındaki toplam ticaret hacmi yaklaşık yüz milyon ABD doları iken 1988'de 330 milyon ABD dolarına yükselmiş ve 1994 yılında 648 milyon ABD dolarına, 1997 yılında ise 832 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Çin Ticaret Bakanlığı ülkeler raporuna dayalı olarak, bu bölümde Çin ve Türkiye'nin 2000-2018 arasındaki son 19 yılda ikili ithalat ve ihracat ticaret durumu, Çin ve Türkiye'nin toplam ticaret hacmi, Çin ve Türkiye'nin ihracat durumu özetlenmektedir.

2000 yılında Çin ve Türkiye yeni bir kooperatif ortaklığı kurmuş, iki ülke ekonomileri hemen hızlı bir gelişme yoluna girmiş ve ikili ticaret hızlı bir gelişme göstermiştir. Şekil 2.1 den çok net ve hızlı bir şekilde anlaşıldığı gibi, 2000 ile 2018 yılları arasında, iki taraf arasındaki toplam ticaret hacmi 1,204 milyar ABD dolarından yaklaşık 19 kat artarak 23,62 milyar ABD dolarına yükselmiş durumdadır. Rekor düzeyde olan 2013 ile karşılaştırıldığında ise 23 kattan fazla artmış durumda. 2005 yılından itibaren Türkiye, Çin için kapsamlı bir ekonomik ve ticari kalkınma politikası uygulamaya başlamıştır. Türk Dış Ticaret Bakanlığı ayrıca Çin'e olan ticareti desteklemek ve ticaret açığını azaltmak için, Çin'de ticaret fuarları düzenlemek, ticaret heyetleri göndermek ve Pekin'de ticaret odaları kurmak gibi bir dizi önlemlerle, özel olarak "Çin Pazarını Teşvik Planı" nı başlatmıştır. 2000'den 2007'ye kadar bu sekiz

yılda Çin ile Türkiye arasındaki toplam ticaret hacmi en hızlı büyümüş ve en yüksek büyüme oranı % 88,54 olmuştur.

ŞEKİL 2.1

2007 yılından sonra mali krizin etkisiyle Çin-Türkiye ticaretinin büyüme hızı yavaşlamış, 2009 yılında Çin ile Türkiye arasındaki toplam ticaret hacmi % 19,81 oranında azalmış, ancak aynı yıl Türkiye'nin % 27,24'lük toplam dış ticaret düşüşüne kıyasla iki ülke arasındaki ticarete küresel ekonomik durumun etkisi nispeten küçük olmuştur ve pazar nispeten istikrarlıdır. 2010 yılında Çin ve Türkiye stratejik bir ortaklık kurduklarını duyurmuş, altyapı ve diğer alanlarda bir dizi anlaşma imzalamış ve bir para takası anlaşmasına varmıştır. 2013 yılında, iki taraf arasındaki toplam ticaret hacmi 28,3 milyar ABD doları ile rekor seviyeye ulaşmıştır. Ve 31 Aralık 2014 itibarıyla Çin, Türkiye'nin ikinci ithalat kaynağı olmuş durumdadır. 2014'ten 2016'ye kadar üç yılda, iki taraf arasındaki toplam ticaret hacmi nispeten istikrarlı ilerlemiş gözüküyor ve 27 milyar ABD doları civarındadır. 2016'den 2018'e doğru ise hafif bir düşüş eğilimi var gözükmektedir.

2017 yılına kadar olan yatırım durumuna gelince, Türkiye'de 2017 yılında yatırım veya inşaat yapmakta olan Çinli şirketler arasında Huawei Technologies Co., Ltd., ZTE Corporation, China General Technology Group, China Iron and Steel Corporation,

China National Machinery Engineering Co., Ltd., China Aviation Technology International Co., Ltd., China Railway Construction Corporation, China Tianchen International Engineering Co., Ltd., China Electric (Nanjing) Photovoltaic Co., Ltd., CRRC, Chongqing Lifan Group, New Hope Group, China Hainan Airlines Group, China Southern Airlines Group, Air China Group, Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China, China Development Bank, ve diğ er tanınmış şirketler vardır.

2.1.2. Türkiye ve Çin Ticareti Bugünü

Türkiye Eski İpek Yolu'nun hedef ülkesi ve Yeni İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nda önemli bir merkezi düğüm ülkesi olduğundan , bazı Çinli bilim adamları, Türkiye'nin Çin'in Orta Asya'daki Hazar Denizi bölgesi geliştirmesi ve Avrupa birliği pazarını genişletmesi için çok önemli bir stratejik konuma sahip olduğuna inanıyor (Han, 2019). Bu bölümde, bize şu an en yakın olan geçmiş yıl 2019'daki Çin-Türkiye ikili ticaret profilini analiz edilecektir.

1). 2019'daki Türk mal ticaretine genel bakış

Türkiye'nin dış ticareti 2019 yılında düşme eğiliminde olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu istatistiklerine (2019) göre, mal ticareti ithalat ve ihracat hacmi, bir önceki yılın aynı dönemine göre% 4,3 düşüşle 374,09 milyar ABD doları oldu (aşağıda aynı). Bunların arasında ihracat% 2,2 artışla 171,50 milyar ABD doları, ithalat ise% 9,1 düşüşle 202,60 milyar ABD doları olmuştur. Dış ticaret açığı% 43,5 düşüşle 31,10 milyar ABD doları oldu. Ükelere (bölgelere) bakıldığında Türkiye'nin Almanya, İngiltere, İtalya ve Irak'a ihracatı 2019 yılında sırasıyla 15,43 milyar ABD doları, 10,87 milyar ABD doları ve 93,0 ABD doları olup Türkiye'nin toplam ihracatının% 9,0,% 6,3,% 5,4 ve% 5,3'ünü oluşturdu. Irak'a ihracat% 7,9 arttı; Almanya, İngiltere ve İtalya'ya olan ihracat ise sırasıyla% 4,4,% 2,1 ve% 2,7 gerilemiştir. Yukarıdaki dört ülkeye yapılan ihracat, Türkiye'nin toplam ihracatının% 26,0'ını oluşturdu; Sırasıyla 22,43 milyar ABD doları, 18,49 milyar ABD doları, 17,97 milyar ABD doları ve 11,18 milyar ABD doları olmak üzere, Türkiye'nin toplam ithalatının sırasıyla% 11,1,% 9,1,% 8,9 ve% 5,5'i Rusya, Çin, Almanya ve ABD'den yapılmıştır. Rusya'dan ithalat% 2,0 artarken, Çin, Almanya ve ABD'den yapılan ithalat sırasıyla% 10,7,% 11,9 ve% 9,6 düşmüştür. 18,58 milyar ABD doları, 15,90 milyar ABD doları, 5,50 milyar ABD doları, 4,76 milyar ABD doları ve 3,13 milyar ABD doları açık veren Rusya, Çin, Hindistan, Güney Kore ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Türkiye'nin en büyük beş açık

kaynağı olmuştur; fazlalıklar çoğunlukla Irak, İngiltere ve İspanya'dan geliyor ve sırasıyla 6,48 milyar ABD doları, 5,44 milyar ABD doları ve 3,44 milyar ABD doları olmuştur. Irak'tan gelen fazlalık% 6,4 azalırken, İngiltere ve İspanya'dan gelen fazlalık sırasıyla% 48,1 ve% 55,1 artmış durumdadır. Ürünlere bakıldığında ise, ulaştırma ekipmanları, tekstil ve hammaddeler, mekanik ve elektrikli ürünler Türkiye'nin başlıca ihracat mallarıdır ve 2019 yılındaki ihracatı, 28,39 milyar ABD doları, 27,90 milyar ABD doları ve 25,18 milyar ABD doları olarak Türkiye'nin toplam ihracatının% 16,6,% 16,3 ve% 14,7'ini oluşturmuştur. Tekstil ve hammadde ihracatı% 0,1, mekanik ve elektrik ürünleri ihracatı% 2,6 artarken, ulaştırma teçhizatı ihracatı% 1,0 düşmüştür. Genel ihracat büyümeyi sürdürürken, en hızlı büyüyen emtia kategorisi olan maden ürünleri ihracatı% 35,0 oranında önemli ölçüde artarken, diğer ürünlerin ihracatı bir miktar artmıştır, ancak baz metal ve ürünlerin ihracatı% 7,4 düşmüştür. Mineral ürünler, mekanik ve elektrikli ürünler, ana metaller ve ürünler Türkiye'nin ithal ettiği ilk üç mal kategorisidir ve 2019 yılında 105,51 milyar ABD doları hacmi ile, Türkiye'nin toplam ithalatının% 52,1'ini oluşturmaktadır. Türkiye'nin ithalatında 2019'da biraz hızlı düşüş görülmüş, mekanik ve elektrikli ürünler, baz metaller ve ürünlerin tümü% 10'dan fazla düşüş göstermiştir. İthalatta en fazla gerileyen emtia kategorisi olan ulaşım ekipmanı ithalatı% 18,4 gerilemiştir.

2). 2019'da Çin-Türkiye ikili ticaretine genel bakış

Türkiye İstatistik Kurumu istatistiklerine göre 2019 yılında Çin ile Türkiye arasındaki ikili ticaret hacmi% 10,8 azalarak 21,08 milyar ABD doları olmuştur. Bunların arasında Türkiye'nin Çin'e ihracatı % 11,2 düşüşle 2,59 milyar ABD doları olmuş ve Türkiye'nin toplam ihracatının% 1,5'ini oluşturmaktadır; Türkiye'nin Çin'den ithalatı ise % 10,7 düşüşle 18,49 milyar ABD doları olmuş ve Türkiye'nin toplam ithalatının% 9,1'ini oluşturmuştur. Türkiye ile Çin arasındaki ticaret açığı ise % 10.6 azalarak 15.90 milyar dolar olmuş durumdadır. 2019 itibariyle Çin, Türkiye'nin on yedinci en büyük ihracat pazarı ve ikinci en büyük ithalat kaynağıdır. Mineral ürünler her zaman Türkiye'nin Çin'e ihraç ettiği en önemli ürün olmuştur. 2019 yılında ihracat değeri% 10,4'lük düşüşle 1,32 milyar ABD doları olarak gerçekleşerek Türkiye'nin Çin'e toplam ihracatının% 51,2'sini oluşturmuştur. Türkiye'nin Çin'e ihraç ettiği maden ürünlerinden mermer cevheri ihracatı% 14,3 oranında düşmüş, toplam ihracat içindeki payı% 30,5 olmuştur; cevher ihracatı% 4,4 oranında gerilemiş ve toplam ihracattaki payı% 20,5'e gerilemiştir. Ayrıca, fosil yakıtların Çin'e yapılan ihracattaki payı son

derece düşük, yaklaşık% 0,1. Buna ek olarak, kimyasal ürünlerin ihracatı% 28,8 düşerek Türkiye'nin Çin'e ihraç ettiği ikinci en büyük ürün kategorisi haline gelmiş ve toplam ihracattaki payı % 10,7 olmuştur. Mekanik ve elektrikli ürünler, Çin'e yapılan ihracatın% 7,0'ını oluşturan Türkiye'nin üçüncü büyük ihracat kategorisidir. Aynı dönemde, Türkiye'nin Çin'e gıda, hayvansal ve bitkisel ürünler ihracatı trendin tersine artmış ve büyüme oranı% 20'nin üzerindedir, ancak mutlak miktar nispeten düşüktür. Türkiye'nin Çin'e ihracatındaki sürekli düşüş nedeniyle Çin, ilk 15 büyük ihracat pazarından 17. sıraya gerilemiştir.

Türkiye 2019 Toplam Dış Ticaret Aylık Tablosu								
Milyon ABD Doları								
Tarih	Toplam Hacmi	Büyüme oranı	İhracat	Büyüme oranı	İthalat	Büyüme oranı	Fark	Oranı
2019	374093	4,3-	171495	2,2	202597	9,1-	31102-	43,5-
Ocak	28835	15,4-	13178	5,8	15656	27,7-	2478-	73,0-
Şubat	29289	8,6-	13565	3,4	15723	16,9-	2158-	62,8-
Mart	33026	10,8-	15435	0,8-	17591	18,0-	2156-	63,4-
Nisan	31895	7,1-	14458	4,6	17437	15,0-	2978-	55,5-
Mayıs	33756	6,7-	15947	12,0	17809	18,8-	1863-	75,8-
Haziran	25336	19,1-	11063	14,4-	14274	22,5-	3211-	41,6-
Temmuz	33411	2,1-	15108	7,5	18304	8,8-	3196-	46,8-
Ağustos	27584	1,6	12509	1,3	15074	1,8	2565-	4,5
Eylül	30866	0,4	14404	0,0	16462	0,7	2058-	5,4
Ekim	33176	4,4	15666	0,0	17510	8,6	1845-	294,3
Kasım	33168	4,8	15454	0,2-	17714	9,6	2259-	237,2
Aralık	33751	11,1	14708	6,5	19043	15,0	4335-	57,6

Tablo 2.1

Türkiye'nin Çin'den ithal ettiği başlıca ürünler mekanik ve elektrikli ürünler, tekstil ve hammaddeler ve kimyasal ürünlerdir ve 2019'daki ithalat hacmi 13,19 milyar ABD doları olup, Türkiye'nin Çin'den yaptığı toplam ithalatın% 71,3'ünü oluşturmuştur. Bunların arasında, tek başına mekanik ve elektrikli ürünler Türkiye'nin Çin'den yaptığı ithalatın neredeyse yarısını oluşturuyor. Yukarıda belirtilen ürünlere ek olarak, ana metaller ve ürünler, plastikler ve kauçuk da Türkiye'nin Çin'den ithal ettiği ana mal kategorileridir (GTİP kodu kategorisi) ve ithalatın oranı% 5'i aşıyor veya ona yaklaşıyor. Şu anda, Çin ve Türkiye arasındaki ikili ticaret düşme eğiliminde gözüküyor ve ikili ticaretteki düşüş, Türkiye'nin dış ticaretindeki genel düşüşü yaklaşık yüzde 6 puan aşıyor. Çin'in Türkiye ithalatındaki payı da kademeli olarak azalmış ve Rusya'nın

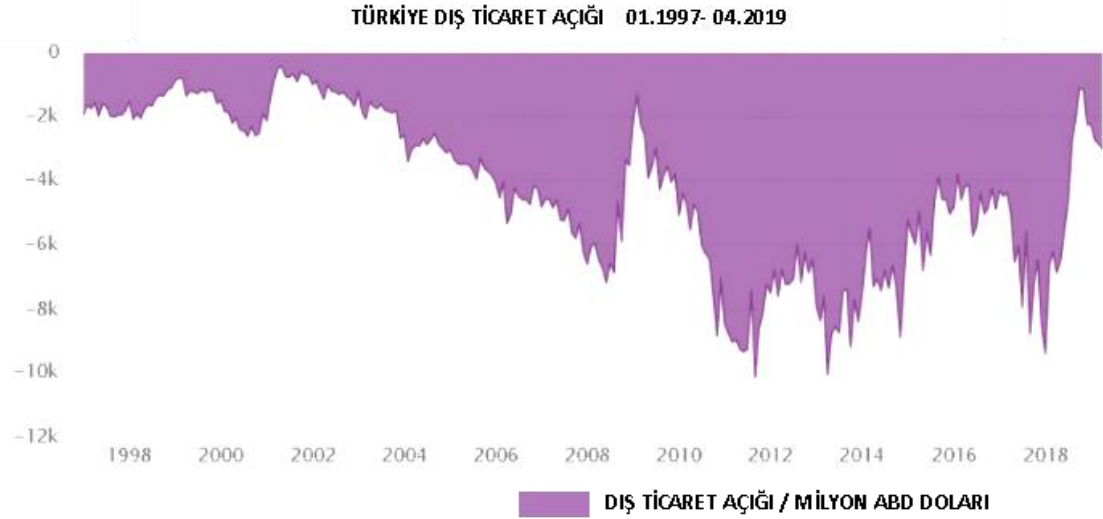
Türkiye'nin en büyük ithalat kaynağı olarak Çin'i geçmesinin ardından Almanya'nın Türkiye'nin ithalatındaki payı yavaş yavaş Çin'e yaklaşıyor ve yetişme eğilimindedir.

Yatırım durumuna bakıldığında, Çin istatistiklerine göre Ocak-Eylül 2019 döneminde Çinli şirketler Türkiye'ye 8,46 milyon dolar yatırım yaptı ve bir önceki yıla göre% 97,0 düşüş gösterdi. Türkiye'nin Çin'deki yatırımı, yıllık% 36,5 artışla 1,16 milyar ABD doları oldu. Proje taahhüt iş birliği açısından, Çinli firmaların Türkiye'deki yeni projelerinin değeri bir önceki yıla göre% 44,1 düşüşle 540 milyon ABD doları, tamamlanan ciro ise yıllık% 28,3 artışla 420 milyon ABD doları olmuştur.

2.1.3. Dış Ticaret Açığı

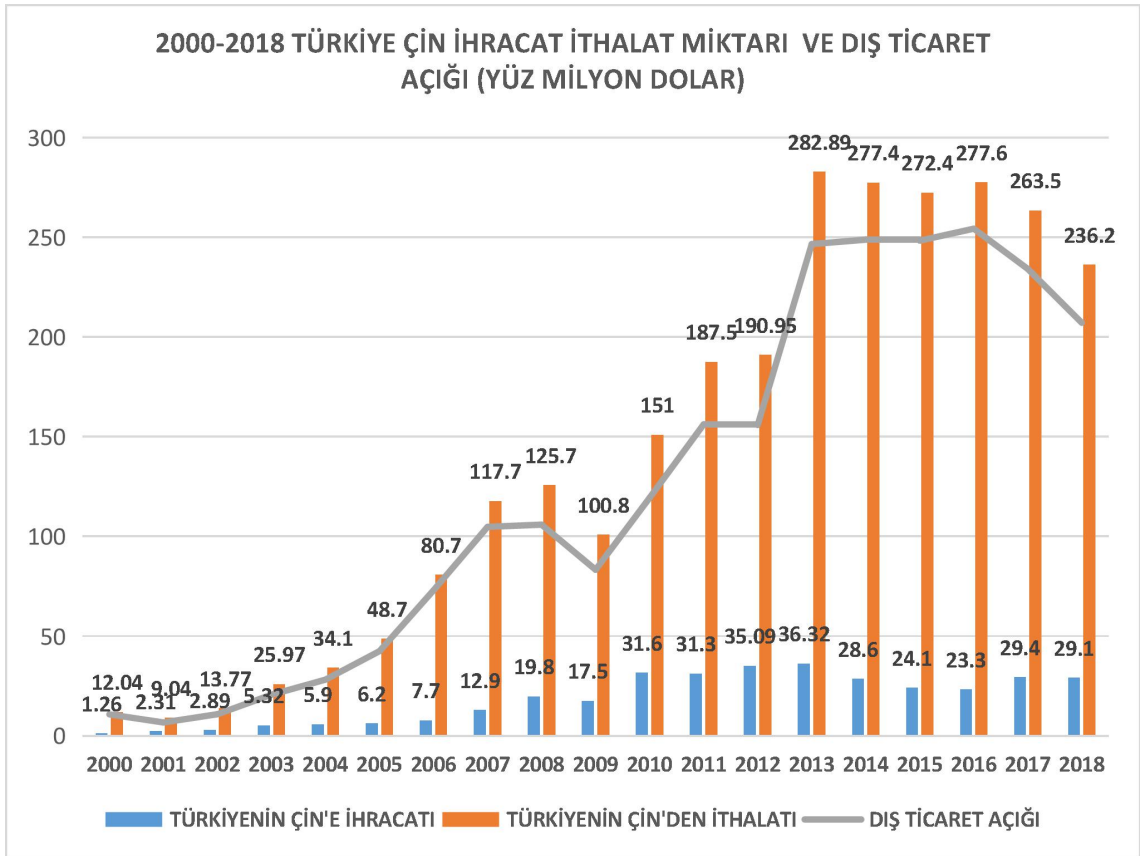
Türkiye Eski İpek Yolu'nun hedef ülkesi ve Yeni İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nda önemli bir merkezi düğüm ülkesi olduğundan , bazı Çinli bilim adamları, Türkiye'nin Çin'in Orta Asya a'daki Hazar Denizi bölgesi geliştirmesi ve Avrupa birliği pazarını genişletmesi için çok önemli bir stratejik konuma sahip olduğuna inanıyor (HAN, 2019). Türkiye'de dış ticaret açığı sorunu 1976 yılında başlamıştır ve günümüze kadar devam ederek kronik hale gelmiştir. Türkiye'de dış ticaret açığına neden olan ekonomik unsurların başında döviz kuru hareketleri, ithalatın ihracata bağımlılığı ve katma değeri düşük ürün ihracatı yer almaktadır” (KETBOĞA, 2019, ss. 213-214).

CEIC Verilerine göre (2020), Türkiye'nin ticaret açığı, 2019 Nisan ayında 2.996,4 milyon ABD dolarına ulaşmıştır, bir önceki ay 2.848,4 milyon ABD doları'na kıyaslandığında biraz daha büyümüştür. Türkiye'nin ticaret açığı verileri aylık olarak güncellenmektedir. Şekil 2.2 de Ocak 1997'den Nisan 2019'a kadar toplam 268 gözlem vardır, ortalama ticaret açığı ise 4.116,2 milyon ABD dolarıdır. Ticaret açığının en yüksek değeri Eylül 2011'de 10.134.6 milyon ABD doları ile, tarihin en düşük değeri ise Mayıs 2001'de 453.8 milyon ABD doları ile ortaya çıkmış durumdadır. 2011-2017 yıllar arası dış ticaret açığında az olsa da düşüş eğilimi devam ederken, 2018 de yine geri yükselmeye başlamıştır.

Şekil 2.2

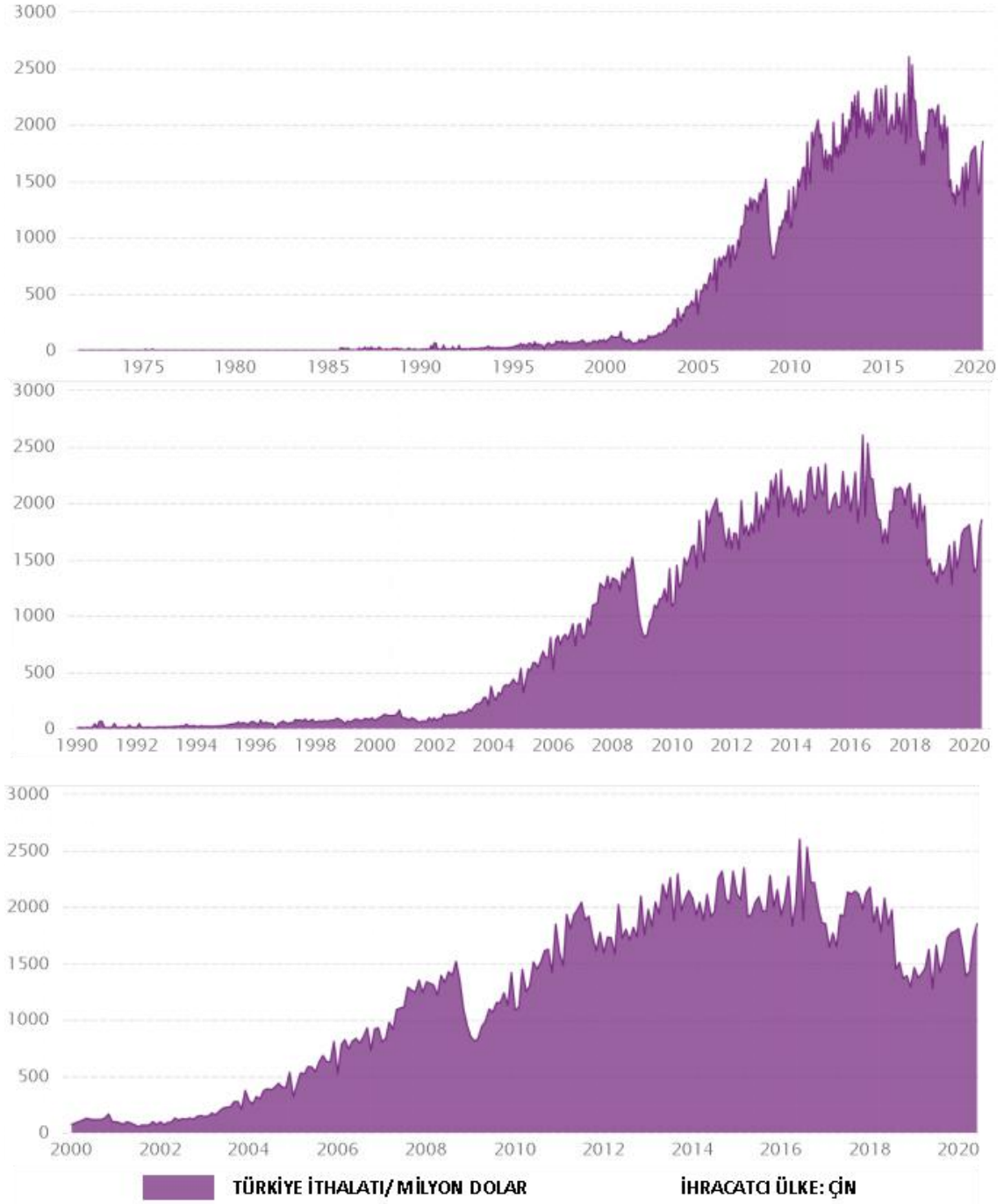
Şimdi Türkiye ve Çin arasındaki dış ticaret açığına gelecek olursak, şekil 2.3 ten net ve hızlı bir şekilde anlaşıldığı gibi, Türkiye Çin ticareti 2000 yılından bu yana yükselmeye başladığından sonra, dış ticaret açığı hep büyüme eğiliminde olmuştur. En büyük dış ticaret açığı 2016 yılında görülmüş olup 25,43 milyar dolardır.

Şekil 2.3

Türkiye'den Çin'e olan ihracat genel olarak artış eliğiminde olsa da, büyüme oranı çok düşüktür. 2000 yılında 126 milyon ABD doları olan ihracat hacmi 19 yıl sonra 2018 de 2,91 milyar dolar olmuştur. Öte yandan, şekil 2.3 te görebildiğimiz gibi Çin'den Türkiye'ye olan ihracat hacmi 1990 dan başlayarak büyümeye başlamış, özellikle 2000 yılından sonra çok hızlı bir şekilde büyüyerek 1,2 milyar dolardan 2013 yılındaki en yüksek hacim 28,29 milyar dolara çıkmıştır. 2016 yılından beri düşüş eğiliminde olsa da, Çin' den Türkiye'ye olan ihracat hacmi yine de Türkiye'den Çin'e olan ihracat hacminden çok daha büyüktür. Bu durumu basit bir şekilde veya daha ufak rakamlar ile örneklendirecek olursak, Türkiye'nin Çin'e sattığı her 1 ABD dolarlık mala karşılık, Türkiye Çin'den 10 ABD dolarlık mal almaktadır.

Dış ticaret açığının azaltılmasında öncelikle yapılması gereken ilk şey, ithal edilen ana ürün gruplarında katma değeri yüksek ve dış ticaret açığının büyümesine etki sağlayan sektörlerin belirlenmesi ve ardından bu sektörlerle gerekli yatırımların yapılmasıdır. Bununla birlikte, özellikle bilim insanlarına uygun şekilde çalışma ortamı ve laboratuvar sağlanarak onların yeni teknolojileri geliştirmelerine imkan yaratmak ve aynı zamanda beyin göçünün de önüne geçilmesi gerekmektedir (KETBOĞA, 2019). Yani sorunun en temel cavabı üretimdir, ve özellikle katkı değeri yüksek üretimdir.

Şekil 2.4

2.1.4. Ürün Grupları

Türkiye'nin Çin'e ihracatının ürün yapısını incelediğimizde, Çin ekonomisinin gelişmesinde ihtiyaç duyduğu kimyasallar ve hammaddeler ağırlıklı bir yapı görülmektedir. Bu kapsamda, doğal taş ve mermer, bakır cevherleri, krom cevherleri, manganez ve kimyasallar, kurşun cevherleri Türkiye'nin Çin'e temel ihraç ürünleridir. Aynı zamanda, çeşitli makineler (gaz türbini, dokuma makinesi vb.), oto yedek parçaları,

yün , deri ve fındık gibi bazı ürün gruplarının ihracatında da gelişmeler gözlemlenmektedir (Çin Dış Ticaret Müsteşarlığı, 2016).

1995 yılından sonra Çin ekonomisinin hızlı büyümesiyle birlikte Çin'in Türkiye'ye olan ihracatında tekstil ürünlerinin yerine elektrik ve mekanik ürünler geçmiştir ve toplam ihracatın yarısını kapsamıştır. Türkiye'nin Çin'e ihracatında başlıca ürünler ham çelik kütük ve dövme, çelik, polietilen, bakır cevheri, biçilmiş kereste ve mermer taş olarak sayılabilir(Kaweili ve ADIGÜZEL, 2017). Aşağıdaki tablo Türkiye Ticaret Bakanlığının 2018 yılındaki sunumundan alınmıştır. Tabloda 2016 ve 2017 yılındaki Türkiye'nin Çin'e ihracatında başlıca ürünler ve Türkiye'nin Çin'de ithalatında başlıca ürünler gösterilmiştir. Türkiye'nin Çin'e ihracatı mineral maddeler ve metal cevherler gibi hammadelere odaklı iken, Türkiye'nin Çin'den ithalatı katma değeri daha yüksek olan makineler ve cihazlardır. Yani bu ürün yapısı Türkiye aleyhine gelmiş durumdadır.

Jingyi ve Li (2019), Standart Uluslararası Ticari Sınıflandırması(SITC)' na göre, ticaret akış endekslerini kullanarak, Türkiye ve Çin arasındaki ticari ilişkiler, endüstri içi ticaret ve ana pazar ürün yapısı hakkında karşılaştırmalı araştırma yapmıştır. Onların sonuçlarının özeti bu şekildedir:

1). Çin ve Türkiye düşük derecede ticaret entegrasyonuna sahip ve ticaret bağları çok gevşektir. Çoğu üründe, Çin ve Türkiye arasındaki ticari entegrasyon derecesi normal seviyenin altındadır ve geliştirme için yer vardır. Çin, son yıllarda Türkiye'nin büyük ithalat kaynağı haline gelmesine ve ihracat hedef ülke statüsünün sürekli olarak iyileşmesine rağmen, toplam ticaret hacmi ve ticaret entegrasyon derecesi, uluslararası ve ilgili ortalama seviyelerin altındadır. 2010 yılından bu yana Çin ve Türkiye'nin ikili ticaretteki güçlü gelişimi, ticaret entegrasyonunun derecesini artırmıştır. 2015 yılında iki taraf ikili ticaretin geliştirilmesine yönelik politikalar uygulamış, ancak Türkiye'deki siyasi çalkantı ve enflasyon nedeniyle ikili ticaret son yıllarda tarihinin en yüksek seviyesinden düşük olarak devam etmektedir. Bu noktada, büyüme eğilimi pek belirgin değil.

2). Çin, emek yoğun ve teknoloji yoğun ürünlerde güçlü uluslararası rekabet gücüne ve bariz endüstriyel avantajlara sahiptir.Sektör içi ticaret seviyesi nispeten yüksektir ve belirli bir ölçek etkisine sahiptir; Bununla birlikte, birincil ürünler

Türkiye'nin Çin'e İhracatında Başlıca Ürünler (Milyon \$)				
Ürün Adı	2016	2017	Değişim (%)	Ülke Payı (%)
Mineral Maddeler, Gübre Ham Maddeleri	840,3	1.078	28,3	36,7
Metal Cevherleri, Kırıntı, Döküntü, Hurdaları	504,6	631,8	25,2	21,5
Anorganik Kimyasallar, Radyoaktif, Nadir Elementlerin Bileşikleri	159,1	227,4	43	7,8
Tekstil Elyafı ve Mamulleri	107,7	91,3	-15,2	3,1
Sıhhi Tes., Isıtma, Aydınlatma İle İlgili Çeş. Eşya	64,8	85,4	31,9	2,9
Tekstil Liferi	50,4	77,8	54,4	2,7
Sebzeler, Meyvalar ve Mamulleri	48,2	77,7	61,2	2,7
Giyim Eşyası ve Aksesuarları	60,0	66,0	10	2,3
Değişik Sanayi Kollarında Kul. Mak. Cih.	36,8	60,2	63,8	2,1
Mesleki, İlimi Cih., Kontrol Alet ve Cih.	45,6	53,2	16,6	1,8
İLK 10 TOPLAM	1.917	2.449	-	83,4
ÜLKE TOPLAM	2.328	2.936	26,1	100
Türkiye'nin Çin'den İthalatında Başlıca Ürünler (Milyon \$)				
Ürün Adı	2016	2017	Değişim (%)	Ülke Payı (%)
Haberleşme, Hayal-Ses Kayıt Cihazları	4.171	3.992	-4,3	17,1
Elektrikli Makina Ve Cihazlar	4.126	2.640	-36	11,3
Değişik Sanayi Kollarında Kul. Mak. Cih.	2.008	2.062	2,7	8,8
Tekstil Elyafı ve Mamulleri	1.547	1.677	8,4	7,2
Büro Makinaları, Bilgi İşlem Makinaları	1.446	1.582	9,5	6,8
Çeşitli Mamul Eşya	1.297	1.263	-2,7	5,4
Belirli Sanayi Kol. Kullanılan Mak. ve Cihaz.	1.366	918,4	-32,8	3,9
Demir ve Çelik	1.165	855,7	-26,6	3,7
Organik Kimyasal Ürünler	650,3	844,4	29,9	3,6
Metallerden Nihai Ürünler	725,0	701,9	-3,2	3
İLK 10 TOPLAM	18.501	16.536	-	70,8
ÜLKE TOPLAM	25.441	23.371	-8,1	100

Tablo 2.2

uluslararası pazarda dezavantajlıdır ve Çin, Bu tür ürünlerin net ithalatçısı. Türkiye, Çin ile kabaca aynı güçlü ve zayıf ürün kategorilerine sahip olmasına rağmen, avantajları ve dezavantajları Çin'inki kadar açık değil. İç ticaret ürünlerindeki fark, Çin'inkinden daha küçük. Uluslararası düzeyde özel avantaj ürünlerin rekabet gücü Çin kadar iyi değil ve dezavantaj ürünlere dışa bağımlılık derecesi de Çin'den daha az.

3). Dünya pazarında Çin'in endüstriyel rekabet gücü Türkiye genelinden biraz daha güçlüdür. Ürün kategorilerinde (SITC5, 6, 7, 8 temsil eden emek ve teknoloji yoğun ürünler) bariz avantajlar vardır ve endüstri içi ticaret Türkiye'den daha gelişmiştir. Türkiye bazı sektörlerde sanayiler arası ticarete daha belirgin bir eğilim gösteriyor. İki ülke, özel ithalatı ve yatay iş bölümü olan endüstrilerde belirli bir düzeyde örtüşme ve belirli bir rekabet derecesine sahiptir.

4). Büyük bir ihracat hacmine sahip olan SITC7'de (makine ve nakliye ekipmanları), Türkiye'deki ilgili ürünlerin ticaret rekabet gücü genellikle Çin'e göre biraz zayıftır. Türkiye rekabet avantajlarına sahip ürün kategorisi nispeten azdır ve bazı ürünlerin avantajları çok belirgin değildir. Çin'in bazı ürünlerde rekabet avantajı yoktur, ancak bazı malların uluslararası ihracat tucacıları arasında güçlü bir rekabet gücü var. İki ülke bu tür ürünlerde rekabet avantajlarıyla tam olarak örtüşmüyor ve bir dereceye kadar birbirini tamamlıyor.

5). 2006'dan 2016'ya kadar Çin ve Türkiye'nin birbirleriyle ihracat ticareti önemli ölçüde gelişmiştir. Bununla birlikte, karşılaştırıldığında, Çin'in Türkiye ile ihracat ticaretinin gelişimi, özellikle pazar payı etkileri açısından Türkiye'nin büyümesi kadar belirgin değildir.

Bunun nedeni, Türkiye'nin yerli sanayileri korumak için çok sayıda anti-dumping soruşturması başlatması ve Çin'den kendisine ihraç edilen ana ürünlere kota kısıtlamaları getirmesi olabilir. 2013 yılından bu yana, Türkiye'nin ihracatı teşvik eden ticaret politikası, görece düşük fiyatlı Türk ürünlerini dış pazarlara tanıtmıştır. Çin, nispeten düşük fiyatlı birincil ürünlerini üretim maliyetlerini düşürmek ve üretimi genişletmek için kullanmış, bu da Türk ürünlerinin Çin'deki pazar payında önemli bir artışa yol açmıştır.

2.2. Türkiye Anti-Dumping yasa ve kanunları

Türkiyede yürürlüğe koyulan ilk anti-dumping yasası 1989 yılındaki 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'dur ve ilk anti-dumping

soruşturmaları da o yıl açılmıştır. GATT Uruguay Görüşmeleri sonucu, 31.12.1994 tarihi itibarıyla geçerli olmak üzere Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994'ün VI ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma imzalandıktan sonra, Türkiye anti-damping kanunu da doğal olarak bu anlaşmaya uygun şekilde değişiklik görmüş. Çünkü önceki bölümde de bahsedildiği gibi, “anti-damping uygulamaları Dünya Ticaret Örgütü'nün Anti-damping Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir” (Avşar, 2014, s. 43). Yeni 4412 sayılı kanun 25.07.1999' da 23766 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve bu kanunda anti-dampingle ilgili yetki ve görevler üç ayrı birime verilmiştir. Uygulayıcı olarak Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) İthalat Genel Müdürlüğü (İGM), karar merci olarak İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu, onay merci olarak da İGM'nin bağlı bulunduğu bakanlık teyit edilmiştir (Disbudak, Türkcan, 2005).

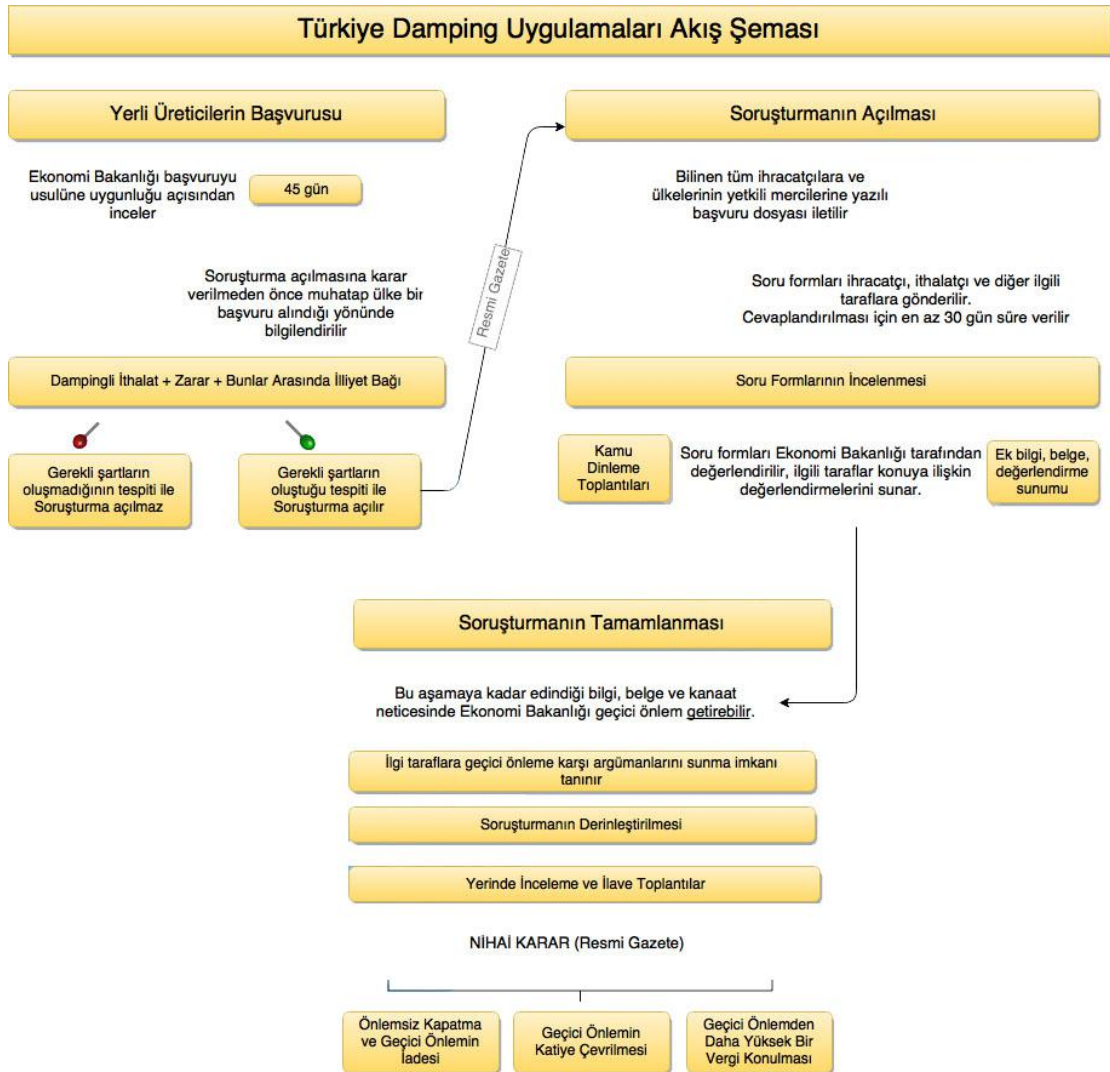
24 Kasım 1995 tarihinde DTÖ Anti-damping Tedbirleri Komitesine Türkiye tarafından sağlanan materyallere göre, Türkiye anti-damping kanunu üç bölümden oluşmaktadır: 1. İthal Ürünlerde Haksız Rekabetin Önlenmesine Dair Kanun; 2. İthal Ürünlerde Haksız Rekabetin Önlenmesine Dair Kararname; 3." İthal Ürünlerde Haksız Rekabetin Önlenmesine Dair Yönetmelik.(Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2006). Türkiye anti-damping yasaları dampingin amacı ve kapsamını, dampingin tespiti, zararın tespiti, temyiz inceleme ve soruşturma prosedürleri, anti-damping vergilerinin belirlenmesi, geçici tedbirler ve nihai tedbirleri açıklığa kavuşturmaktadır.

Anti-damping soruşturması prosedürleri ise ülkeden ülkeye değişmekle beraber, genelde uygulamalar zaman açısından örtüşen aşağıdaki üç ana aşamadan oluşmaktadır:

- Bilgilerin toplanması (soru formları, ilgili toplantılar, yerinde incelemeler vb. ile)
- Bilgilerin değerlendirilmesi (damping, zarar ve ikisi arasındaki bağın tespitleri)
- Geçici önlem, anti-damping vergilerinin uygulanması, fiyat taahhütleri veya soruşturmaların bazı sebeplerden hiçbir önlem alınmaksızın kapatılması. Ve DTÖ kurallarına göre yukarıdaki tüm bu süreç bir yıl içinde ama herhangi bir durumda 18 ayı geçmemek kaydıyla tamamlanması gerekmektedir (DTÖ, t.y., s. 12).

Türkiye anti-damping uygulamasının prosedürleri de aşağıdaki şekil 2.5 ten kolayca anlaşılır (İPEKYOLU GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ LTD. ŞTİ., 2018). Önemli noktaları açıklayacak olursak, Türkiye anti-damping yasası yerli firmaların yerli sanayiye zarar veren veya tehdit eden dampingli ithalata karşı şikayette bulunmasına izin vermektedir. Anti-damping vergileri, ithalat fiyatı ile aşağıdaki üç alternatiften biri arasındaki fark olan damping marjı düzeyinde veya daha az uygulanabilir: ihracatçı

ülkedeki ürünün fiyatı, ihracatçı ülke tarafından üçüncü bir ülkeye satılan ürünün fiyatı veya oluşturulmuş bir “gerçeğe uygun değer”. Bir soruşturmadaki her aşamanın süresi kurallara göre belirlenir. Şikayetin incelenmesi 45 gün içinde tamamlanmalı ve soruşturma başlatma kararları Resmi Gazete’de yayınlanmalıdır. Toplu çıktıları benzer ürünün toplam üretiminin% 50’sinden fazlasını oluşturuyorsa, dilekçe veren firmalar yerli sanayiye temsil ettiklerini iddia edebilirler. Dilekçe veren firmaların toplu çıktısının Türkiye’deki yerli sanayinin benzer malların toplam üretiminin% 25’inden az olması durumunda şikayet dikkate alınmayacaktır. İşlemlerin başlamasının ardından ilgili taraflara bilgi verilir. Anketler gönderilir ve yanıtlamaları için maksimum 37 gün vardır. Süre sınırı, neden gösterilmesi koşuluyla, talep üzerine uzatılabilir. Geçici önlemler, soruşturmanın başlamasından en geç 60 gün sonra verilebilir ve süreleri dört ayla sınırlandırılacaktır.

Şekil 2.5. TÜRKİYE ANTI-DAMPİNG UYGULAMALARININ AKIŞ ŞEMASI

Ürün ihracatının önemli bir bölümünü Türkiye'ye yapan yabancı ihracatçıların talebi üzerine geçici tedbirler altı ayı geçmemek üzere uzatılabilir. Nihai karar, soruşturmanın başlamasından itibaren bir yıl içinde alınmalıdır, ancak gerekirse bu süre altı aya kadar daha uzatılabilir. Kesin tedbirler, soruşturmanın sonuçlandığı tarihten itibaren beş yıl süreyle yürürlükte kalacaktır (Tariff-Tr.com, 2008).

2.3. Türkiye'den Çin'e Anti-Dumping Uygulaması

Bu bölümde Dünya Bankası tarafından açıklanan anti-dumping verilerine dayalı olarak, Türkiye'nin 1990-2015 yılları arasında Çin'e başlatan anti-dumping soruşturmaları ve nihai anti-dumping vergileri uygulama durumları anlatılacaktır.

2.3.1. Dünya Genelinde Anti-dumping

1980'lerin sonunda, küresel anti-dumping önlemlerinin başlıca kullanıcıları arasında Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Kanada ve Avustralya vardı ve bunların davaları toplamın% 40'ından fazlasını oluşturuyordu. Şu anda, DTÖ kurallarının ve çeşitli ülkelerin ticaret politikalarının iyileştirilmesiyle birlikte, anti-dumping yasalarına sahip 120'den fazla ülke var, bu da dünyanın ithalat ticaretinin% 90'ından fazlasının anti-dumping önlemlerinden potansiyel olarak etkilenebileceği anlamına geliyor. Buna ek olarak, çeşitli ülkelerdeki anti-dumping, giderek artan bir şekilde yeni gelişme eğilimleri göstermiştir: birincisi, davaya dahil olan para miktarı kademeli olarak artmıştır ve ikincisi, anti-dumping önlemleri kullanan ülkeler, geleneksel gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere kademeli olarak genişlemiştir. Tablo 2.3'ten, 2003'ten Aralık 2017'ye kadar, Hindistan'ın dünyada en fazla anti-dumping soruşturması başlatan ülke haline geldiği ve toplam soruşturma sayısı 555'e ulaştığı anlaşılıyor. Bununla birlikte Arjantin, Türkiye, Brezilya gibi diğer gelişmekte olan ülkelerin de anti-dumping'e katıldığı ve sıralamaları, dünyadaki en çok anti-dumping soruşturması başlatan ilk 10 ülke olduğu görülmektedir.

Öte yandan Çin, arka arkaya 19 yıldır en çok anti-dumping vakası görülen ülkeler listesinin başında yer almıştır. 2014 yılı sonu itibarıyla Çin, 1.052 anti-dumping soruşturmasına tabi tutuldu; dünyanın dört bir yanındaki ülkeler 4.757 anti-dumping soruşturması başlattı ve Çin'in payı, tüm dünyanın neredeyse dörtte biri olan% 22.11'e ulaştı. Çin'e karşı anti-dumping soruşturması başlatan ilk 7 ülke arasında, Hindistan (169 soruşturma), Arjantin (91 soruşturma), Brezilya (83 soruşturma), Türkiye (68 soruşturma) ve Meksika (46 soruşturma) olmak üzere beş gelişmekte olan ülke var.

sadece bu beş ülke tarafından başlatılan anti-damping sayısı, Çin'in karşılaştığı toplam anti-damping vakalarının% 43.44'ünü oluşturuyor.

DÜNYADAKİ ANTI-DAMPING SORUŞTURMA SAYISI İLK ON ÜLKE VE BÖLGE HAKKINDA İSTATİSTİKLER																
ÜLKE/BÖLGE	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	TOPLAM
HİNDİSTAN	46	21	28	31	47	55	31	41	19	21	29	38	30	69	49	555
ABD	37	26	11	8	28	16	20	3	15	11	39	19	42	37	54	366
BREZİLYA	4	8	6	12	13	24	9	37	16	47	54	35	23	11	7	306
AB	7	30	24	35	9	19	15	15	17	13	4	14	11	14	9	236
ÇİN	22	27	24	10	4	14	17	8	5	9	11	7	11	5	24	198
ARJANTİN	1	12	9	10	7	19	28	14	7	12	19	6	6	23	8	181
AVUSTRALYA	8	9	7	11	2	6	9	7	18	12	20	22	10	17	16	174
TÜRKİYE	11	25	12	8	6	23	6	2	2	14	6	12	16	17	8	168
PAKİSTAN	3	3	13	4	-	3	26	11	7	5	6	-	12	24	3	120
KANADA	15	11	1	7	1	3	6	2	2	11	17	13	3	14	14	120
DÜNYA TOPLAM	234	221	198	203	165	218	217	173	165	208	287	236	229	298	248	2424
TÜRKİYE ORANI(%)	4,7	11,31	6,06	3,91	3,64	10,55	2,76	1,16	1,21	6,73	2,09	5,08	6,99	5,70	3,23	6,93

Tablo 2.3

2.3.2. Türkiye Geneline Anti-damping Soruşturmaları

Dünya Ticaret Örgütü'nün Anti-damping web sitesinden alınan 2015 verilerine göre, Türkiye 1995'ten 2014'e kadar toplam 180 anti-damping soruşturması başlatmıştır ve 163 nihai tedbir almıştır. Türkiye anti-damping soruşturmalarına tabi tutulan ilk 11 ülke (bölge) Çin (68, 63), Hindistan (13, 11), Tayland (12, 11), Tayvan (10, 10), Endonezya (9, 9), Malezya (8, 8), Güney Kore (7, 7), Vietnam (5, 5), İsrail (4, 1), Suudi Arabistan (4, 2), Amerika Birleşik Devletleri (4, 2) olmuştur. Parantez içindeki ilk sayı toplam soruşturma sayısı, virgül sonrasındaki sayı ise nihai önlem alınan soruşturma sayısıdır. "Türkiye'nin aldığı Anti-damping önlemleri Asya ülkelerine yoğunlaşmış olup, Çin,Tayland, Hindistan, Tayvan, Endonezya ve Güney Kore'nin toplam içindeki payı %67.72'dir"(GENÇOSMANOĞLU, 2015, s. 84)

2.3.3. Türkiye'nin Çin'e Uyguladığı Anti-damping Önlemleri

Dünya Bankası tarafından açıklanan anti-damping verilerine göre, 1990-2015 yılları arasında Türkiye'den Çin'e yönelik toplam 94 anti-damping soruşturması yapılmıştır ve bu Türkiye toplamının% 32,9'unu oluşturuyor. Türkiye, Çin'e yönelik 87 nihai anti-damping önlemi almıştır ve anti-damping önlemlerinin oranı yüksek olup,%

92 oranındadır. Hem anti-damping soruşturmalarının sayısı hem de alınan nihai önlemlerin sayısı konusunda, Çin ikinci sıradaki Hindistan'inkinden yaklaşık 6 kat daha fazladır. Aşağıdaki tablo anti-damping veri tabanına göre istatistik yaparak düzenlenmiştir ve Türkiye'den Çin'e açılan anti-damping soruşturmalarının ürün grubuna göre dağılımını göstermektedir. Tablodan anlaşıldığı gibi, en çok anti-damping soruşturması açılan ilk 10 ürün GTİP bölümü sırasıyla 70 (cam ve cam eşya), 73 (demir veya çelikten eşya), 83 (adi metallere çeşitli eşya), 40 (kauçuk ve kauçuktan eşya), 84 (nükleer reaktörler, kazan makina ve cihazlar, aletler, parçaları), 96 (çeşitli mamul eşya, kalemler, fırçalar vb.), 59 (Sıvanmış kaplanmış mensucat bunlardan teknik eşya), 85 (Elektrikli makina ve cihazlar, aksam ve parçaları), 54 (Dokumaya elverişli suni ve sentetik lifler), 55 (Sentetik ve suni devamsız lifler) bunlardır.

TÜRKİYE'DEN ÇİN'E AÇILAN ANTI-DAMPİNG SORUŞTURMALARININ ÜRÜN GRUBUNA GÖRE DAĞILIMI 1989-2015		
GTİP KODU BÖLÜM	BÖLÜM AÇIKLAMA	SORUŞTURMA SAYISI
70	CAM VE CAM EŞYA	16
73	DEMİR VEYA ÇELİKTEN EŞYA	8
83	ADİ METALLERDEN ÇEŞİTLİ EŞYA	7
40	KAUÇUK VE KAUKUKTAN EŞYA	6
84	NÜKLEER REAKTÖRLER, KAZAN: MAKİNA VE CİHAZLAR, ALETLER, PARÇALARI	6
96	ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA (KALEMLER, FIRÇALAR VB)	6
59	SIVANMIŞ, KAPLANMIŞ MENSUCAT, BUNLARDAN TEKNİK EŞYA	5
85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR, AKSAM VE PARÇALARI	5
54	DOKUMAYA ELVERİŞLİ SUNİ VE SENTETİK LİFLER	4
55	SENTETİK VE SUNİ DEVAMSIZ LİFLER	4
82	ADİ METALLERDEN ALETLER, BIÇAKÇI EŞYASI, SOFRA TAKIMLARI	4
44	AGAÇ VE AĞAÇTAN MAMUL EŞYA: ODUN KÖMÜRÜ	3
72	DEMİR VE ÇELİK	3
29	ORGANİK KİMYASAL MÜSTAHSALLAR	2
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	2
56	VATKA, KEÇE, DOKUNMAMIS MENSUCAT, ÖZEL İPLİK, SİCİM VE MAMULLERİ	2
58	ÖZEL DOKUNMUS MENSUCAT, DANTELA, DUVAR HALILARI, İŞLEMELER	2
63	MENSUCATTAN MAMUL DİĞER EŞYA, KULLANILMIŞ EŞYA, PAÇAVRALAR	2
87	KARA TAŞITLARI, PARÇALARI VE BUNLARIN AKSESUARLARI	2
37	FOTOGRAFÇILIKTA, SİNEMACILIKTA KULLANILAN EŞYA	1
68	TAŞ, ALÇI, ÇİMENTO, AMYANT, MİKA VB. MADDELERDEN EŞYA	1
69	SERAMİK MAMULLERİ	1
76	ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUM EŞYA	1
90	OPTİK, FOTOGRAF, SİNEMA, ÖLÇÜ, KONTROL, AYAR CİHAZLARI, TIBBİ ALET	1

Tablo 2.4

Resmi Gazete’de farklı tarihlerde yayınlanan bilgilere dayalı olarak, Anti-damping’e tabi tutulan ürünlerin bir kısmına da aşağıdaki gibi detaylı örnek vermek mümkündür.

1) Mutfak çakmağı 19 Haziran 2018’de Türkiye, Çin menşeli mutfak çakmağı için nihai bir anti-damping kararı vermiştir. Çin mutfak ateşleyicilerine bundan sonra CIF fiyatına göre % 24,55 anti-damping vergisi uygulamaya karar verilmiştir.

2) Sentetik polyester kesik elyaf

Temmuz 2006’da Türkiye, Çin ve Suudi Arabistan menşeli sentetik polyester kesikli elyaf üzerinde anti-damping soruşturması başlatmıştır ve 1 Eylül 2007’de Türkiye Ekonomi Bakanlığı, Çin ve Suudi Arabistan’daki ürünlere yönelik nihai anti-damping kararı vermiş ve Çin’deki ürünlere 0.08 ABD \$ / kg’lık anti-damping vergileri uygulamaya başlamıştır. 24 Mayıs 2018 tarihinde Türkiye Ekonomi Bakanlığı, Çin menşeli sentetik polyester devamsız lifler hakkında ikinci anti-damping incelemesini başlatan 2018/20 Sayılı Duyuru yayınlamıştır.

3) Boru temelli parçalar

Türkiye Ekonomi Bakanlığı 21 Nisan 2018 tarihinde, Çin, Brezilya, Bulgaristan, Endonezya, Hindistan ve Tayland menşeli boru temelli parçalar için son anti-damping incelemesinin yapıldığını belirten 2018/15 Sayılı Duyuru yayınlamıştır. Mevcut anti-damping önlemlerinin iptal edilmesi halinde, davaya dahil olan ürünlerin dampingi devam edeceği veya Türkiye’ye zarar vereceği, bu nedenle mevcut anti-damping vergilerinin değişmeyeceğine karar verilmiştir. Çin için vergi 800 ABD \$ / ton, Brezilya için 400 ABD \$ / ton, Bulgaristan için 400 ABD \$ / ton, Endonezya 253 USD / ton ile 400 USD / ton arası, Hindistan 305 USD / ton ile 400 USD / ton arası, Tayland 147 USD / ton ile 400 USD / ton arasındadır.

4) Klima

Türkiye Ekonomi Bakanlığı, 8 Mart 2018 tarihinde, Çin menşeli Yalnız duvar tipi split klimalar içüniteleri anti-damping incelemesini gerçekleştiren 2018/5 Sayılı Duyuru yayınlamıştır: Davaya dahil olan ürünlere yönelik mevcut anti-damping önlemlerinin iptal edilmesi halinde, davaya dahil olan ürünlerin dampingi devam edecek veya yeniden gerçekleşecek olduğu düşünülerek, ürünlere % 25 CIF’ye dayalı anti-damping vergisi uygulanmasına devam edilmesine karar verilmiştir.

5) Ev seramikleri

3 Mart 2018 tarihinde, Türkiye Ekonomi Bakanlığı, Çin menşeli Porschelenden ve Seramikte ürünlere ilişkin nihai anti-damping kararı verdiğini bildiren 2018/6 sayılı

Duyuru yayınlamıştır. Davaya dahil ürün ithalatı Türkiye için bir dumping oluşturmuş ve Türk yerli sanayilerine zarar vermiştir. Bu duyuru tarihinden itibaren CIF fiyatlarına göre davaya dahil olan Çinli şirketlere% 8 anti-dumping vergisi uygulamaya karar verilmiştir.

6) Kauçuk lastikler

Türkiye Ekonomi Bakanlığı, 2 Aralık 2017 tarihinde Çin menşeli otomobil, otobüs, kamyon, tarım araçları ve iş makinelerine yönelik kauçuk lastikler hakkında 2017/33 sayılı Duyuru yayınlamıştır. Mevcut anti-dumping önlemleri iptal edilirse, söz konusu ürünlerin dumpingi ve Türk yerel sanayilerine verilen zarar devam edecek veya tekrar edeceği düşünülerek davaya dahil olan ürünlere duyuru tarihinden itibaren yürürlüğe girecek% 60 anti-dumping vergisi uygulanmasına devam edilmesine karar verilmiştir.

7) Kalaş haddelenmiş çelik bobin

29 Kasım 2017 tarihinde TC Ekonomi Bakanlığı, Çin menşeli Kalaş haddelenmiş çelik bobinlere ilişkin 2017/32 Sayılı Duyuru yayınlamış ve anti-dumping vergisi uygulanmasına karar verilmiştir.

8) Kapitoneli Mensucat

20 Ekim 2017 tarihinde, Türkiye Ekonomi Bakanlığı, Çin menşeli kapitoneli mensucat için olumlu bir anti-dumping nihai kararı veren 2017/22 Sayılı Duyuru yayınlamıştır. Ve ilgili sektöre ciddi hasar oluşturduğundan, davaya dahil olan ürünlere CIF fiyatına% 17,29 oranında anti-dumping vergisi uygulanmasına karar verilmiştir.

2.3.4. Türkiye'nin Çin'e Yönelik Anti-dumpinginin Nedenleri

Türkiye'nin Çin'e yönelik anti-dumping önlemlerinde bulunmasındaki sebepleri temel olarak aşağıdaki üç açıdan analiz edebiliriz.

Çin ve Türkiye'nin ekonomik gelişme aşaması ve ekonomik yapısı benzerdir ve ilgili endüstrilerin ve emtiaların homojenliği rekabetin yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Türk sanayi sistemi ağırlıklı olarak tekstil, çelik, çimento, gıda işleme ve otomobil parçaları işleme endüstrilerinden oluşmaktadır. Bunlardan tekstil endüstrisi ülkenin en güçlü sektörüdür. Yıllık tekstil ihracatı Türkiye'nin toplam ihracatının% 30'undan fazlasını oluşturmaktadır ve yaklaşık 20 milyar dolar değerindedir. İkinci olarak, Türkiye'nin çimento ve çelik üretimi, inşaat, ev aletleri ve tarım makineleri endüstrilerinin gelişimini yönlendiriyor. Başlıca ihraç ürünleri arasında gıda, tekstil, pamuklu gazlı bez, deri ürünleri, kimyasallar, canlı hayvanlar ve mineral ürünler yer almaktadır. Son yıllarda Türk beyaz eşya ihracatı da hızla büyüdü. Açığı ki,

TÜRKİYE VEÇİN'İN BAŞLICA İHRAÇ ÜRÜNLERİ KARŞILAŞTIRMASI					
(2019)PARA BİRİMİ : MİLYON ABD DOLARI					
TÜRKİYE			ÇİN		
GTİP	ÜRÜN KATEGORİSİ	2019	GTİP	ÜRÜN KATEGORİSİ	2019
HS2	TOPLAM	171495	HS4	TOPLAM	1
87	KARA TAŞITLARI, PARÇALARI	26170	8517	TELLİ TELEFON-TELGRAF İÇİN ELEKTRİKLİ CİHAZLAR	224070
84	NÜKLEER,REAKTÖRLER,KAZAN: MAKİNA VE CİHAZLAR vs.	16451	8471	OTOMATİK BİLGİ İŞLEM MAKİNELERİ	148463
72	DEMİR VE ÇELİK	9938	8542	ELEKTRONİK ENTEGRE DEVRELER	102188
61	ÖRME GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	9087	2710	PETROL YAĞLARI VS.	38345
85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR,AKSAM VE PARÇALARI	8728	8541	DİOTLAR, TRANSİSTÖRLER VB.	34599
71	İNCİLER,KİYMETLİ TAS VE METAL MAMUL,MADENİ PARALAR	7324	8708	KARA TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇALARI	33626
27	MİNERAL YAKITLAR,MİNERAL YAĞLAR	7314	9405	DİĞER AYDINLATMA CİHAZLARI, LAMBALAR VS.	33198
73	DEMİR VEYA ÇELİKTE EŞYA	6484	8473	YAZI, HESAP,BÜRO İÇİN DİĞER MAKİNE VE CİHAZAKSAMI	32435
62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	6449	9503	DİĞER OYUNCAKLAR, VS.	31342
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	6286	8528	TELEVİZYON ALICILARI, VİDEO MONİTÖRLERİ VS.	31214
08	YENİLEN MEYVALAR,KABUKLU YEMİŞLER,VS.	4178	9403	DİĞER MOBİLYALAR VB.	27785
94	MOBİLYALAR, AYDINLATMA, REKLAM LAMBALARI, PREFABRİK YAPILAR	3489	8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ	27711
76	ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUM EŞYA	3107	4202	DERİ VE KÖSELE VB. DEN SEYAHAT EŞYASI	27367
40	KAUÇUK VE KAUCUKTAN EŞYA	2826	9401	OTURMAYA MAHSUS MOBİLYA, AKSAM-PARÇALARI	26441
25	TUZ,KÜKÜRT,TOPRAK VE TASLAR	2375	9013	SIVI KRİSTALLİ TERTİBAT, VS.	23841
57	HALILAR VE DİĞER	2530	8544	İZOLE EDİLMİŞ TEL, KABLO;	22384
63	MENSUCATTAN MAMUL DİĞER EŞYA, KULLANILMIŞ EŞYA	2018	8516	ELEKTRİKLİ SU İSITICILARI, ELEKTROTHERMİK CİHAZLAR	21846
20	SEBZE,MEYVA,BİTKİ PARÇALARI VS.	2006	3926	PLASTİKTEN DİĞER EŞYA	21440
19	ESASİNİ HUBUBAT,UN,NİSASTA VS.	1877	6204	KADIN/KIZ ÇOCUK İÇİN TAKIM, TAKIM ELBİSE VS.	21303
28	İNORGANİK KİMYASAL MÜSTAHSALLAR, VS.	1835	6402	AYAKKABI; DIŞ TABANI, YÜZÜ KAUCUK VE PLASTİK DİĞER	20595

Tablo 2.5

Türkiye'nin ihracat ürünleri, Çin'in karşılaştırmalı avantajlı ürünleri ile büyük ölçüde örtüşüyor, ancak ister uluslararası pazarda ister Türkiye iç pazarında, Çin'in ilgili ürünlerine kıyasla temelde fiyat açısından dezavantajlı durumda. Tablo 2.5'te 2019 yılında Türkiye ve Çin'in başka ülkelere ihracat ettikleri başlıca ürünler gösterilmiştir. Buradan çok belli ki, Türkiye ve Çin'in başlıca ihracat ürünlerinde belirgin örtüşme vardır. Yani endüstriyel yapı, hedef pazar ve ürün türü açısından rekabetçi olma eğilimindedir.

Çin'le olan ikili ticarete Türkiye'nin dış ticaret açığı büyüktür

Öte yandan, önceki bölümlerde de analiz edildiği gibi Türkiye dış ticaret açığının büyük olması da anti-damping soruşturmalarına yol açabilir. Ayrıca, tablo 2.6'da 2019 yılında Türkiye ve Çin arasındaki başlıca ihracat ürünler ilk 15 listelenmiştir. Yani Türkiye'nin Çin'e olan ihracatı tuz, kükürt, taş, cevher, kimyasallar gibi hammadelere odaklıyken Çin'in ihracatı ise katma değeri daha yüksek olan elektrik ekipmanlar, mekanik cihazlar, optik fotoğraf ekipmanları, araç ve parçalara odaklıdır. Bu durum dış ticaret açığının daha büyümesine sebep olur. Bu faktörlerin hepsi anti-damping soruşturmalarına yol açabilir.

Türkiye'nin Çin'e toplam ihracatı nispeten küçüktür ve Çin'e yönelik anti-damping ve diğer ticaret koruma önlemlerinin uygulanması konusunda hiçbir endişe yoktur.

Birbirine bağlı uluslararası ekonomik ilişkilerde, bir taraf diğer tarafın mal ihracatına karşı ayrımcı ticaret önlemleri alır ise, diğer taraf misilleme olarak "karşılıklı ayrımcılığa" başvurabilir. Ancak Çin-Türk ekonomik ve ticari ilişkisinde, mal ticareti sınırlıysa, misilleme noktası geçerli değildir.

2.4. Çin'in Anti-Damping Önlemler Karşısında Alan Tedbirleri

Yabancı anti-damping soruşturmalarına konu olan Çin ihracat ürünlerinin sayısı yıldan yıla artmış ve Çin, üst üste 25 yıldır dünyada en çok anti-damping soruşturması yaşayan ülke olmuştur. DTÖ tarafından yayınlanan verilere göre, 1995'ten 2016'ya kadar, Çin'e yönelik anti-damping soruşturmaları kademeli olarak 20'den 94'e yükselmiştir. Çin 2009'dan 2012'ye kadar olan dört yıl içinde, ilgili miktar 53,1 milyar ABD Doları olan toplam 328 anti-damping soruşturması geçirmiştir. 2013 yılında (24 Aralık'a kadar), 19 ülke (bölge) Çin'e karşı 3.619 milyar ABD doları tutarında 89 anti-damping soruşturması başlatmış; 2014 yılında 22 ülke (bölge), Çin

TÜRKİYE VE ÇİN ARASINDAKİ BAŞLICA İHRAÇ ÜRÜNLER LİSTESİ İLK15					
(2019)PARA BİRİMİ : MİLYON ABD DOLARI					
TÜRKİYE' DEN ÇİN'E İHRAÇ ÜRÜNLER İLK 15			ÇİN'DEN TÜRKİYE'YE İHRAT ÜRÜNLER İLK 15		
GTİP BÖLÜM	ÜRÜN KATEGORİSİ	2019	GTİP BÖLÜM	ÜRÜN KATEGORİSİ	2019
25	Tuz; kükürt; toprak ve taş; kireç, çimento vb.	790	85	Elektrik, elektrik, ses ve video ekipmanları	5228
26	Cevher, cüruf, kül	529	84	Nükleer reaktörler, kazanlar, mekanik cihazlar ve parçalar	3886
28	İnorganik kimyasallar ve değerli metaller gibi bileşikler	214	29	Organik kimyasallar	982
84	Nükleer reaktör, kazan	159	54	Kimyasal elyaf filament	793
20	Sebzeler ve meyveler	98	39	Plastik ve ürünleri	784
73	Çelik ürünler	65	90	Optik, fotografik tıbbi ve diğer ekipmanlar	576
90	Optik, fotografik, tıbbi ve diğer ekipmanlar	59	87	Araçlar ve parçalar	439
39	Plastik ve ürünleri	58	72	Çelik	430
32	Boyama malzemesi, boya, macun	42	73	Çelik ürünler	374
08	Yenilebilir meyveler ve kuruyemişler	42	32	Boyama malzemesi, boya	311
61	Örme veya tığ işi giysiler	41	55	Kimyasal ştapel elyaf	279
48	Kağıt ve karton, hamur	32	48	Kağıt ve karton, hamur	263
03	Balıklar ve diğer suda yaşayan canlılar ve hayvanlar	31	76	Alüminyum ve ürünleri	225
75	Nikel ve ürünleri	30	95	Oyuncaklar, oyunlar ve spor malzemeleri	206
71	Mücevherler, değerli metaller ve ürünleri	28	62	Örülmemiş veya tığ işi olmayan giysiler	186
40	Kauçuk ve ürünleri	26	28	İnorganik kimyasallar ve değerli metaller gibi bileşikler	176

Tablo 2.6

ihraç ürünlerine karşı toplam 10,49 milyar ABD doları olmak üzere 97 anti-damping soruşturması başlatmış; 2015 yılında Çin, 22 ülke (bölge) tarafından başlatılan ve 8 milyar ABD Dolarını içeren 85 anti-damping soruşturmasıyla karşılaşmıştır; Diğer veriler, 2017'de Çin'in 21 ülke (bölge) tarafından başlatılan ve 11 milyar ABD doları tutarında 75 anti-damping soruşturmasıyla karşılaştığını gösteriyor.

Renmin Üniversitesi Ekonomi profesörü olan Song Lifang, Çin'in dört nedenden dünyanın anti-damping birincil hedef ülkesi haline geldiğini söylemiştir: Birincisi, Çin'in ihracat hacmi hızla genişliyor ve ticaret fazlası ithalatçı ülkeler üzerinde nesnel bir etkiye sahip olmaya devam ediyor; İkincisi, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Hindistan ve Meksika dahil 70'den fazla ülke ve bölge, Çin'in piyasa ekonomisi durumunu tanımıyor ve Çin için çok zararlı olan anti-damping araştırmalarında alternatif ülke yöntemlerini kullanıyor; Üçüncüsü, Çin'in ihraç ettiği ürünlerin fiyatları

düşük. Çin başında olmak üzere gelişmekte olan ülkeler, ağırlıklı olarak düşük fiyat avantajları olan ve damping'e eğilimli, emek yoğun ürünler üretmektedir; Dördüncüsü, Çinli şirketler yabancı dampingle mücadele iddialarına aktif bir şekilde yanıt veremiyor ve diğer ülkelerdeki anti-damping politikaları ve uygulamalarını anlamıyor.

Anti-damping soruşturmaları mutlaka anti-damping önlemlerinin uygulanmasına yol açmaz, ancak küresel bir perspektiften bakıldığında, diğer ülkeler Çin'e karşı anti-damping soruşturmalarında daha yüksek bir başarı oranına sahiptir. DTÖ tarafından açıklanan verilere göre, küresel anti-damping soruşturması uygulama oranı% 64.4, Çin aleyhine anti-damping soruşturması uygulama oranı ise% 71.6. Yabancı anti-damping önlemlerinin uygulama süresi en az 5 yıldır, ancak aslında, çoğu önlemin 10 yıl veya daha uzun bir uygulama süresi vardır ve bu da Çin'in ihracatını daha olumsuz bir şekilde engellemektedir. Çin'in dış ticareti üzerindeki genel etkisi her yıl yaklaşık 140-150 milyar ABD dolarıdır. Bu nedenle, diğer ülkeler tarafından Çin'e yönelik anti-damping soruşturmalarına yanıt olarak, birçok Çinli bilim insanı yabancı anti-damping karşı tepki veya aktif önlemler konusunda önerilerde bulunmuştur. Aşağıdaki bölüm, tipik önerilerin bazılarını listeler ve ortak noktalarını özetler.

Anti-damping soruşturmaları da dahil olmak üzere ticari sürtüşmelere yanıt verirken Çin, Ticaret Bakanlığı, yerel yönetimler, aracı kurumlar ve ilgili kuruluşların ithalat ve ihracat adil ticaret çalışma mekanizmasını kademeli olarak "dört gövdeli" bir bağlantı kurmuştur. Ticaret Bakanlığı, merkezi hükümetin ilgili birimleriyle koordinasyonu güçlendirmiş ve ticari sürtüşmeleri ve ticari çözüm önlemlerinin oluşturulmasına yönelik hedefli çabaları yönlendirmiştir. Anti-damping soruşturmalarına yanıt verme konusunda 1. İşletmelerin, davalara yanıt olarak anti-damping soruşturmalarının önemi konusunda bilinçlendirilmesi; 2. Anti-damping araştırmalarıyla ilgilenmek için bir erken uyarı mekanizmanın kurulması; 3. Davalara aktif olarak yanıt verilmesi, tam olarak hazırlanması ve strateji ve yöntemlere dikkat edilmesi; 4. Soruşturma yapan ülkenin inceleme prosedürlerini ve yargı prosedürlerini kullanmakta iyi olmak; 5. İşletmenin iç yönetimini güçlendirmek ve rekabet gücünü sürekli olarak artırmak gerekmektedir (China Business Press, 2009, s. 1-3).

Çin'e karşı anti-damping sıklığı aşamalı bir konudur ve Çin'in ekonomik yapısının ayarlanması ve endüstriyel iyileşme ile yavaş yavaş hafifleyecektir. Bu nedenle, karar alma sürecinde, ilgili politika departmanları kapsamlı bir konsept ve orta ile uzun vadeli bir konsept oluşturmalıdır. Bu nedenle, mevcut duruma dayanarak, Çin'in makro düzeyde başarmak için çabalaması gerekenlerdir 1) Ulusal "863 Planı" temelinde,

devlet, Çin'in ekonomik yapı düzenlemesine ve endüstriyel iyileştirmesine sistematik olarak rehberlik etmek için orta ile uzun vadeli, oldukça işlevsel "Sanayi Teşvik Planı" ve "İhracat Ürün Teşvik Kategorisi" ni formüle etmelidir, Böylelikle ihracat ürünlerinin yapısını politika seviyesinden ayarlamak, Çin'deki "gelişmiş ülkelerin ticaret hacmi" ile "gelişmekte olan ülkelerin ticaret yapısı" arasındaki mevcut çelişkiyi kökten değiştirmek mümkündür. Şirketleri ve bilimsel araştırma kurumlarını, Çin ürünlerinin patentli teknoloji içeriğini iyileştirmek için Ar-Ge ve üretimde işbirliği yapmaya teşvik etmek, böylece kendi markalarının yaratılmasını teknolojik yeniliklerle ilişkilendirmek, kaynak koruma, çevre dostu olma ve sosyal sorumluluk gerekliliklerine uygunluk yolunu izlemek, ve Çin ürünlerinin uluslararası imajını temelden iyileştirmek lazımdır.

2) Endüstrinin kademeli olarak iyileştirilmesi öncülüğünde, Çin'de düşük kaliteli hazır giyim ve tekstiller gibi bazı düşük kaliteli birincil üretilen ürünlerin ihracat standartını yükseltmek, ilgili endüstrilerde Çin ile bazı gelişmekte olan ülkeler arasındaki homojen rekabet çelişkisini hafifletmek ve iki taraf arasında geleneksel dostane ve karşılıklı yarar sağlayan işbirliğini sürdürmek, böylece ortak gelişme sağlamak gerekir.

3) Ticaret açığını dengelemek ve ticaret sürtüşmelerini azaltmak için yabancı yatırımı ve uluslararası sanayi transferi yollarını izlemek faydalı olabilir.

4) Hükümetler arası iletişim ve koordinasyon, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin sağlıklı gelişimi için daha elverişli koşullar yaratacaktır (Ming Xin, 2009, s. 33).

Meksika'nın Çin'e karşı anti-dampingtonun sık sık ortaya çıkması, Çin'in Meksika'ya ihracatını genişletmesini ve Çin-Meksika ekonomik ve ticari ilişkilerinin derinlemesine gelişimini etkileyen önemli bir engel haline geldi. Meksika'nın DTÖ çerçevesi altında Çin'e karşı anti-dampingtonun temel durumu, özellikleri ve nedenleri göz önünde bulundurulduğunda, Meksika'nın gelecekte Çin'e karşı anti-dampingtona etkili bir şekilde yanıt verebilmek için Çin hükümeti, endüstri dernekleri ve işletmeler aşağıdaki dört önlemi almalıdır: Çin ve Meksika arasındaki anti-damping politikası koordinasyonunu güçlendirmek ; Çin'de üretilen çelik ürünleri için ihracat ticaret stratejisini ayarlamak, Meksika'nın Çin'e karşı anti-dampingtona aktif olarak yanıt vermek; Fiyat taahhüt önlemlerini kullanmakta iyi olmakla Meksika'nın Çin'e karşı anti-dampingtonu etkili bir şekilde engellemek lazımdır (Li Fang, 2017, s. 93).

Anti-dampingtonun Çin ihracatı üzerindeki dolaylı etkilerinden biri, yabancı şirketlerin Çin'e yatırım yapma hevesini ciddi şekilde azaltmasıdır. Çin ürünlerinin tekrarlanan anti-dampingtonu nedeniyle, birçok yatırımcı fonlarını çekmek ve başka ülkelere yönelmek zorunda kalırlar. Ayrıca, ortaya çıkan çok sayıda elektronik ürünün

ihracata başlar başlamaz anti-damping'e maruz kalması nedeniyle, Çin'in gelişmekte olan endüstrilerinin gelişimi ciddi şekilde zarar görmüştür. Çin ürünlerinin anti-damping durumuna yanıt olarak, bazı uzmanlar gelecekte Çin şirketlerinin Avrupa pazarını keşfetmek için kapsamlı ve uzun vadeli bir strateji geliştirmeleri, anti-damping sorunlarının önemini anlamaları ve yerel bölgeyi anlamaya çalışmaları gerektiğini öne sürüyorlar. Anti-damping uygulaması perspektifinden bakıldığında, anti-damping davalarını kazanmak için hem makro düzeyde karşı önlemler hem de mikro düzeyde karşı önlemler alınmalıdır. Devlet daireleri, endüstri dernekleri ve işletmeler yakın işbirliği içinde olmalı ve birlikte hareket etmelidir. Ayrıca, işletmeleri anti-damping farkındalığını artırmaları için yönlendirmek ve aldığı anti-damping soruşturmalarına aktif olarak yanıt vermeyi teşvik etmek lazımdır. Aynı zamanda, Çin'e karşı ayrımcı anti-damping uygulayan bazı ülkelere karşı odaklanmış ve hedeflenmiş bir şekilde ilgili karşı önlemleri almak gerekir; Bir anti-damping bilgi merkezi kurmak, zamanında bilgi toplayıp, dinamikleri kavramak, danışma sağlamak ve nispeten eksiksiz bir anti-damping erken uyarı mekanizması oluşturmak gerekir. Çin'e karşı anti-damping belirtileri keşfedildiğinde, yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırmak, çelişkileri çözmek ve yabancı yatırımcıların dava açma fikrini ortadan kaldırmak veya soruşturma aşamasında davayı ortadan kaldırmak için zamanında yanıt vermek gerekir. Davaya dahil olan Çinli şirketlere aktif olarak yardımcı olunmalı ve onlara ilgili materyalleri sağlamalı, böylece yanıt veren şirketler nispeten proaktif olabilir. Aynı zamanda uzmanlar, pazar odaklı reformların hızlandırılmasının Çin'in anti-damping ile baş etmenin temel yolu olduğuna inanmakta, bazıları ise bunun tek yol olduğunu ileri sürmektedir ("Anti-Dumping: A Heart Disease of China's Exports," 2000).

İstatistikler, 1995'ten 2016'ya kadar, Çin'in anti-damping vakalarının toplam 1.217 ile küresel vakaların yaklaşık dörtte birini oluşturduğunu gösteriyor. Çin'in anti-damping uygulama oranı küresel seviyenin üzerinde. Çin'e karşı en fazla anti-damping soruşturmasının yapıldığı beş ülke ve bölge Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Arjantin ve Brezilya; Ayrıca, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar dışında Çin'in ihraç ettiği 18 çeşit ihraç ürünü, diğer 17 çeşit üründe anti-damping sorunu yaşandı. Bunlar arasında, çelik, alüminyum ve diğer baz metaller ve bunların ürünleri, kimyasal ürünler ve mekanik ve elektrikli ürünler yabancı dumpingden en çok zarar görmüş 3 çeşit üründür. Çin Renmin Üniversitesi Ekonomi Fakültesi'nde profesör olan Song Lifang, Çin'in anti-damping ve telafi edici araştırmalarının gelecekte daha ciddi olacağını tahmin ediyor. Bu amaçla, Çin'in yanıt vermesi gereken beş önlem

öneriyor. İlk olarak, Çin'in geleneksel ihracat ticaret modelini ayarlamak lazım. İhracat hedefleri ve kavramları, ihracat ürün yapısı, rekabet stratejileri ve ihracat ticaret yöntemleri ayarlanmalıdır; İkincisi, Hindistan'ın temsil ettiği gelişmekte olan ülkeler tarafından Çin'e karşı anti-damping'e önem vermek ve aktif olarak yanıt vermek lazımdır. Çin'e karşı anti-damping politikaları ve düzenlemeleri ile anti-damping uygulamalarına ilişkin anlayışın güçlendirilmesi veya serbest ticaret anlaşmalarının yapılması veya serbest ticaret bölgelerinin kurulması ve anti-damping erken uyarı mekanizmalarının kurulması gerekmektedir. Üçüncüsü, Çin'e karşı küresel anti-dampingin başarı oranını düşürmek ve anti-dampingin neden olduğu kayıpları azaltmak için çok çalışmalar gerekmektedir. Çinli şirketler, yabancı ülkeler tarafından başlatılan anti-damping'e aktif olarak yanıt vermeli ve Çin'in piyasa ekonomisi statüsünün erken tanınması için çabalamalıdır. Ayrıca, DTÖ anlaşmazlık çözüm dairesine başvurarak adil ve makul kararlar isteyebilirler. Dördüncüsü, Çin'in yabancı dumpingini uygun şekilde güçlendirmek. Yerel anti-damping hukuk sisteminin mümkün olan en kısa sürede iyileştirilmesi, başlıca Çin'e yönelik anti-damping yapan ülkelere anti-dampingi uygun şekilde güçlendirebilir. Beşincisi, yabancı çelik anti-dampingine aktif olarak yanıt vermek ve Çin çelik endüstrisinin güvenliğini korumak. Hükümet, çelik endüstrisinin sağlıklı ve düzenli bir şekilde gelişmesine rehberlik etmek için çelik endüstrisi için uzun vadeli bir kalkınma planı oluşturulmalıdır; Çin'in çelik ürünlerinin yapısını ayarlayarak ve ihracat çeşitlendirme stratejisini uygulayarak, çelik şirketleri de aktif olarak küreselleşebilir, yabancı yatırımı genişletebilir ve üretim merkezlerini çelik ithalatçısı ülkelere kademeli olarak aktarabilir ("China's Anti-Dumping Cases Account for Nearly a Quarter of the World," 2018).

Batı ülkeleri, Çin ihracatına karşı anti-damping konusunda esas olarak aşağıdaki adaletsiz önlemleri benimsemiştir: Bunlardan biri, Çin'in ihraç ettiği ürünlere "vekil ülke" politikasını dayatmaktır. İkincisi, "tek tip vergi oranı" ilkesini benimsemektir. Buna karşı, tek bir Çinli şirket (veya endüstri) tam yanıt veremiyor, başarılı olsalar bile ağır bir bedel ödeyebilirler. Bu nedenle Çin hükümetinin bu konudaki görevi çok zordur. Çin hükümetinin yabancı anti-damping önlemlerine doğru şekilde yanıt vermesi için alınacak başlıca önlemler şunlar olmalıdır:

- 1) DTÖ üyeliğini iyi bir şekilde kullanıp "Vekil ülke" sorununu tamamen çözmek gerekir;
- 2) Uluslararası anti-damping anlaşmazlıklarını çözmek için üç özel DTÖ kuralının kullanımına dikkat edilmedi;

- 3) Ticaret odalarının ve sanayi derneklerinin işlevlerinin sağlamlığını ve mükemmelliğini kuvvetli bir şekilde teşvik etmek ve rollerini tam olarak oynamak lazım;
- 4) Yerli anti-damping müdahale mekanizmasının kurulması ve iyileştirilmesi ve Çin'deki anti-damping erken uyarı mekanizması ağının iyileştirilmesi gerekir;
- 5) Anti-damping müdahale fonunun oluşturulması lazım;
- 6) Yurtdışındaki Çin büyükelçiliklerinin ve konsolosluklarının ekonomik ve ticari ofislerini tamamlayıp zenginleştirmek ve anti-damping erken uyarısındaki rollerini tam olarak oynaması lazım;
- 7) Bir grup Çinli uluslararası anti-damping yasal personelini yetiştirmek gerekir;
- 8) Çinli şirketlerin "dışarı çıkması", Çin'in yabancı anti-damping ile başa çıkma konusundaki uzun vadeli stratejisi olmalıdır ("Anti-dumping Task Force of Chinese Society of Administration," 2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : TÜRKİYE ANTI-DAMPİNG UYGULAMASININ ÇİN'İN İHRACATINA OLAN ETKİLERİNİN TEORİK VE AMPİRİK ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Araştırmanın ana amacı ise teorik ve ampirik yöntemlerle, Türkiye anti-damping uygulamalarının Çin ihracatı üzerindeki etkilerini belirlemektir.

Araştırmanın alt amaçları ise şunlardır.

A1. Anti-damping ile ilgili damping, zarar tehdidi, anti-damping soruşturması ve geçici önlem gibi önemli temel kavramların literatür taraması yoluyla açıklanması;

A2. Anti-damping önlemlerinin kullanılmasına sebep olan unsurların araştırılması;

A3. Anti-damping uygulamasının avantaj ve dezavantajlarının araştırılması ve başka türlü tarifelerle karşılaştırılması;

A4. Dünya genelindeki ve Türkiyedeki anti-damping kanun ve yasalarının kısaca analiz edilmesi ve karşılaştırılması;

A5. Türkiye ve Çin arasındaki ticaretin tarihi, ürün yapıları ve şuan ki durumunun analiz edilmesi;

A6. Türkiye'nin bugüne kadar Çin'e uyguladığı anti-damping önlemlerinin ve önlem alma sebeplerinin analiz edilmesi;

A7. Araştırma sonuçlarından kaynaklanarak anti-damping önlemleri konusunda önerilerinin verilmesi;

Bu konu ile ilgili literatür incelemesi yapıldıktan sonra aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H1. Türkiye anti-damping uygulamaları, Çin'in ihracat toplam hacmini azaltır;

H2. Düşük verimliliğe sahip Çin şirketleri Türkiye anti-damping uygulamalarından daha çok etkilenir;

H3. Yüksek verimliliğe sahip işletmeler, ticaret şirketleri ve çok ürünlü işletmeler, Türkiye anti-damping uygulamasına tabi tutulduktan sonra piyasadan kolay çekinmezler;

H4. Türkiye anti-damping uygulamalarından sonra ayakta kalan Çin şirketlerinin Türkiye pazarındaki ihracat hacmi azalmaz ve ihracat fiyatları artar;

H5. Türkiye Anti-damping önlemlerini Çin ihracatına ticaret transferi etkisi yoktur.

3.2. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

Anti-damping'in etkileri konusundaki mevcut literatür, ithalatçı ülkelerdeki korunan sektörlerle veya işletmelere odaklanmaktadır. Örneğin,

Vandenbussche ve Zanardi (2010) toplam 71 ülkenin 1980' den 2000' e kadar olan sanayi ithalat verileri üzerinde çalışarak, çeşitli ülkelerdeki anti-damping koruma önlemlerinin dünya ticaretinin toplam miktarını önemli ölçüde azalttığını kanıtlamıştır.

Prusa (2001) ABD ithalat verilerini analiz ederek anti-damping vergilerinin ABD'nin anti-damping ürünlerinin ortalama ithalatını % 70 oranında düşürürken, fiyatların% 30 arttığını bulmuştur.

Son yıllarda Melitz'in (2003) kurguladığı teorik modelden etkilenecek daha fazla araştırmalar, anti-damping çalışmaları için kurumsal düzeydeki verileri kullanmıştır. Mesela,

Konings ve Vandenbussche (2008) kurumsal düzeyde veriler kullanarak korumalı sektörlerdeki şirketlerin ortalama verimliliğinin anti-damping koruması sırasında arttığını tespit etmiştir. Bununla birlikte, farklı şirketlerin anti-dampinge karşı farklı tepki gösterdiği, anti-damping önlemleri uygulandıktan sonra, düşük başlangıç verimliliğine sahip işletmelerin verimliliğinin büyük ölçüde arttığı, anti-damping öncesi daha yüksek başlangıç verimliliğine sahip işletmelerin ise anti-damping önlemlerinden sonra verimliliğinin önemli ölçüde azaldığı tespit edilmiştir.

Bown ve Crowley (2006) teorik ve ampirik olarak anti-damping önlemlerinin ticaret transfer etkisini incelemiş, Japon şirketlerinin Amerika'dan anti-damping tedbirleri aldıktan sonra diğer ülkelere anti-damping ürünlerini ihraç ettiğini keşfetmişlerdir.

Bown ve Crowley (2007) bir de 1992-2001'deki Japonya'dan aynı ihracat verilerini kullanarak ABD'nin Japonya'ya yönelik anti-damping soruşturmasının ardından Japon şirketlerinin dumpingli ürünleri Avrupa'ya satışa sunduğunu doğrulamıştır.

Halihazırda, anti-damping'in yaptırım uygulanan ülkelerdeki sanayiler ya da işletmeler üzerindeki etkisi hakkında çok az literatür bulunmaktadır.

Blonigen ve Park(2004), anti-damping vergilerinin uygulanmasından sonra etkilenen yabancı ihracat işletmelerinin fiyat davranışlarını incelemiştir. Ancak araştırmalarında anti-damping işletmeleri tarafından ihraç edilen ürünlerin gerçek fiyatıyla değil sadece vergi oranının değişimiyle gözlem yapmıştır.

Lu ve diğ. (2013) Çin'in 2000'den 2006'ya kadar olan gümrük verilerini kullanarak, ABD anti-damping önlemlerinin Çin ihracatçıları üzerindeki etkisini incelemiş ve ABD anti-damping uygulamalarının Çin ürünlerinin ABD'ye ihracatını büyük ölçüde azalttığını ve davaya katılan ihracat şirketlerinin önemli ölçüde azaldığını ancak fiyatın önemli ölçüde değişmediğini tespit etmiştir.

Anti-damping'in ülke çapında rekabetçi pazar üzerindeki etkisini ve anti-damping'in tüm endüstri ve ulusal ekonomi üzerindeki etkisini daha iyi anlamak için, onaylanan işletmelerin anti-damping davranış değişikliklerini incelemek önemlidir. Ayrıca, literatürün bir kısmı anti-damping önlemlerinin nedenleri hakkındadır. Mevcut literatür, anti-damping'in başlıca etkilenme faktörlerinin ithalat penetrasyonu, döviz değişiklikleri ve yurtiçi GSYİH büyümesi olduğunu düşünmektedir (Knetter ve Prusa, 2003; Blonigen ve Park, 2004). Ama literatürün bu kısmı, anti-damping literatürünün ana akımı değildir.

3.3. Araştırmanın Önemi

Dünya Ticaret Örgütü web sitesi Anti-damping son verilerine göre, Türkiye 1995-2014 arasında toplam 180 anti-damping soruşturması başlatmış ve bunun içinde 163'ü nihai önlem alınma kararıyla sonuçlandırılmıştır. Ülkeler (bölgeler)'e göre dağılımı ise Çin (68, 63), Hindistan (13, 11), Tayland (12, 11), Tayvan (10, 10), Endonezya (9,9), Malezya (8,8), Güney Kore (7,7), Vietnam(5, 5), İsrail (4, 1), Suudi Arabistan (4, 2) ve Amerika Birleşik Devletleri (4, 2) bu şekildedir. Burada, parantez içindeki ilk rakam toplam soruşturma sayısı, ikinci rakam nihai anti-damping önlemlerinin alındığı soruşturma sayısıdır.

Çin ve Türkiye'nin toplam ticaret hacmi, özellikle Çin'in ihracatı devamlı olarak yükselmektedir. Bir de giderek, iki ülkenin sanayi yapısı ve ihracat ürün türlerindeki benzerlik daha da çoğalabilir. Bundan dolayı, Türkiye anti-damping soruşturmasının Çin ihracat girişimleri üzerinde nasıl ve ne kadar etkiye sahip olduğu, bu rolün de farklı işletmeler veya sektörlerde farklı performanslara sahip olup olmadığı ve bununla beraber ilgili Türk işletmelerinin nasıl etkilendiğini araştırmak önemlidir. Çalışmanın

sonuçları, ilgili makamların anti-damping önlemlerinin artılarını ve eksilerini daha iyi ölçmesine ve bunları daha akıllıca kullanıp yerli üretimi korumakla beraber, uluslararası ticaretin de normal hızla gelişmesine katkıda bulunmasına yardımcı olabilir.

3.4. DID Analiz Modelinin Tanıtımı

Bu çalışmada DID (difference in differences) analiz modeli kullanılarak deney grubu ve kontrol grubu ihracat hacmi, ihracat fiyatı, ihracatçı sayısının anti-damping önlemleri öncesi ve sonrası karşılaştırılarak, Türkiye anti-damping uygulamalarının Çin işletmelerinin ihracatı üzerindeki etkisi incelenecektir.

DID İngilizce literatürde Difference in Differences'in kısaltmasıdır. Türkçe'ye direkt çevirecek olursak, Farklılıklardaki Farklılık Analiz Modeli diyebiliriz. Ama Türkçe literatürde yaygın olmadığı ve fikir birliğiyle ortak kullanılan Türkçe karşılığını bulamadığımız için bu makalede İngilizce kısaltması DID'yi kullanıyoruz. Abadie'ye (2005) göre, DID analiz modeli sosyal bilimlerde ekonometri ve nicel araştırmada kullanılan, bir deneyin farklı etkisini inceleyen istatistiksel bir tekniktir. Deney grubu sonuç değişkeninin zaman içindeki ortalama değişikliğini, kontrol grubu ortalama değişimiyle karşılaştırarak, deneyin bir sonuç üzerindeki etkisini hesaplar. Bu analiz yöntemi dış faktörlerin ve seçim önyargısının etkilerini hafifletmeyi amaçlasa da, deney grubunun nasıl seçildiğine bağlı olarak, yine de belirli önyargılara (örneğin, ortalama gerileme, ters nedensellik ve ihmal edilen değişken önyargısı) tabi olabilir.

DID analiz yöntemi, sezgiseldir ve oldukça esnektir; temel varsayımlar karşılanırsa, gözlemsel verilerden nedensel bir etki gösterecektir. Değişime odaklandığı için, karşılaştırılan gruplar farklı seviyelerden başlayabilir. DID yönteminin bir diğer önemli güçlü noktası, üzerinde çalışılan deney veya müdahale dışındaki faktörlere bağlı değişimi açıklamasıdır. Bununla birlikte, DID yönteminin varsayımı nedeniyle sınırlamaları da vardır. Yöntemi kullanmak için hem temel verilere hem de müdahale olmayan bir gruba ihtiyaç vardır. Şu durumlarda kullanılmamalıdır: Deney miktarı temel sonuç tarafından belirleniyorsa; Karşılaştırılan gruplarının sonuçlarında farklı eğilimler var ise; İncelenen grupların kompozisyonu istikrarlı değil ise (Glen, 2019).

Temel DID yönteminde bir grup (kontrol grubu) herhangi bir deneye veya müdahaleye maruz kalmaz; diğeri (deney grubu) iki zaman periyodundan biri sırasında veya öncesinde bir tedaviye veya müdahaleye maruz kalır. Her zaman periyodu boyunca her iki grupta da aynı gözlemler yapılır. DID yöntemini kullanırken, her iki

grubun da sonuçlarında paralel eğilimlere sahip olduğunu varsayıyoruz - yani, herhangi bir tedavi verilmediyse, iki gruptan gelen veriler arasındaki fark zaman içinde tutarlı bir farklılık gösterecektir. O yüzden, bu çalışmada kullanılan deney grubu ürünleri anti-damping önlemine tabi tutulan ürünlerdir (gümrük ürünü tarife kodunun ilk 6 hanesidir); Kontrol grubu ise, eğilim skoru eşleştirme yöntemi (propensity score matching) ile seçilmiştir. Yani, aynı sektördeki diğer tüm anti-damping'e tabi tutulmayan ürünlerden (aynı gümrük ürünü tarife kodunun ilk 4'ü) seçilmiştir. Seçim kriteri ise eğilim skoru eşleştirme yaptığımız zaman asıl anti-damping'e uğrama olasılığı çok yüksek olan ama gerçekte anti-damping önlemine tabi tutulmamış ürünler olmasıdır. Bir de, çalışma planlama aşamasında deney grubu ve kontrol grubu sayısı bire bir ayarlanırken, gerçek analiz başladıktan sonra verileri artırmak ve sonucu daha kuvvetli tutma amaçlı, bir deney grubuna 4 kontrol grubu olarak analiz yapmaya karar verilmiştir.

3.5. Veri Kümeleri ve Değişkenler

Bu çalışmada temel olarak ilgili ampirik analizi tamamlamak için iki veri kümesi kullanılmaktadır. İlk veri seti Dünya Bankası'nın anti-damping veri tabanından geliyor (Bown, 2010). Bu veri seti, anti-damping ürün bilgisi (GTİP-10 1), soruşturma başlatma zamanı, anti-damping ön karar ve nihai karar süresi dahil olmak üzere, 1970 yılından bu yana dünya çapında 27 ülkedeki tüm anti-damping davaları hakkında ayrıntılı bilgileri kapsamaktadır. 1999-2006 döneminde Türkiye Çin'e yönelik toplam 50 anti-damping soruşturması başlatmış ve hepsi olumlu olarak sonuçlandırılmıştır (anti-damping vergileri uygulamanın etkileri zaman konusunda gecikebileceğinden anti-damping soruşturmaları sayısını 1999 yılından başlayarak saydık ve ampirik analizde de kullandık). Başka bir deyişle, bu 50 soruşturma için nihai anti-damping kararı alınmıştır. Verilere direkt ve basit analizden sonra makalenin sonunda kullanılan 50 anti-damping soruşturması, anti-damping ile ilgili 39 türlü ürünü (GTİP-6) içermektedir.

İkinci veri kümesi 2000-2006 yılları arasındaki toplam yedi yıl, yani 84 ayı kapsayan Çin Gümrük ticaret verileridir. Bu veri seti, ithalat ve ihracat ürün bilgileri (GTİP-8), ihracat hacmi, ihracat değeri ve ihracat hedefi dahil olmak üzere 2000 yılından 2006'ye kadar tüm Çin ithalat ve ihracat işletmelerinin aylık işlem kayıtlarını kapsamaktadır. Global GTİP kodunun ilk altı hanesi standart ve birleşik olduğundan, ampirik analiz için iki veri setini birleştirmek için ürünü GTİP ilk 6 hanesi ile (GTİP-6) tanımlarız.

Bu makalede kullanılan aylık veriler, verilerin daha yüksek sıklığını gözlemlememizi sağlar. Bu tür yüksek frekanslı verilerin iki avantajı vardır: İlk olarak, yüksek frekanslı veriler, anti-damping önleminin ihracat hacmi ve ilgili ürünlerin fiyatı üzerindeki etkisinin zamanlamasını doğru bir şekilde gözlemlememize olanak tanır. İkincisi, anti-dampingden sonra ilgili firmalar anti-damping ile başa çıkmak için başka birçok tedbir alabilir. Veri sıklığımız çok düşükse, tahmin ettiğimiz anti-damping etkisi aslında, anti-dampingin ilk aşamasındaki etkisi artı ilgili firmaların anti-dampingden sonraki tepkisi olabilir. Bu şekilde tahminde bir sapma var. Örneğin, Pierce (2011) anti-damping önlemleri karşısında, ABD firmalarının tepkilerini fabrika düzeyinde araştırmak için, beş yıllık(her beş yılda bir) veriyi incelemiştir, o yüzden araştırma sonucunda sapma mevcut olması söz konusudur.

Tablo 3.1'de, değişkenlerin istatistiksel bir tanımını verilmiştir. Bu araştırmadaki gözlem birimi 'ürün-ay' dır. Analiz edilecek veriler toplam 84 ay olmak üzere 7 yılı kapsamaktadır. Buradaki anti-damping soruşturmaları arasında nihai karar için en erken ve en geç aylar 5. ve 82. aylardır. Bu araştırmada bağımlı değişkenler olarak ürünün aylık ihracat hacmi, ihracat fiyatı ve ihracatçı sayısı kullanılmıştır. Aykırı değerlerin etkisini ortadan kaldırmak için bağımlı değişkenlerin logaritmasını alıyoruz. Logaritma ile ifade edilen ihracat hacmi ve fiyatının tanımlayıcı istatistikleri Tablo 3.1'in son iki satırında verilmektedir.

Table 3.1 : Değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri					
Ürün düzeyinde örneklem					
variable	Sample size	mean	Standard deviation	Min	Max
month	1570	44,794	23,092	1	84
AD indicator variable	1570	0,287	0,455	0	1
AD duty dependent variable	1570	8,690	23,591	0	165,29
AD final decision month	1570	46,382	21,614	5	82
Export amount	1570	4,473	1,978	0	6,093
Export price	1556	1,531	1,255	0,041	5,592
Number of exporters	1570	1,027	0.518	0,478	2,987
Hayatta kalan şirket düzeyinde örneklem					
Month	25120	42,379	22,870	1	84

AD indicator variable	25120	0,345	0,491	0	1
AD duty dependent variable	25120	7,567	19,147	0	165,29
AD final decision month	25120	44,759	19,598	5	82
Export amount	25120	4,433	2,544	0	6,002
Export price	24893	1,953	1,559	0.037	5,592

Tablo 3.1

Bu iki temel veriye ek olarak ise, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) websitesinden elde edilen, GTİP koduna (GTİP4) göre ayarlanan 2005-2019 sanayi ürünler üretim miktarı veri kümesi, Türkiye 2000-2006 yılındaki ithalat hacminin GTİP (GTİP4) kodlarına göre ayarlanan veri kümesi, GDP ve Döviz listesi gibi veri setleri kullanılmıştır.

3.6. Araştırma Modeli

Verilerin analizi için Stata analiz programından faydalanılmıştır. Türkiye anti-damping önlemlerinin Çin ihracat işletmeleri üzerindeki etkisini ampirik olarak incelemek için DID modeli kullanıyoruz. Modelin önemli noktası, anti-damping'in fiili etkisini elde etmek için, deney grubu ve kontrol grubunun ihracat hacmi, ihracat fiyatı ve ihracatçı miktarı arasındaki farkı anti-damping öncesi ve sonrasıyla karşılaştırmaktır. Bu araştırmada DID modelini uygulamak için deney grubu ve kontrol grubu olmak üzere iki grup seçilmiştir. Deney grubu, anti-damping'e tabi tutulan 39 türlü üründür (GTİP-6) . Blonigen ve Park'a (2004) göre, kullandığımız kontrol grubu ise, GTİP kodu ilk 4 hanesi (GTİP-4) aynı endüstrilerdeki diğer tüm anti-damping'e tabi tutulmayan ürünleri, eğilim skoru eşlemesi (propensity score matching) kullanılarak elde edilmiştir. Spesifik olarak, önce gözlemleyebileceğimiz ürün özelliklerini ve Logit modelini kullanarak belirli bir ürünün anti-damping'e tabi olma olasılığını tahmin ediyoruz. Ardından, olasılığı% 75'ten yüksek olan ama gerçekte anti-damping'e tabi olmayan ürünleri kontrol grubu olarak seçiyoruz. Eşleşmenin regresyon sonuçları için Tablo 3.2'ye bakılabilir. Geçmişteki araştırmalara dayalı olarak, eğilim skoru eşlemesinde anti-damping'e tabi tutulma olasılığını değerlendirirken GSYİH, döviz kuru, Türkiye ürün grubuna göre ithalat hacmi, bu ürünün daha önce anti-damping'e uğrayıp uğramadığı, ve ürün grubuna göre sanayi üretim hacmi belirleyici faktörler olarak görülmüştür. Önceki çalışmalar genelde endüstri sektörüne göre istihdamı GSYİH ve döviz kurunun yanı sıra bir değişken olarak kullanmıştır. Ancak Türkiye genelinde böyle bir ürün grubuna göre

istihdam verileri bulamadığımız için, burada TÜİK websitesinden elde edilen, ürün grubuna göre sanayi üretim hacmi müadil olarak kullanıyoruz.

Tablo 3.2 Anti-damping araştırmalarına tabi olma olasılığının Logit modeli regresyon sonuçları

Bağımlı değişken	Anti-damping soruşturması altında olup olmadığı
GSYİH büyüme oranı	-0,052** (0,007)
Döviz kuru	-0,062 (0,068)
Daha önce anti-damping olmuş muydu?	1,082** (0,039)
Ln (ithalat hacmi)	Evet
Endüstri sabit efektler	Evet
Örneklem boyutu	5397
Pseudo R2	0,159

Not: Gözlenen değerin birimi, ürünün 6 haneli GTİP kodu üzerindedir. Parantez içinde bildirilen, ürün düzeyinde robust, kümelenmiş standart sapmadır. * * Tahmini katsayının% 1 düzeyinde önemli olduğu anlamına gelir.

DID modelinde, Türkiye'deki nihai anti-damping kararının tarihini zaman aralığı olarak kullanıyoruz. Zaman aralığı olarak anti-damping nihai karar tarihini seçmemizin ana nedeni şudur: Türkiye'nin anti-damping soruşturma prosedürleri, Amerika Birleşik Devletleri veya Avrupa Birliği gibi sıkı değildir. Buna bağlı olarak, örneklemimize giren soruştırmalarda, birçoğunun ön karar zamanı ve sonuçları yoktu, bu nedenle bu noktada etki derecesini doğrulayamayız. Burada, bir ön karar olsa bile, Türkiye'nin geçici anti-damping vergisi nihai veriye nispeten düşük olduğundan, Türkiye'nin ön anti-damping kararının ihracatçıların ihracat hacmi ve ihracat fiyatları üzerinde daha az etkisi olacaktır. Bu nedenle, anti-damping önlemlerinin etkisini incelemek için nihai anti-damping karar zamanı çok önemlidir. Özetle, DID yöntemimiz, ürün düzeyinde hem deney grubu hem de kontrol grubundaki değişiklikleri ve zaman düzeyinde anti-damping zamanlamasındaki değişiklikleri kullanır. Bu nedenle, deney grubu ile kontrol grubu arasındaki ihracat hacmi ve fiyatlarındaki değişiklikleri anti-damping öncesi ve sonrası karşılaştırıyoruz ve buradan, Türkiye anti-damping soruşturmasının etkisini çıkarabiliriz.

Bu makalenin spesifik ölçüm modeli aşağıdaki gibidir:

$$y_{pt} = \beta_1 Treatment_p \times Post_t + \mu_p + \delta_t + \varepsilon_{pt} \quad (1)$$

Formülde y_{pt} , t ayındaki p ürününün ihracat hacmi, ihracat fiyatı ve ihracatçı sayısı dahil olmak üzere bağımlı değişkendir. $Treatment_p$, deney grubunun bir gösterge değişkenidir. Ürün deney grubuna aitse değişken 1; p ürünü kontrol grubuna ait ise, değişken 0'dır. $Post_t$ sanal bir değişkendir. Gözlenen değer, anti-damping soruşturmasının nihai kararından sonraki ayda ise, $Post_t$ değeri 1 olarak ayarlanır, aksi takdirde 0'dır. Ürünün bazı doğal özelliklerinin anti-damping kararı, ihracat hacmi ve ihracat fiyatını aynı zamanda etkilememesini sağlamak için μ_p , ürünün sabit etkisini kontrol ediyoruz; Türkiye'nin genel ekonomik işleyişinin ve makro ithalat ve ihracat politikasının regresyon sonuçlarını etkilememesini sağlamak için, zaman sabit etkisi δ_t 'yi de kontrol ediyoruz. Son olarak, bir hata terimi olarak ε_{pt} , modele eklenmemiş tüm eksik değişkenleri içerir.

Türkiye'nin Çin'e yönelik anti-damping davalarının veritabanında, farklı anti-damping davalarında yer alan ürünlere uygulanan nihai anti-damping vergilerinin de farklı olduğu görünüyor. Anti-dampingin ilgili ürünlerin ihracatı üzerindeki etkisini daha fazla incelemek için, nihai anti-damping vergilerinin ürün ihracat hacmi, ihracat fiyatları ve ihracatçı sayısı üzerindeki etkisini analiz etmek için aşağıdaki formül de kullanılmıştır:

$$y_{pt} = \beta_2 Duties_p \times Post_t + \mu_p + \delta_t + \varepsilon_{pt} \quad (2)$$

Bunlar arasında, $Duties_p$, Türkiye tarafından ürün p'ye uygulanan nihai anti-damping vergi oranını temsil etmektedir.

Bertrand ve diğerlerine (2004) göre μ_p , aynı ürünün zaman serilerindeki oto-korelasyonunu ve ürün-ay düzeyinde gözlemlerin heterojenliğini ortadan kaldırmak için, ürün düzeyinde kümelenmiş sağlamlık standart sapmasını kullanıyoruz.

DID modelini kullanmak için çok önemli bir koşul, iki örneklem setinin karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktır, yani, anti-damping gerçekleşmeden önce iki örnek grubu arasındaki zaman eğiliminde önemli bir fark olmaması gerekir, yani,

$$E(\Delta \varepsilon_{pt} | Treatment_p) = E(\Delta \varepsilon_{pt})$$

Bu makalenin sağlamlık testinde, Angrist ve Pischke (2009) 'i taklit ederek üç yöntem kullanıyoruz. İlk olarak, bu yöntemi kullanmadan önce, bir grafik çizerek, deney ve kontrol gruplarının, anti-damping öncesi ve sonrası ihracat hacmi, ihracatçı sayısı ve hayatta kalan ihracatçıların fiyatlarının zaman trendlerini kontrol ediyoruz. İkinci olarak, anti-dampingden bir yıl önce deney grubu ve kontrol grubunun bağımlı değişkenlerinde önemli bir fark olup olmadığını test etmek için panel veri regresyonunu kullanıyoruz. Üçüncüsü, tüm regresyon formüllerinde, anti-damping öncesi deney grubu ve kontrol grubu ürünlerin farklı eğilimlerini azaltmak için ürünün zaman eğilimini kontrol ediyoruz.

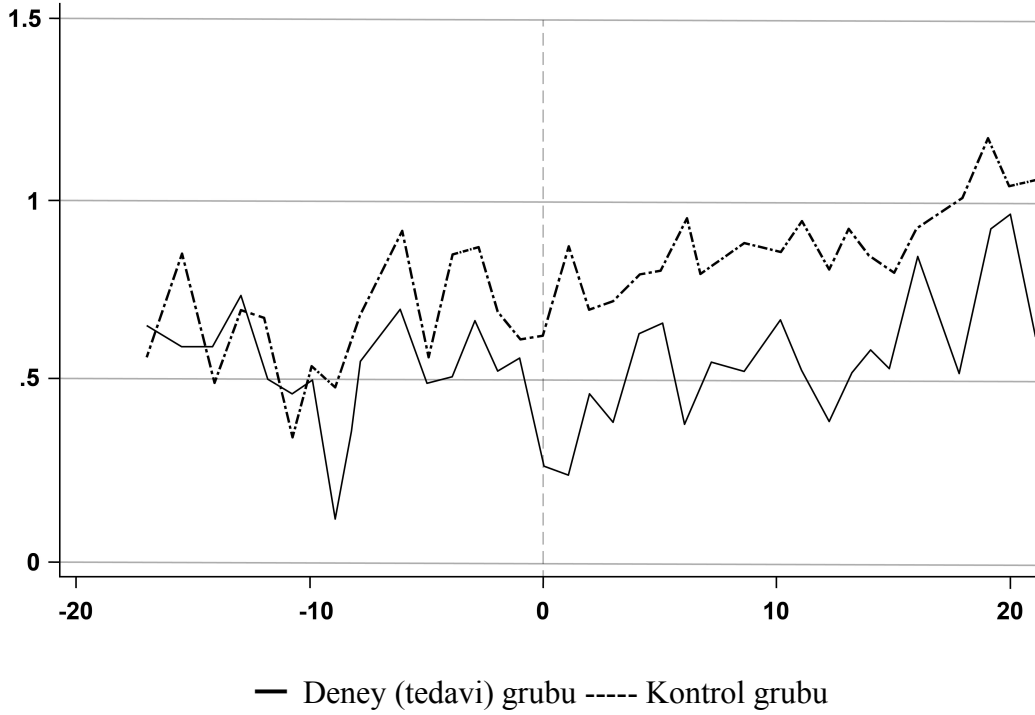
3.7.Ampirik Analizler ve Sonuçları

Bu bölüm, esas olarak, Türkiye anti-dampinginin soruşturmasına dahil olan Çin ürünlerinin ihracatı üzerindeki önleyici etkisine ve etki mekanizmasına ilişkin ampirik analiz ve sonuçları sunmaktadır. Ayrıca, farklı anti-damping vergileri durumunda yer alan farklı ürünlerin heterojen tepkisine ilişkin ampirik sonuçlar da dahil edilmiştir. Ardından, sonraki kısımda bir dizi sağlamlık testi yoluyla DID modelinin etkinliğini doğrulayacağız ve çeşitli ampirik modellerin ayarlanması yoluyla diğer ölçüm girişimlerini ortadan kaldıracacağız.

Türkiye anti-dampinginin Çin ürünlerinin ihracat hacmi üzerindeki etkisi

İlk olarak, Türkiye anti-dampinginin soruşturmaya dahil olan Çin ürünlerinin ihracatı üzerindeki engelleyici etkisini ampirik olarak analiz ediyoruz. Niceliksel regresyonun sonuçlarını göstermeden Türkiye'nin anti-damping öncesi ve sonrasındaki deney grubu ürünleri ve kontrol grubu ürünlerinin ihracat hacminin zaman eğilimine bakalım (bkz. Şekil 1). Türkiye anti-dampinginden önce, iki ürün grubunun ihracat hacminin eğilimi kabaca aynıdır, bu da kullandığımız DID ampirik analiz yönteminin uygulanabilir olduğunu gösterir. Ampirik analizde seçilen deney grubu ve kontrol grubu seçim yanlılığı problemine sahip değildir. İki ürün karşılaştırılabilir (Angrist ve Pischke, 2009). Öte yandan, Türkiye anti-damping işleminden sonra, davaya dahil olan ürünlerin ihracat hacminin kontrol grubu ürünlerinden önemli ölçüde daha düşük olduğu görüldüğü. Bu, Türkiye anti-damping işleminin davaya dahil olan Çin ürünleri üzerinde önemli bir ticareti kısıtlayıcı etkisi olduğunu gösteriyor.

Şekil 2.1 İhracat hacmindeki değişiklikler

Not: Bu grafik, deney grubu ve kontrol grubunun ihracat hacminin aylık eğilimini bildirmektedir. Şekilde 0'daki dikey çizgi, nihai anti-damping kararının zaman noktasını temsil etmektedir.

(1) ve (2) regresyon denklemlerinin regresyon sonuçlarını Tablo 3.3'ün (1) sütununda ve (2) sütununda veriyoruz. Sütun (1), Türkiye anti-dampinginin davaya dahil olan ürünlerin ihracat hacmini önemli ölçüde azalttığını ve davaya dahil olan ürünlerin ihracat hacminin 17,9% oranında azaldığını görüyoruz. Sütun (2) 'de, anti-damping vergi oranı ne kadar yüksekse, nihai hükümden sonra ilgili ürünlerin ihracat hacminin kontrol grubu ürünlerine göre o kadar düşük olduğunu görüyoruz. Tahmin edilen katsayı 0.004'dir, standart sapma 0,003'tür ve katsayı da% 1 düzeyinde önemlidir. Tahmini katsayı, anti-damping vergilerindeki her% 1'lik artış için, davaya dahil olan ürünlerin ihracat hacminin% 0,4 oranında azaldığını göstermektedir. Türkiye'nin Çin'e yönelik anti-dampingin etkisi önemli ölçüde var olmasına rağmen, Çin'e yönelik anti-damping etkisi, ABD ve Avrupa Birliği anti-damping önlemlerinin Çin ihracatına olan etkisine göre daha azdır(Lu vd., 2013), (Jabbour vd., 2016).

Tablo 3.3 Anti-dampingin ürün ihracat hacmi üzerindeki etkisi

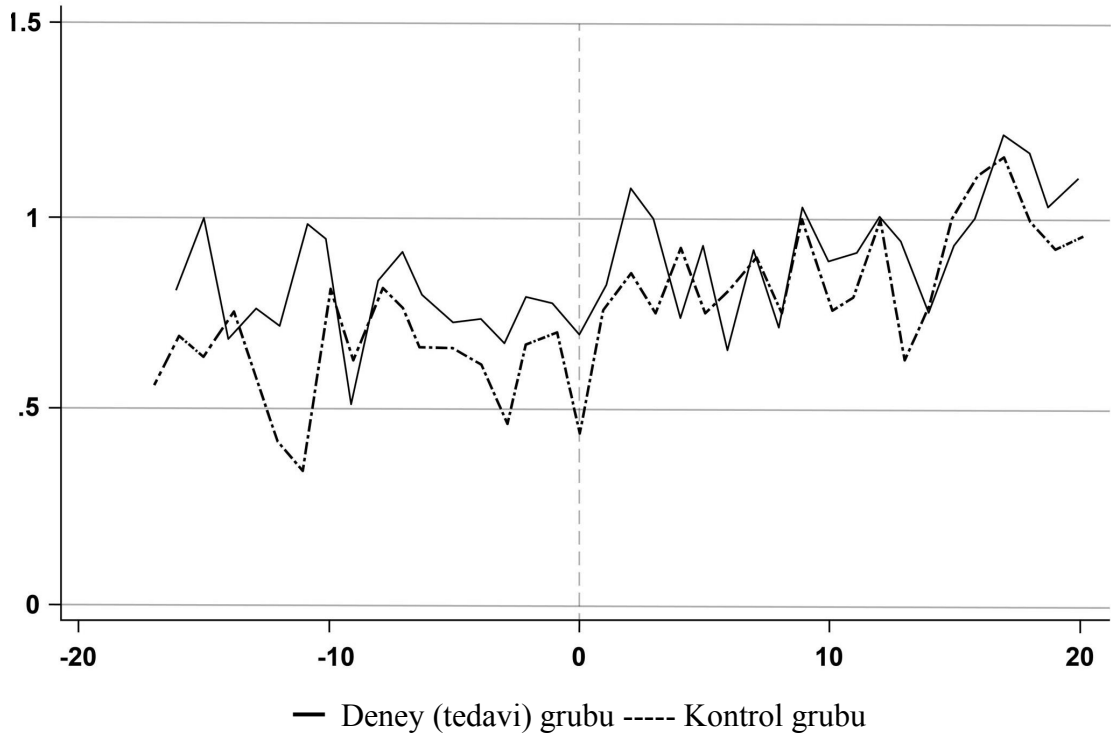
Bağımlı Değişken	Ln (İhracat miktarı)	
	(1)	(2)
Anti-damping ($\beta 1$)	-0,179*	
	(0,191)	
Anti-damping Vergisi ($\beta 2$)		-0,004**
		(0,003)
Ay sabit etki	Evet	Evet
Ürün sabit etki	Evet	Evet
Ürün zaman eğilimi	Evet	Evet
Örneklem boyutu	1570	1570

Not: Parantez içinde bildirilen, ürün düzeyindeki robust, kümelenmiş standart sapmadır. * Ve ** sırasıyla tahmini katsayımın% 5 ve% 1 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Etki mekanizması

Şekil 3.1 ve Tablo 3.3, Türkiye'deki anti-dampingin anti-damping'e dahil olan Çin ürünlerinin ihracat hacmi üzerinde belirli bir engelleyici etkiye sahip olduğunu doğrulamaktadır. Bu bölümde, özellikle bu anti-damping önleyici etkisinin elde edildiği kanalları, yani davaya dahil olan ürünlerin ihracat hacminin azaltıldığı kanalları inceleyecelenir. Spesifik olarak, esasen iki hususu ele alıyoruz: Birincisi, anti-damping'e dahil olan ihracat şirketlerinin sayısındaki azalma; ikincisi, anti-damping'e dahil olan firmaların ortalama ihracat hacmindeki değişim.

Şekil 3. 2 Aynı ürünün ihracatçı sayısının değişen eğilimi

Not: Bu grafik, deney ve kontrol gruplarındaki ihracatçı sayısının aylık eğilimini bildirmektedir. Şekilde 0'daki dikey çizgi, nihai anti-damping kararının zaman noktasını göstermektedir.

İlk olarak, ilgili ürünlerin ihracatçı sayısının anti-dampingden etkilenip etkilenmediğini analiz etmek için de DID modelini kullanıyoruz. Şekil 3.2, deney grubu ve kontrol grubundaki ihracatçı firma sayısının zaman trend grafiğini göstermektedir. Şekil, anti-damping öncesinde, kontrol grubu ihracatçı sayısının deney grubundakinden önemli ölçüde daha düşük olduğunu, ancak anti-damping sonrasında ikisi arasındaki uçurumun açık olmadığını göstermektedir. Tablo 3.4'ün (1) ve (2) numaralı sütunlarının gerileme sonuçları, Türkiye anti-damping önlemlerinin, ilgili ihracat şirketlerinin sayısını önemli ölçüde azalttığını doğrulamaktadır. Türkiye anti-damping önlemlerinin, ilgili ürünlerin ihracatçı sayısını kontrol grubuna göre% 12,5 oranında düşürdüğünü görebiliyoruz. Bu sonuç% 1 düzeyinde önemlidir; ilgili ürünlerin anti-damping vergilerindeki her% 1'lik artış için, ürün ihracatçı sayısı% 0,4 azalmıştır.

Genel olarak, Türkiye 'deki anti-damping, davaya dahil olan ihracatçıların sayısını önemli ölçüde azaltmıştır, yani Türkiye 'deki anti-damping, davaya dahil olan bazı şirketlerin Türkiye pazarından çekilmesine neden olmuştur. Ama ABD ve Avrupa Birliği anti-damping önlemlerinin ilgili işletmeler üzerindeki etkisiyle karşılaştırıldığında, etki nispeten küçüktür (Lu vd., 2013), (Jabbour vd., 2016)..

Tablo 3.4 Anti-dampingin Çinli ihracatçıların sayısı ve hayatta kalan ihracatçıların ihracat hacmi üzerindeki etkisi

Bağımlı değişken	(1)	(2)	(3)	(4)
	İhracatçı sayısı		Hayatta kalan şirketlerin ihracat hacmi	
	Ln (İhracatçı sayısı)		Ln (İhracat miktarı)	
Anti-damping ($\beta 1$)	-0,125 (0,057)		0,007 (0,060)	
Anti-damping Vergisi ($\beta 2$)		-0,004** (0,001)		-0,002 (0,002)
Ay sabit etki	Evet	Evet	Evet	Evet
Ürün sabit etki	Evet	Evet	Evet	Evet
Ürün zaman eğilimi	Evet	Evet	Evet	Evet
Örnekleme boyutu	1570	1570	25120	25120

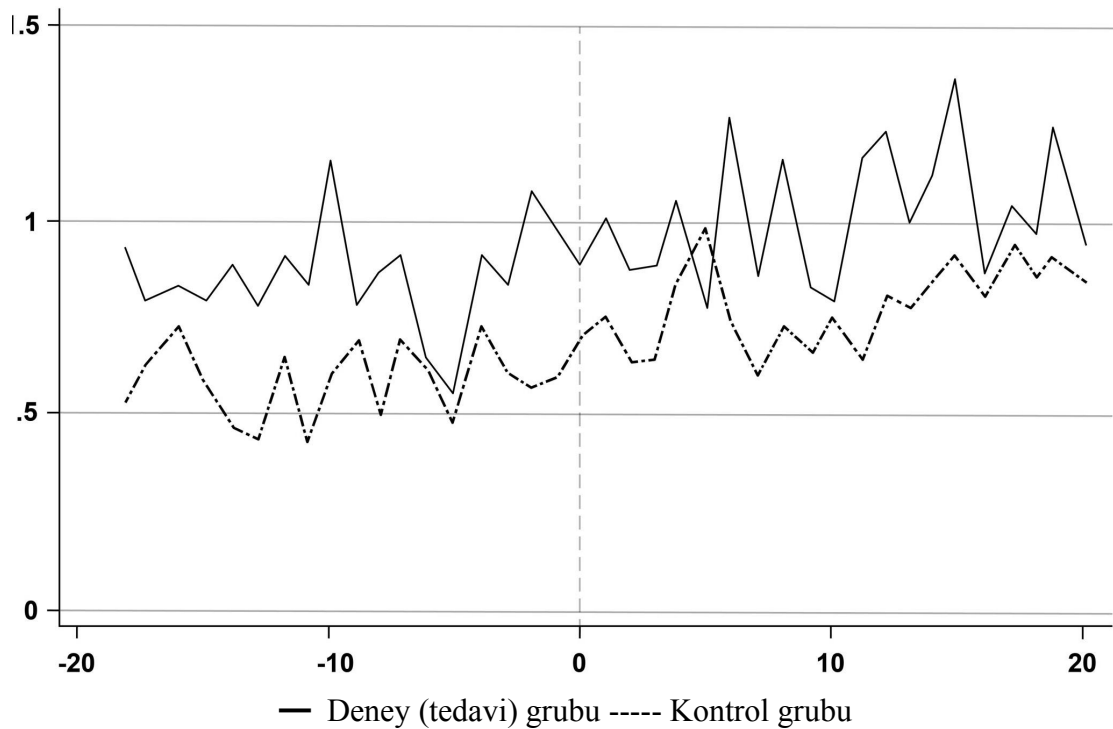
Not: Parantez içinde bildirilen, kümenin ürün düzeyinde güçlü standart sapmasıdır. * Ve **, tahmin edilen katsayının sırasıyla% 5 ve% 1 seviyelerinde anlamlı olduğunu gösterir.

İkinci olarak, Türkiye anti-damping önlemlerinden sonra hayatta kalan şirketlerin ortalama ihracat hacmindeki değişiklikleri ampirik olarak analiz ediyoruz. Şekil 3.3, kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, anti-damping önlemine tabi tutulup da hayatta kalan şirketlerin ihracat hacminin anti-damping öncesi ve sonrasında önemli ölçüde değişmediğini göstermektedir. Tablo 3.4'teki (3) ve (4) sütunlarının regresyon

sonuçları da bu noktayı doğrulamaktadır. Bu nedenle, anti-damping önlemine tabi tutulup da hayatta kalan şirketler için, Türkiye anti-dampinginin önemli bir ticaret kısıtlayıcı etkisi olmamıştır diyebiliriz. Olası bir açıklama, soruşturmaya tabi olan bazı şirketlerin anti-damping sonrası Türkiye pazarından çekilmesi nedeniyle, hayatta kalan ihracat şirketlerinin, piyasadan çıkan şirketlerin pazar payını alması ve bu nedenle, hayatta kalan şirketler belirli bir ölçüde anti-dampingden etkilense de, genel pazar payının artmasıdır. Böylece, hayatta kalan işletmelerin toplam ihracat hacmi önemli ölçüde değişmemiştir.

Bu nedenle, Türkiye'nin anti-damping önlemlerinin ticari kısıtlayıcı etkisinin esas olarak soruşturmaya tabi tutulan bazı şirketlerin pazardan çekilmesinden kaynaklandığı ve ilgili hayatta kalan şirketlerin ihracat hacminin önemli ölçüde değişmediği sonucuna varabiliriz. Öyleyse, Türkiye anti-dampingi hangi şirketlerin Türkiye pazarından çıkmasına neden olmuştur?

Şekil 3.3 Hayatta kalan ihracat şirketlerinin ihracat hacmindeki değişiklikler

Not: Bu çizelge, deney grubu ve kontrol grubundaki hayatta kalan şirketlerin ihracat hacminin aylık eğilimini göstermektedir. Şekildeki 0'daki dikey çizgi, nihai anti-damping kararının zaman noktasını göstermektedir.

İşletmelerin pazardan çekilme mekanizması

Bu bölümde uluslararası ekonomi literatürüne göre, farklı üretkenliğe sahip şirketlerin (Melitz, 2003; Bernard vd., 2003), ticaret şirketleri ve doğrudan ihracat şirketlerinin (Ahn vd., 2011; Lu vd., 2010) , tek ürünlü doğrudan ihracat şirketi ile çok ürünlü doğrudan ihracat şirketlerinin (Bernard ve diğerleri, 2011) Türkiye anti-damping önlemlerinden sonraki, geri çekilme davranış farklılıkları incelenir.

Öncelikle, Türkiye anti-damping sonrası farklı üretkenliğe sahip Çin firmalarının pazardan çekilme davranışlarını inceleyelim. Çin'in gümrük verilerinde firmaların herhangi bir girdi ve çıktı bilgisi olmadığı için işletmelerin üretkenliğini doğrudan hesaplamak mümkün değil. Groizard ve ark. (2015) 'i taklit yaparak, gümrük verilerindeki firmaların ihracat hacmini kurumsal verimlilik için yaklaşık bir ikame olarak kullanıyoruz. Farklı üretkenliğe sahip şirketlerin anti-damping sürecinde farklı çekilme davranışlarına sahip olup olmadığını test etmek için aşağıdaki regresyonu kullanıyoruz:

$$exit_{fp} = \gamma \times productivity_{fp} + \lambda_p + \varepsilon_{fp} \quad (3)$$

Hata terimi için, ε_{fp} 'nin standart normal dağılıma uyduğunu varsayıyoruz ve denklem (3) 'deki γ katsayısını tahmin etmek için maksimum olabilirlik tahmin yöntemini (maximum likelihood estimation method) kullanıyoruz. Burada sadece denklem (3) 'ün regresyonunda yer alan şirketlerin örneklerini kullandık. Tablo 3.5 sütun (1), formül (3) 'ün tahmini sonuçlarını vermektedir. Sonuçlar, daha yüksek üretkenliğe sahip şirketlerin anti-damping süreci sırasında Türkiye pazarından çıkma olasılığının daha düşük olduğunu ve tahmini katsayının -0,027 olduğunu göstermektedir, standart sapma 0,016'dır, bu tahmin% 10 düzeyinde önemlidir.

Sonuçlar, firma heterojenliği hakkındaki literatürle uyumludur (Melitz, 2003). İhracat için sabit bir maliyet olduğundan, sadece daha yüksek üretkenliğe sahip şirketler sabit ihracat maliyetini karşılayabilir. Bir şirketin ürettiği ürünler anti-damping'e maruz kaldığında, bu durum şirket ihracatının sabit maliyetini yükseltmekle eşdeğerdir ve daha sonra ihracat işletmelerinin üretkenliği için de standart artacak ve bu da sonuçta düşük verimli işletmelerin anti-damping sonrası piyasadan daha kolay çekilmesine yol açacaktır.

İkincisi, Türkiye anti-damping önlemleri sonrası ticaret şirketlerinin piyasadan çıkması, doğrudan ihracat şirketlerine göre daha mı kolay? Bu soruyu cevaplamak için öncelikle şirketin bir ticaret şirketi olup olmadığı sanal değişkenini "ticaret şirketi"

olarak belirlemek gerekir. Ve burada Ahn ve ark. (2011)'ni takip ederek, örnek verilerden ticaret şirketlerini seçmek için "ithalat ve ihracat", "ekonomi ve ticaret", "ticaret", "bilim ve ticaret", "dış ekonomi" gibi birçok Çince anahtar kelimeler ve ticaret firmaları genelde kullanan diğer Çince anahtar kelimeler kullanılmıştır. Bir ticaret şirketi ise, sanal değişken "ticaret şirketi" 1'dir ve doğrudan ihracat şirketi ise 0'dır. Tablo 3.5'in (2) sütununda, "ticaret şirketi" kukla değişkeninin tahmini katsayısı -0.315'tir, ve% 1 seviyesinde önemlidir, bu da bir ticaret şirketinin Türkiye pazarından çekilme olasılığının doğrudan ihracat şirketlerine göre %31,5 oranında düşük olduğunu gösterir. Tablo 3.5'in (3) sütununda, işletmelerin üretkenliği de kontrol edilmiştir (ihracat hacmi ile yaklaşık temsil edilen üretkenlik) ve yine de ticaret şirketlerinin anti-damping sonrasında piyasadan çekilme olasılıklarının daha düşük olduğu görülüyor.

Tablo 3.5 Pazardan geri çıkan şirket türleri

Bağımlı değişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Kukla değişkenden				
Ln (ihracat miktarı)	-0,029 (0,018)		-0,029 (0,016)		-0,023 (0,023)
Ticaret şirketi		-0,315** (0,080)	-0,322** (0,080)		
Tek ürün doğrudan ihracat şirketi				0,560** (0,135)	0,579** (0,135)
Ürün sabit etkisi	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Örneklem boyutu	373	373	373	250	250
Pseudo R2	0,043	0,051	0,053	0,111	0,112

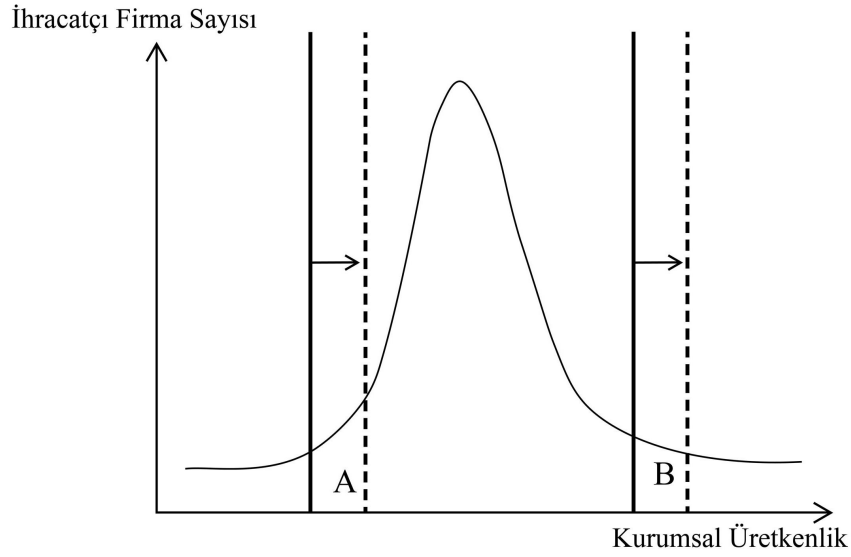
Not: Parantez içinde bildirilen, kümenin ürün düzeyinde güçlü standart sapmasıdır. * Ve **, tahmin edilen katsayının sırasıyla% 5 ve% 1 seviyelerinde robust olduğunu gösterir.

Ticaret şirketleriyle karşılaştırıldığında, doğrudan ihracat şirketleri anti-dampingden etkilendikten sonra neden ihracat pazarından daha hızlı çekilir? Lu ve diğerlerine (2010) göre, firmaların ihracat için sabit bir maliyet ödemesi gerekir ve bu maliyeti yalnızca verimli şirketler karşılayabilir ve ihracat yaparlar. Diğer bir deyişle, herhangi bir şirket kendisi direkt ihracat yapmak için belirli verimlilik koşullarını karşılamalıdır. Yüksek verimli şirketler doğrudan ihracatı, düşük verimli şirketler ise ihracat yapmak için ticaret şirketlerini seçerler.

Doğrudan ihracat şirketlerinin, ticaret şirketlerinden daha fazla sabit maliyet ödemesi gerekir. Yani, doğrudan ihracat yapabilmek için karşılamak gereken standartlar daha yüksektir. Anti-damping darbesinin ardından, ilgili tüm şirketlerin ihracat

maliyetleri artıyor ve doğrudan ihracat standartları da yükselir ve artık maliyetleri ödeyemeyen ilgili şirketler ihracat pazarından çekilir. Şekil 3.4'te gösterildiği gibi, yatay eksen işletmelerin üretkenliğini, dikey eksen ise ihracatçı firma sayısını temsil etmektedir. Soldan sağa, ticaret şirketleri ve doğrudan ihracat şirketlerinin ihracat pazarına girmeleri için kritik verimlilik standartlarını temsil eden iki gri çizgi bulunmaktadır. İhracat yapabilmek için karşılamak gereken standartlar yükseldiğinde, bu durum işletmelerin ihracat verimliliğine olan standartın kritik artışına eşdeğerdir. Ve iki tür işletmenin karşılaması gereken verimlilik standardı sırasıyla sağdaki noktalı çizgiye taşınarak B bölümündeki doğrudan ihracat şirketlerinin ihracat pazarından çekilmesine ve A bölümündeki ticaret şirketlerinin ihracat pazarından çekilmesine neden olur. Ancak, B bölümü doğrudan ihracat şirketleri, piyasadan çekildikten sonra genelde ihracatı tamamen durdurmayacak, ticaret şirketleri aracılığıyla ihracat yapmayı tercih edecekler, bu nedenle ticaret şirketi ihracatı için net zarar $A - B$ 'dir. Böylece, ticaret şirketleriyle karşılaştırıldığında, doğrudan ihracat şirketlerinin anri-damping'den sonra ihracat pazarından çekilme olasılığı daha yüksektir.

Öte yandan ticaret şirketlerinin ihracat profesyonelliği ile de açıklanabilir. Yani çoğu ticaret şirketi, birden fazla ürünün belirli bir ihracat pazarına ihraç edilmesinde uzmanlaşmıştır. Ticaret şirketleri, ihracat pazarlarının yasalarını, kültürünü, pazarlarını, pazarlama kanallarını vb. önemli ölçüde anlar, bu da aynı pazara aynı anda çeşitli ürünleri ihraç etmelerine yardımcı olur. Böylelikle, diğer ürünlerin ihracatıyla anti-dampin'e tabi tutulan ürünlerin neden olduğu zararı bir dereceye kadar azaltabilir. Ek olarak, bazı ticaret şirketleri belirli bir ürünü farklı ülke farklı pazarlara ihraç etme konusunda uzmanlaşmıştır. Bu nedenle, bu ticaret şirketleri, kısa vadede anti-damping piyasasındaki ürün zararını başka piyasalarda ayarlamalar yaparak telafi edebilirler. Kısacası, ticaret şirketlerinin profesyonel doğası nedeniyle, piyasa stratejilerini ayarlamaları daha kolaydır ve anti-damping'e maruz kaldıktan sonra hedef piyasadan çekilme olasılıkları daha da düşüktür.

Şekil 3.4 Doğrudan ihracat şirketlerinin piyasadan çekilmesi ticaret şirketlerine göre neden daha kolay?

Not: Yatay eksen, işletme üretkenliğini temsil eder ve dikey eksen, ihracatçı işletmelerin sayısını temsil eder. Soldan sağa iki gri çizgi ticaret şirketlerini temsil eder ve doğrudan ihracat şirketlerinin ihracat pazarına girmesi için kritik verimlilik çizgisi; soldan sağa iki noktalı çizgi, sırasıyla anti-damping sonrası ticaret şirketlerini ve doğrudan ihracat şirketlerini temsil etmektedir. İhracat pazarına girmek için kritik verimlilik hattı.

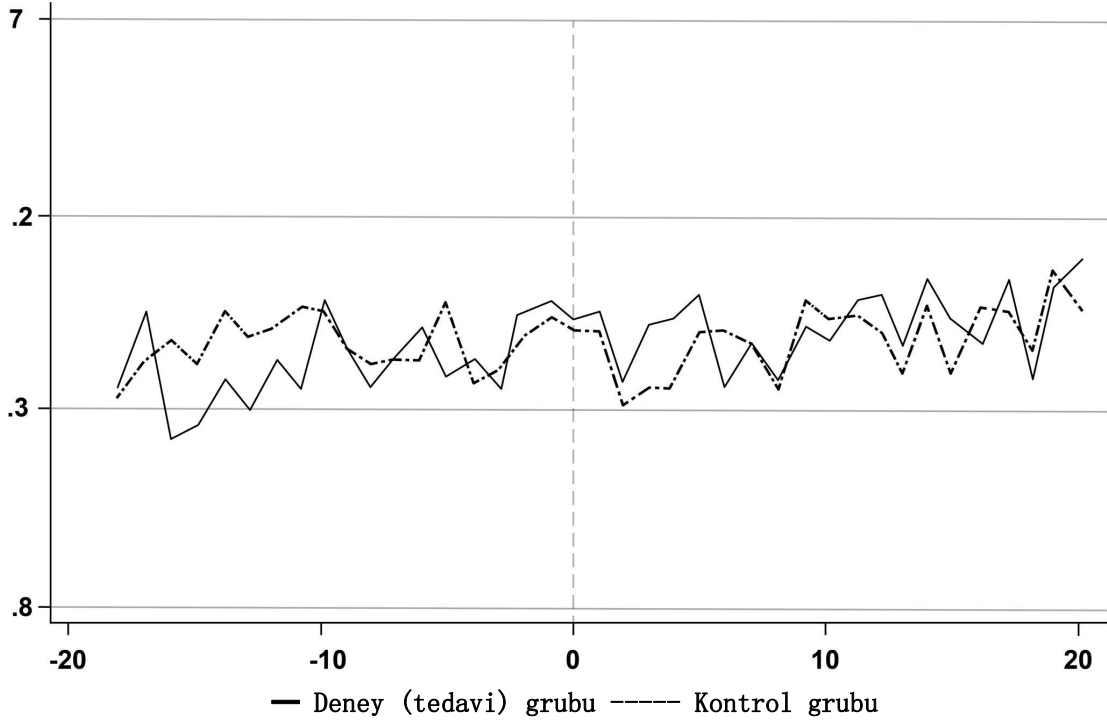
Son olarak, tek ürünlü bir doğrudan ihracat şirketi ile çok ürünlü bir doğrudan ihracat şirketi, anti-damping önlemine tabi tutulduktan sonra farklı çekilme davranışlarına sahip midir? Tablo 3.5'in (4) ve (5) numaralı sütunlarının regresyon analizinde, tek ürünlü doğrudan ihracat yapan bir firma için gösterge değişkeni belirlenmiştir, tek ürünlü doğrudan ihracat yapan bir firma ise bu değişken 1, çok ürünlü bir direkt ihracat firması için ise bu değişken 0'dır. Sonuçlar, doğrudan tek bir ürün ihraç eden şirketlerin anti-damping sonrasında piyasadan çekilme olasılıklarının daha yüksek olduğunu gösteriyor. Tablo 3.5'in (5) sütunu, firmanın üretkenliğini kontrol etmektedir ve sonuç değişmemektedir. Tahmini katsayı 0,579'dur ve % 1 düzeyinde önemlidir, bu da tek ürünlü bir doğrudan ihracat şirketinin anti-damping sonrası pazardan çekilme olasılığının çok ürünlü bir doğrudan ihracat şirketinden % 57,9 daha yüksek olduğunu gösterir. Bu sonucun nedeni, bir yandan çok ürünlü bir ticaret şirketinin mekanizmasına benzer. Yani bir ürün anti-damping'e tabi tutulduktan sonra, çok ürünlü bir doğrudan ihracat şirketi, söz konusu ürünün zararını sübvans etmek için anti-damping uygulanmamış ürünlerin satışından elde edilen karı ayarlayabilir. Bu, çoklu ürün doğrudan ihracat şirketlerinin anti-damping uyguladıktan sonra da piyasada kalabilmesinin bir nedenidir. Öte yandan, Bernard ve diğerleri (2011), çoklu ürün doğrudan ihracat şirketlerinin üretkenliğinin daha yüksek olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle, anti-damping sabit ihracat maliyetini artırsa da, çok ürünlü doğrudan ihracat

şirketler, tek ürünli doğrudan ihracat şirketlerine göre daha yüksek üretkenliğe sahip olduğundan kolayca pazardan çekilmezler. Sütun (5) 'de, tek ürünli doğrudan ihracat yapan bir firmanın kukla değişkeni kontrol edildiğinde, kurumsal üretkenliğin ihracatçı firmaların anti-damping sonrası pazardan çekilme davranışlarını pek çok etkilemediğini, yani üretkenliğin ihracatçı firmaların çekilme davranışını direkt etkilemediğini görmekteyiz. Demek ki, üretkenliğin ihracatçı işletmelerin pazardan çekilme davranışına etkisi, esasen çok ürünli doğrudan ihracat yapan işletmeler kanalıyla gerçekleşmektedir.

Türkiye anti-damping önlemlerinin ilgili Çin ürünlerinin ihracat fiyatları üzerindeki etkisi

Anti-dampingin asıl amacı, davaya dahil olan ürünlerin iç pazardaki fiyatını artırmak için anti-damping vergileri uygulamak ve böylece yabancı ürünlerin anti-damping uygulayan ülke iç pazarındaki rekabet gücünü zayıflatmaktır. Öyleyse, Türkiye anti-damping önlemleri, Çin ürünlerinin fiyatını artırarak Türkiye pazarındaki rekabet gücünü zayıflatıyor mu? Bir yandan anti-damping önlemlerinden sonra da hayatta kalan Çinli şirketler uzun vadede Türkiye pazarında gelişmek istiyorlarsa, söz konusu ürünlerin fiyatlarını kademeli olarak artırmaya istekli olmalılar. Çünkü bu, Türkiye Ticaret Bakanlığı'nın ertesi yıl anti-damping inceleme sürecinde ürüne uygulanan anti-damping vergilerini azaltmasına veya hatta iptal etmesine olanak sağlayabilir. Öte yandan, Çinli ihracatçılar için fiyatların yükselmesi, ihracat pazarının küçülmesi ve rekabet gücünün düşmesi anlamına geliyor ve bu da Çinli şirketlere orijinal fiyatları koruma şevkini veriyor.

Şekil 3.5 Hayatta kalan ihracatçıların ihracat fiyatlarındaki değişiklikler

Not: Bu grafik, deney grubu ve kontrol grubunun ihracat fiyatlarının aylık eğilimini bildirmektedir. Şekildeki 0'daki dikey çizgi, nihai anti-damping kararının zaman noktasını göstermektedir.

Şekil 3.5'te, deney grubu ve kontrol grubu ürünlerinin zaman içindeki fiyat (log) eğilimlerini çiziyoruz. Açık ki, deney grubundaki ürünlerin fiyatı anti-damping öncesi ve sonrası kontrol grubuna göre önemli ölçüde değişmemiştir. Bu aynı zamanda Tablo 3.6'nın (1) sütunundaki regresyon analizi sonuçlarına da yansıtılmıştır (yani, tahmini katsayı gereken düzeyde önemli değildir). Bununla birlikte, Tablo 3.6'nın (2) numaralı sütunu, anti-damping vergisinin, ilgili ürünlerin ihracat fiyatı üzerinde küçük oranda ama belirgin bir pozitif etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Anti-damping vergisindeki her% 1'lik artış için ihracat fiyatı ortalama% 0,3 artmıştır. Bu nedenle, anti-damping'den sonra hayatta kalan şirketler için fiyatlar yine de biraz artabilir, ancak pazar payları düşmemiştir (önceki bölümün sonucu). Bu firmaların pazardaki rekabet gücünün küçük fiyat artışından dolayı azalmadığı, hatta karlarının arttığı görülmektedir. Pierce'e (2011) göre, anti-damping sonrası ilgili ürünlerinin piyasa fiyatı anti-damping ülkesinde artıyor, ve anti-damping koruması kaynakların düşük verimli şirketlerden yüksek verimli şirketlere akış hızını azalttığı için, korunan yerli üretim şirketlerinin verimliliği düşebiliyor.

Tablo 3.6 Anti-dampingin ihracat fiyatları üzerindeki etkisi

Bağımlı değişken	(1)	(2)
	Hayatta kalan ihracatçılar Ln (ihracat fiyatı)	
Anti-damping ($\beta 1$)	0,041 (0,049)	
Anti-damping vergileri ($\beta 2$)		0,003 * (0,001)
Ay sabit etki	Evet	Evet
Ürün sabit etki	Evet	Evet
Ürün zaman eğilimi	Evet	Evet
Örneklem boyutu	24893	24893

Not: Parantez içinde bildirilen, kümenin ürün düzeyinde güçlü standart sapmasıdır. * Tahmini katsayı% 5 seviyesinde robusttur.

Özetle, Türkiye anti-damping önlemleri, soruşturmalara dahil olan Çin ürünlerinin ihracat hacmini önemli ölçüde azaltmıştır ve ihracat hacmindeki düşüş, ilgili verimsiz şirketlerin pazardan çekilmesinden kaynaklanıyor. Anti-damping'den sonra ihracat pazarında hayatta kalan şirketler için pazar payları azalmamıştır ve karlarını artırmak için ihracat fiyatlarını hafifçe artırma kabiliyetine sahipler. Bu şirketler Türkiye pazarında daha rekabetçi hale gelebilir, çünkü Türkiye pazarındaki korunan yerli şirketlerin üretkenliği daha azalabilir.

Türkiye anti-damping önlemlerinin ticaret saptırma etkisi

Uluslararası anti-damping çalışmaları literatüründe, birçok bilim insanı anti-dampingin ticaret saptırma etkisine, yani anti-damping önlemlerine tabi tutulan işletmelerin ilgili ürünlerin ihracatını başka ülkelere aktarıp aktarmayacağına da dikkat etmiştir (Bao Xiaohua, 2007; Bown ve Crowley, 2006). Ayrıca bu bölümde gümrük verileri kullanılarak, Türkiye anti-damping önlemlerinin ilgili Çin ihraç ürünleri üzerindeki ticari saptırma etkisi test edilmiştir. Tablo 3.7'deki DID regresyon sonuçları, Türkiye anti-damping önlemlerinin ilgili Çin ürünleri üzerinde önemli bir ticari saptırma etkisi olmadığını göstermektedir. Bu fenomenin olası bir açıklaması, her ülkeye ihracatın sabit maliyetinin farklı olması ve Türkiye 'ye ihracat yapan ihracatçıların diğer ülkelere (Amerika Birleşik Devletleri gibi) ihracat yapması daha yüksek maliyetler gerektirebilmesidir. Ek olarak, başka bir ülkenin pazarını açmak belirli bir süre alabilir. Çalışmada kullanılan örneklem kapsamında, Türkiye 'nin Çin ürünlerine yönelik anti-damping uygulamalarının ticareti saptırma etkisi yarattığı tespit edilmemiştir.

Tablo 3.7 Anti-dampingin ticareti saptırma etkileri

Bağımlı değişken	(1)	(2)
	Ln (ihracat hacmi)	
Anti-damping ($\beta 1$)	-0,121 (0,153)	
Anti-damping vergileri ($\beta 2$)		-0,003 (0,001)
	Evet	Evet
Ay sabit etki	Evet	Evet
Ürün sabit etki	Evet	Evet
Ürün zaman eğilimi	10600	10600

Not: Parantez içinde bildirilen, kümenin ürün düzeyinde standart sapmasıdır.

Özetle, 2000'den 2006'ya kadar, Türkiye'nin Çin ürünlerine yönelik anti-dampingi, davaya dahil olan Çin ürünlerinin ihracatını belirli bir ölçüde kısıtlamıştır, ancak gelişmiş ülkelerin anti-dampingi ile karşılaştırıldığında, bu kısıtlamanın etkisi sınırlı ve esas olarak düşük verimli işletmelerin pazardan çekilmesinden kaynaklanmıştır. Bu nedenle, düşük verimli şirketlerin Türkiye pazarından çekilmesinin ardından, ayakta kalan Çinli şirketlerin Türkiye'deki pazar payları önemli ölçüde azalmamış ve karlarını artırmak için ihracat fiyatlarını hafifçe artırılabilmiştir. Türkiye anti-dampingin Çin ihraç ürünleri üzerinde herhangi bir ticari saptırma etkisi gözlenmemiştir. Türkiye anti-damping önlemlerini Çin ihracatı üzerindeki etkisi, çoğunlukla anti-damping vergileri yüksek ürünlerden kaynaklanmıştır.

3.8. DID Modeli Sağlamlık kontrolü

Bu bölümde, bu makalenin ana sonuçlarının sağlamlığını test etmek için bir dizi sağlamlık testi sunulmaktadır.

3.8.1. Üç aylık veri örneklemelerini kullanarak yapılan regresyon sonucu

Ana regresyon sonuçlarında, panel veri zaman serilerinde zaman frekansı olarak ayı kullanmıştık. Bu tür yüksek frekanslı örnekler, Türkiye anti-dampingin Çin ihracatı üzerindeki etkisini daha doğru bir şekilde gözlemlemeyi sağlasa da, Çinli ihracatçıların Hindistan anti-dampingine tepkisi zaman içinde gecikirse, önceki temel tahmin sonuçlarımız Hindistan anti-dampingin gerçek etkisini hafife almış olabilir. O yüzden üç aylık zaman frekansı kullanarak da veri regresyon yapılmıştır. Sonuçlar, yine de Türkiye anti-damping önlemlerinin ilgili ürünlerin ihracat hacmini düşürdüğünü göstermektedir, ve ürün ihracat hacmindeki azalma esas olarak ihracatçı firmaların pazardan çekilmesinden kaynaklanırken, anti-damping hayatta kalan firmaların ihracat hacmi üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Anti-damping kukla değişkenlerinin

işletmelerin ihracat fiyatları üzerinde önemli bir etkisi yoktur , ancak anti-damping vergileri, işletmelerin ihracat fiyatlarını belirli bir ölçüde artırmıştır. Türkiye anti-dampinginin ürünler üzerinde önemli bir ticaret saptırma etkisi olduğu bulunmamaktadır. Genel olarak, buradaki sonuçlar da önceki bölümde açıklanan temel sonuçlarla tutarlıdır. Bu, zaman noktası olarak çeyrek kullanıldığında da sonuçların sağlam olduğunu göstermektedir.

3.8.2. Aykırı değerlerin kaldırılması

Yukarıdaki temel sonuçların aykırı değerlerden etkilenip etkilenmediğini test etmek için, ilgili regresyon sonuçlarında bağımlı değişkenin en yüksek% 1 ve en düşük% 1 uç değerleri regresyondan kaldırılmıştır. ve yeni sonuçlar aykırı değerlerin çıkarılmasından sonraki regresyon sonuçlarının önceki temel sonuçlarla tutarlı olduğu ve bu makalenin ana sonuçlarının verilerdeki aykırı değerlerden etkilenmediği görölmektedir.

3.8.3. Diğer ölkeler tarafından eş zamanlı olarak anti-damping soruşturmalarına konu olan ürünlerin kaldırılması

Çin'in emek-yoğun ihracat ürünleri yalnızca Türkiye endüstrilerine zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda Çin ürünlerini ithal eden diğer ölkelerdeki ilgili endüstrilere de zarar verebilir (Pierce ve Schott, 2016). Türkiye'nin Çin ürünlerine yönelik anti-damping uygulama dönemi diğer ölkelerle çakışırsa, tahmin sonuçlarında sapma olabilir. Aynı dönemde Türkiye dışı ölkelerin Çin ürünleri üzerindeki anti-damping etkilerini ortadan kaldırmak için, Türkiye dışı ölkelerin Çin ürünlerine karşı anti-dampinglelerinin zamanla örtüştüğu durumlar kaldırıldıktan sonra da analiz yapılmıştır. Ve sonuçlar yine yukarıdaki temel sonuçlarla tutarlı olduğu görünüyor, bu da makaledeki temel sonuçların Türkiye dışındaki ölkeler tarafından uygulanan anti-dampingden etkilenmediğini gösteriyor.

3.8.4. Yabancı işletmelerin etkisinin ortadan kaldırılması

Temel örnekleme yabancı şirketleri ve yerli şirketleri içerir. Yabancı şirketler daha ileri teknolojiye sahip olduğundan (Che ve Wang, 2013) ve finansal kısıtlamalar olmadığından (Manova ve diğerleri, 2015), yabancı şirketler Türkiye anti-damping önlemine tabi tutulduktan sonraki tepki, yerel işletmelerinkinden farklı olabilir. Yabancı şirketlerin etkisini ortadan kaldırmak için yabancı şirketler alt örneklemini çıkardıktan

sonraki regresyon yapılmıştır. Sonuçlar kabaca önceki temel regresyon sonucuyla aynıdır ve bu makalenin ana sonuçlarının yabancı şirketlerden etkilenmediğini göstermektedir.

3.8.5. Anti-damping bir önceki yıldaki trendler

Bu makalede kullanılan DID analizi yönteminde önemli bir varsayım, deney grubu ile kontrol grubu ürünlerinin anti-damping öncesi zaman eğiliminin önemli ölçüde değişmemiş olmasıdır. Bu hipotezi test etmek için, temel regresyonda anti-dampingden önceki yıldaki kukla değişken ile deney grubu kukla değişkeni arasındaki etkileşim terimi kontrol edilmiştir. Bu terimin tahmini katsayısı önemli değilse, deney grubu ve kontrol grubu ürünlerinin anti-damping öncesinde önemli ölçüde değişmediği anlamına gelir. Sonuçlarında, Türkiye'deki anti-damping öncesinde deney grubu ve kontrol grubunun bağımlı değişkenlerinin önemli ölçüde değiştiği görülmemiştir, bu nedenle kullanılan DID modelinin sonuçları güvenilirdir.

3.8.6. GTİP6'da GTİP8 ürün türleri sayısının kontrol edilmesi

Temel regresyon formülünde, ülkeler arasında GTİP kodu eşleşmesi sorunu nedeniyle, dünyadaki gümrük GTİP kodlarının yalnızca ilk 6 hanesi (GTİP-6) standartlaştırılmış olduğundan, Bu nedenle, anti-damping ürünleri için yaklaşık bir ikame olarak yalnızca GTİP6 kullanılmıştır, yani 6 haneli kod üzerinde deneysel bir test yapılmıştır. Bu durumda, eğer 6 haneli kodun alt ürün çeşitleri çok ise, O zaman yukarıda kullanılan anti-damping ölçümünün ortak yöntem yanlışlığı olabilir. Ama kullanılan ihracat ve anti-damping veri kümeleri direkt kontrol edildiğinde böyle bir durum söz konusu değildir. O yüzden burada GTİP 8' den kaynaklı bir sapma zaten söz konusu değildir.

Sonuç Özeti

Bu makale, Türkiye'nin 2000-2006 yılında Çin'e uyguladığı anti-damping önlemlerinden yola çıkarak, Türkiye anti-damping önlemlerinin Çin'in ilgili ürünleri ve ihracatçı firmaları üzerindeki etkisini odaklı olarak araştırmaktadır. Aylık, kurumsal ve ürün düzeyindeki Çin gümrük ticaret verileri ve Dünya Bankası'nın anti-damping veri tabanını kullanarak, DID modeli yöntemi ile yapılan ampirik analizler aşağıdaki sonuçlara varmıştır,

- a. anti-damping uygulamaları sonrasında anti-damping'e tabi tutulan ürünlerin ihracat hacminin yaklaşık 17,9% oranında azaldığını göstermektedir. Ama bu oran geçmiş literatürde kaydedilen ABD ve Avrupa Birliği anti-damping önlemlerinin Çin ihracatı üzerindeki etkisine göre nispeten düşüktür, yani Türkiye anti-damping önlemleri ilgili Çin ürünlerinin ticareti üzerinde daha az kısıtlayıcı etkiye sahiptir.
- b. Türkiye anti-damping önlemleriyle ilgili Çin ürünlerinin ihracatındaki düşüş, temel olarak verimsiz işletmelerin çekilmesinden kaynaklanmaktadır.
- c. özellikle verimli şirketler, ticaret şirketleri ve çok ürünlü doğrudan ihracat şirketlerinin anti-damping vergilerine tabi tutulduktan sonra Türkiye pazarından çekilme olasılığı daha düşüktür.
- d. anti-damping önlemlerine tabi tutulduktan sonra Türkiye pazarından çekilmeyen şirketler Türkiye'deki pazar paylarını kaybetmemiş ve ihracat fiyatları hafifçe artmış, karları da artmıştır.
- e. aynı zamanda, ilgili Türk şirketler anti-damping ile korunduğu için üretkenlikleri düşme ve endüstrinin gelişme hızı yavaşlama olasılığı vardır. Bu nedenle anti-damping'den sonra Türkiye pazarında çekilmeyen Çinli şirketler gelecekte Türkiye pazarında daha rekabetçi hale gelebilir.
- f. ancak, Türkiye anti-damping önlemlerinin, ilgili Çin ürünleri üzerinde önemli bir ticari saptırma etkisi olduğu gözlenmemiştir.

Bu çalışmanın ampirik analizinden, Türkiye'nin Çin'e yönelik anti-damping önlemlerinin, ilgili düşük verimliliğe sahip Çinli şirketlerin pazardan çekilip, en güçlü olanın hayatta kalmasını sağladığı ve Çin ihracatına belirli bir dereceye kadar kısıtlayıcı etkisi olduğu görülmektedir. Türkiye'nin Çin'e yönelik anti-damping uygulamasının nedeni, esas olarak Çin ve Türkiye ihraç ürünlerinin yapısındaki benzerlik ve yüksek derecede sanayi örtüşmesinden kaynaklanmaktadır. Kısa vadede anti-damping yerel Türk şirketlerini koruyabilir. Uzun vadede iç pazarı kademeli olarak bir sera ortamına çevirebilir, bu sektörün ülkedeki gelişim hızını daha yavaş hale getirip, yerli firmaların rekabet gücünü zayıflatabilir. Ote yandan, sürekli anti-damping şoku yaşayan Çin ihracat firmaları, Türkiye pazarına gittikçe daha güçlenerek geri gelebilir, ve rekabet gücünün güçlenmesi ile bu sektördeki Türkiye pazarını daha geniş bir yelpazede tekel edebilir.

Sınırlılıklar ve Gelecekteki Araştırmalar için Teklif

Bu çalışmadaki en esas sınırlama zaman yelpazesinin nispeten küçük olmasıdır. Veriler aylık veri olup, frekans yüksek olsak da, ancak 2000 den 2006 ye kadar toplam 7 yıllık bir süreç içindir. Anti-damping önlemlerinin etkisi zaman konusunda gecikebileceği için, analiz edilen yıl sayısının yeterince fazla olması daha belirgin sonuçları ortaya koymakta faydalı olabilir. Ama büyük zaman yelpazeli veri bulma biraz zor olabilir ve böyle verileri elde ettikten sonraki analiz çok daha uzun zaman ve insan ve beyin gücü gerektiriyor. Öte yandan, bu makalede temel olarak anti-damping önlemlerinin Çin ihracat firmaları üzerindeki etkisi analiz edilmiştir, ama Türk yerli firmalar üzerinde detaylı nasıl bir etkisi olduğu konusunda pek çok analiz yoktur. O yüzden gelecekteki araştırmalar bu iki sınırlamadan yola çıkarak anti-damping önlemlerinin etkisini daha kapsamlı şekilde analiz edebilir.

Kaynakça

- A.Falade Obalade, T. (2014). Analysis of Dumping as a Major Cause of Import and Export Crises. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(5), 233–239. http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_4_No_5_March_2014/25.pdf
- Adamantopoulos, K., & D.D.N. (2000). The Future of the WTO and the Reform of the Anti-Dumping Agreement: A Legal Perspective. *Fordham International Law Journal*, 24(1), 30–61. Retrieved from http://www.kalegal.eu/uploads/9/8/5/5/9855731/the_future_of_the_wto_and_the_reform_of_the_anti-dumping_agreemen.pdf
- Abadie, A. (2005). Semiparametric Difference-in-Differences Estimators. *The Review of Economic Studies*, 72(1), 1–19. <https://doi.org/10.1111/0034-6527.00321>
- Alexander-Nikolai Sandkamp. (2018). The Trade Effects of Antidumping Duties: Evidence from the 2004 EU Enlargement The Influence of the Initiation of Investigation. İfo Working Papers 261.
- Ali, S., & Dadush, U. (2011). The rise of trade in intermediates: Policy implications. Retrieved 2018, from <https://voxeu.org/article/rise-trade-intermediates-policy-implications>
- Andersen, M. T., & Feinberg, R. M. (2018). Fishing Downstream Revisited: A Multi-country Analysis of Antidumping Patterns. *Global Economy Journal*, 18(2), 20170096–22. <https://doi.org/10.1515/gej-2017-0096>
- Andersson, K., & Thuresson, C. (2008). *The Impact of an Anti-dumping Measure A Study on EU Imports of Chinese Footwear* (Lisans Tezi). JÖNKÖPING

UNIVERSITY. Retrieved from <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:3772/FULLTEXT01.pdf>

Anti-Dumping Duty. (2019). Retrieved 2019, from <https://www.investopedia.com/terms/a/anti-dumping-duty.asp>

Anti-dumping Task Force of Chinese Society of Administration. (2006, February 1). How does the Chinese government correctly deal with foreign anti-dumping. Retrieved February 1, 2020, from <https://www.cpaj.com.cn/news/2012313/n81.shtml>

Avşar, V . (2014). Türkiye'nin Antidamping Soruşturmasını Etkileyen Faktörler: Sanayi Verileri ile Ekonometrik Bir Analiz . Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi , 9 (1) , 41-54 .

Barone, A. D. A. M., ve BOYLE, M. I. C. H. A. E. L. J. (2019). *Dumping*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/d/dumping.asp>

Barrell, R., and N. Pain (1999). Trade Restraints and Japanese Direct Investment Flows. *European Economic Review* 43: 29–45.

Belderbos, Rene & Sleuwaegen, Leo. (1998). "Tariff jumping DFI and export substitution: Japanese electronics firms in Europe," *International Journal of Industrial Organization*, Elsevier, vol. 16(5), 601-638.

Belderbos, René. (1997). Antidumping and tariff jumping: Japanese firms' DFI in the European Union and the United States. *Review of World Economics* (Weltwirtschaftliches Archiv). 133. 419-457. 10.1007/BF02707497.

Bing Hang, Li. (2010). Uluslararası Anti-Damping Yasasının Statükosu ve Anti-Damping Yasasında İkame Ülke Sistemi Hakkında. *Hukuk Sistemi ve Ekonomi*, 252(2), 6. Retrieved from <https://www.ixueshu.com/h5/document/b182fab31af30eb19e29d0331c6f076e318947a18e7f9386.html>

Blonigen, B. A., & Bown, C. P. (2003). Antidumping and retaliation threats. *Journal of International Economics*, 60(2), 249–273. [https://doi.org/10.1016/s0022-1996\(02\)00055-7](https://doi.org/10.1016/s0022-1996(02)00055-7)

Blonigen, B., & Feenstra, R. (1996). Protectionist Threats and Foreign Direct Investment. *NBER Working Paper No. 5475*, 55–80. <https://doi.org/10.3386/w5475>

Blonigen, B., & Feenstra, R. (1996). Protectionist Threats and Foreign Direct Investment. *NBER Working Paper No. 5475*, 55–80. <https://doi.org/10.3386/w5475>

Blonigen, B. A. and J. H. Park. (2004). *Dynamic Pricing in the Presence of Antidumping Policy: Theory and Evidence*. *The American Economic Review*, 94(1):134-154.

- Bown, C. P. (2011). *The Great Recession and Import Protection: The Role of Temporary Trade Barriers* (1st ed.). Washington DC, USA: Centre for Economic Policy Research.
- Bown, C. P. (2010). "Global Antidumping Database, "The World Bank, available at <http://econ.worldbank.org/ttbd/gad/>.
- Carter, Colin A. and Steinbach, Sandro. (2018). Trade Diversion and the Initiation Effect: A Case Study of U.S. Trade Remedies in Agriculture, NBER Working Paper No. w24745, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3202048>
- Chandra, P., ve Long, C. (2013). Anti-dumping Duties and their Impact on Exporters: Firm Level Evidence from China. *World Development*, 51, 169–186. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2013.05.018>
- Chao, Z., ve Mei, L. (2004). Demonstration on the impact of anti-dumping measures on upstream and downstream industries. *Economic Data Translation Collection*, 2004(3), 8–16. Retrieved from <http://www.cqvip.com/qk/91566x/200403/10323577.html>
- China Business Press. (2009). *Guidelines for Dealing with Foreign Trade Remedy Investigations*. Retrieved from <http://trb.mofcom.gov.cn/article/bu/bv/201105/20110507533606.shtml>
- China's anti-dumping cases account for nearly a quarter of the world, and it will increase in the future. (2018, June 14). Retrieved February 9, 2020, from <http://www.sinotf.com/GB/Risk/qingxiaofan/2018-06-14/0OMDAwMDMxNjg0OA.html>
- Christian Gormsen . (2011). Anti - dumping with heterogeneous firms , *International Economics* 125, p. 41-64
- Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. (2015). 2014 Yılında Çin-Türkiye İki Tü Ticaretine Genel Bakış. Retrieved 2019, from <https://countryreport.mofcom.gov.cn/record/qikan110209.asp?id=6898>
- Congressional Research Service. (2015). *China-U.S. Trade Issues (CRS Reports)* (RL33536 ed.). Washington, D.C, USA: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Crowell ve Moring. (2006). Çin için AB Anti-Damping Yasası Rehberi. Retrieved December 18, 2019, from https://www.crowell.com/pdf/Guide_EUAnti-Dumping2006_Chinese.pdf
- | Data Catalog. (2015). The World Bank. <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/temporary-trade-barriers-database-including-global-antidumping-database/resource/dc7b361e>
- D.T.Ö. (1994). GÜMRÜK TARİFELERİ VE TİCARET GENEL ANLAŞMASI 1994'ÜN VI ncı MADDESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA.

Retrieved from <https://ticaret.gov.tr/data/5b88499413b87711604c934e/Anti-damping-Anlasmasi-Turkce.pdf>

- Davis, C. L., ve Pelc, K. J. (2016). Cooperation in Hard Times. *Journal of Conflict Resolution*, 61(2), 398–429. <https://doi.org/10.1177/0022002715595699>
- Debaere, Peter Marcel. (2010). *The Effects of Tariffs and Quotas*. Darden Case No. UVA-G-0595, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1583766>
- Different types of dumping with example*. (2018b). MONEY MATTERS | ALL MANAGEMENT ARTICLES. <https://accountlearning.com/different-types-of-dumping-with-example/>
- Disbudak, Cem ve Türkcan, Kemal. (2005). Antidumping Uygulamalarının Ekonometrik Analizi: Türkiye Örneği. *İktisat İşletme ve Finans*. 20. 149-164.
- DTÖ. (2018). WTO | WTO Analytical Index –Guide to WTO Law and Practice (updated electronic version). Retrieved 2019, from https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/ai17_e/anti_dumping_e.htm
- E Nedzel, N. (2008). Antidumping and Cotton Subsidies: A Market-based Defense of Unfair Trade Remedies. *Northwestern Journal of International Law and Business*, 28(2), 215–272.
- Finger, J. Michael. (1991). The origins and evolution of antidumping regulation (English). Policy, Research, and External Affairs working papers ; no. WPS 783. Trade policy. Washington, DC: World Bank. <http://documents.worldbank.org/curated/en/234841468765264716/The-origins-and-evolution-of-antidumping-regulation>
- Gençosmanoğlu, Ö. T. (2015). Türkiye'nin Çin'e Uyguladığı Anti-Dumping Önlemlerinin İthalata Etkisi. *İktisat İşletme ve Finans*, 30(357), 79–98.
- Glen, S. (2019, June 2). Difference in Differences. Retrieved 2019, from <https://www.statisticshowto.com/difference-in-differences/>
- Guo Bing, S. (2013). *Research on the Trade and Non-Trade Effects of US Anti-dumping against China* (1st ed.). China Financial and Economic Publishing House.
- Gürkaynak, G., Yıldız, C., & Elver, E. (2017). Turkey: Determination Of Injury In Anti-Dumping Investigations: Turkey's Side Of The Story. *ELIG Gürkaynak Attorneys at Law*, 1–4.
- Haaland, J. I., & Wooton, I. (1998). Antidumping jumping: Reciprocal antidumping and industrial location. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 134(2), 340–362. <https://doi.org/10.1007/bf02708100>
- Han, S. (2019, April). *Research on Economic and Trade Cooperation between China and Turkey under the Framework of One Belt One Road* (Yüksek Lisans Tezi).

Heilongjiang University. Retrieved from
<http://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10212-1019120310.htm>

- Holopová, A. (2014). *Dumping and Its Impact on International Trade* (Yüksek Lisans Tezi). Mendel University in Brno. Retrieved from
http://is.mendelu.cz/zp/portal_zp.pl?prehled=vyhledavani;podrobnosti=55678;zp=46797;download_prace=1;lang=cz
- Hu, Y. M., ve Yan, A. Q. (2001). Uluslararası Ticarete Anti-damping Yasasının Önemi Hakkında Bir Çalışma. *Verimlilik Araştırması*, 2001, Z01, 41. Retrieved from
<http://www.760hn.com/Article/CJFDTOTAL-SCLY2001Z1012.htm>
- Hyun, H.-J. (2018). Institutional quality and trade in intermediate goods. *Journal of Korea Trade*, 22(2), 162–186. <https://doi.org/10.1108/jkt-02-2018-0009>
- İpekyolu Gümrük Müşavirliği Ltd. Şti. (2018). Türkiye Anti-Damping Uygulamalarının Akış Şeması [Graph]. İpekyolu Gümrük Müşavirliği Ltd. ŞTİ.
<http://tdimaster.com/cozumlerimiz/anti-damping>
- J. Ikenson, D. (2011, August 16). President's Fealty to Antidumping Lobby Kills Jobs and Depresses Growth. Retrieved 2019, from
<https://www.cato.org/blog/presidents-fealty-antidumping-lobby-kills-jobs-depresses-growth>
- Jia Qiang, Hu. (2004). Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği Arasındaki Anti-Dumping Yasalarının Farklılıkları Üzerine Tartışma ve Referans. *Journal of Inner Mongolia University: Philosophy and Social Sciences Edition*, 2004(1), 91–94. Retrieved from
<http://www.cqvip.com/qk/81451x/2004001/9086397.html>
- Jingyi, Z., & Li, L. (2019). An Empirical Study of China-Turkey Economic and Trade Relations Based on Trade Flow Index. *Journal of Guizhou Shifan University*, 219, 70–79.
- Joseph, S., ve Selvam, M. (2019). The Incompatibility of Anti-Dumping Laws. *International Journal of Engineering and Management Research*, 9(2), 82–90.
<https://doi.org/10.31033/ijemr.9.2.10>
- Judith Czako, Johann Human, Jorge Miranda. (2003). *A Handbook on Anti-Dumping Investigations*. Cambridge University Press. Cambridge, United Kingdom.
- Kahlessenane, S. S. (2019). Anti-Dumping Regulations and Policies: Some Insights from Algeria. *ATINA HUKUK DERGİSİ*, 5(1), 47–60.
<https://doi.org/10.30958/ajl.5-1-4>
- Ketboğa, M. (2019). Türkiye’de Dış Ticaret Açığı Sorunun Nedenleri ve Katma Değeri Düşük Ürün İhracatının Dış Ticaret Açığı İçindeki Yeri ve Çözüm Önerileri. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 9(2), 209–224.

- Keen, M. (2007). VAT, Tariffs, and withholding: Border Taxes and Informality in Developing Countries. *IMF Working Papers*, 07(174), 1. <https://doi.org/10.5089/9781451867381.001>
- Kim, H.-J., & Kang, M.-S. (2017). Trade Diversion Effects of Anti-dumping Duties in Selected ASEAN Countries. *Korea International Trade Research Institute*, 13(6), 153–170. <https://doi.org/10.16980/jitc.13.6.201712.153>
- Konings, J. and H. VANDENBUSSECHE. (2008). Heterogeneous Responses of Firms to Trade Protection. *Journal of International Economics* . 76(2):371-383.
- Kowalski, P. (2005). Impact of Changes in Tariffs on Developing Countries' Government Revenue. *OECD Trade Policy Papers* 18, OECD Publishing.
- Krishna, Raj. (1998). Antidumping in Law and Practice (September 1998). World Bank Policy Research Working Paper No. 1823. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=604967>
- Krista Lucenti. (2002). The Effects of Anti-dumping Investigation Initiations and Outcomes: Evidence from Five EC and Indian cases. Working Paper. World Trade Institute.
- Krupp, C. M., & Pollard, P. S. (1996). Market Responses to Antidumping Laws: Some Evidence from the U.S. Chemical Industry. *Canadian Journal of Economics*, 29(1), 199. <https://doi.org/10.2307/136159>
- Krupp, C. M., & Skeath, S. (2002). Evidence on the upstream and downstream impacts of antidumping cases. *The North American Journal of Economics and Finance*, 13(2), 163–178. [https://doi.org/10.1016/s1062-9408\(02\)00075-x](https://doi.org/10.1016/s1062-9408(02)00075-x)
- Li Chen. (2006). ABD Anti-Dumping Yasasının “Piyasa Dışı Ekonomi” Kuralları Üzerine Araştırma. *ABD Çalışmaları*, 3, 77–92. Retrieved from <http://www.cqvip.com/qk/94975x/200603/22888836.html>
- Li Fang, S. (2017). Mexico's anti-dumping against China under the WTO framework and China's countermeasures. *Latin American Studies*, 39(1), 78–95. Retrieved from <http://www.ldmzyj.org/UploadFile/Issue/uzsklakw.pdf>
- Linda M., Y., & John, W. (2005). The Antidumping Negotiations: Proposals, Positions and Antidumping Profiles. *Estey Centre Journal of International Law and Trade Policy*, 6(1), 1–49. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.23869>
- Liu Qiang. (2012). *Hindistan Anti-dumping Yasası Üzerine Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Nanjing ShiFan Üniversitesi.
- Lu, Y. Tao and Y. Zhang. (2013). *How Do Exporters Respond to Antidumping Investigations?*. *Journal of International Economics* , 91(2):290-300.

- Mehra, U. (2015, December 26). *3 Types of Trade Dumping-Explained!* Share Your Essays. <https://www.shareyouressays.com/knowledge/3-types-of-trade-dumpingexplained/103388>
- Melitz, M. J. (2003). *The Impact of Trade on Intra-industry Reallocations and Aggregate Industry Productivity* *Econometrica*, 71(6):1695-1725.
- Ming Xin, J. (2009). The characteristics and causes of Turkey's anti-dumping and other trade remedy measures against China. *West Asia Africa*, 30–35. Retrieved from <http://www.ixueshu.com>
- National Research Council, Board on Science, Technology, and Economic Policy, & Wessner, C. W. (1997). *International Friction and Cooperation in High-Technology Development and Trade: Papers and Proceedings (Compass Series)*. National Academies Press.
- Nguyen, L., & Kinnucan, H. W. (2019). The US solar panel anti-dumping duties versus uniform tariff. *Energy Policy*, 127, 523–532. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.11.048>
- Niels, G. (2003). Trade diversion and destruction effects of antidumping policy: empirical evidence from Mexico. Rotterdam: OXERA and Erasmus University Rotterdam. Unpublished paper.
- Oshiro, J. (2012). Tariff policy and transport costs under reciprocal dumping*. *Papers in Regional Science*, no. <https://doi.org/10.1111/j.1435-5957.2012.00417.x>
- Patıgılı KAWELİ , Muhittin ADIGÜZEL (2017). TÜRKİYE ÇİN DIŞ TİCARETİNİ İNCELENMESİ (DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ WORKING PAPER SERIES WPS NO/ 67
- Pham, V. H., Nguyen, T. T., & Hoai, N. T. (2014). Trade Diversion as Firm Adjustment to Trade Policy: Evidence from EU Antidumping Duties on Vietnamese Footwear. *SSRN Electronic Journal*, 1128–1154. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2456479>
- Prusa, T. J. (1997). *Effects of US Trade Protection and Promotion Policies*. (1st ed.). University of Chicago Press.
- Prusa, T.J. (2005). On the Spread and Impact of Anti-dumping. *Canadian Journal of Economics*, 34(3):591-611.
- Prusa, Thomas & Skeath, Susan. (2002). Modern Commercial Policy: Managed Trade or Retaliation?. *Handbook of International Trade*. 2. [10.2139/ssrn.331520](https://doi.org/10.2139/ssrn.331520).
- Salvatore, D., & Finger, J. M. (1994). Antidumping: How It Works and Who Gets Hurt. *Southern Economic Journal*, 61(1), 247. <https://doi.org/10.2307/1060167>

- Santana, R. (2019, February). *Quantitative Restrictions Import/export quotas, licensing*. Poster Session presented at the Seminar on WTO Accessions Rules, Geneva, Switzerland.
- Sheng Jing, L. (2001). *Anti-damping kanunu ve dava ajansı* (2nd ed.). Hukuk Yayıncısı. Retrieved from <https://www.weibo.com/p/100202read7097276>
- Steinbach, A. (2014). Price Undertakings in EU Anti-Dumping Proceedings An Instrument of the Past? *SSRN Electronic Journal*, 29(1), 165–187. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2543448>
- Tariff-Tr.com. (2008). Anti-Dumping Practices In Turkey. Customs Tariff Information and Legislation of Turkey in English. <https://www.tariff-tr.com/AntiDumping.aspx>
- Tharakan, P. K. M. (2000, September). *Anti-Damping Önleminin Sorunu ve Ülke İhracatını Geliştirme* (Birleşmiş Milletler Üniversitesi WIDER, No. 198). Birleşmiş Milletler WIDER. Retrieved from <https://www.wider.unu.edu/sites/default/files/wp198.pdf>
- Türkiye Anti-Damping Yasa ve Kanunları. (2006, 5 Ocak). Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. <http://trb.mofcom.gov.cn/article/bi/bm/bp/200601/20060101293280.shtml>
- Ulusal İşletme Ekonomisi Birliği. (2018, August 21). US tariffs to have negative impact on economy: Survey. Retrieved 2019, from <https://www.hurriyetdailynews.com/us-tariffs-to-have-negative-impact-on-economy-survey-136008>
- Uluslararası Ticaret Merkezi Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı / DTÖ. (t.y.). *İthalatçı ve İhracatçılar İçin El Kitabı* [E-book]. <https://ticaret.gov.tr/data/5b8ee73113b8761b8471c2c4/ithihrelkitabı.pdf>
- UNCTAD. (2006). *Training Module on the WTO Agreement on Anti-dumping*. New York and Geneva, New York and Geneva: UNITED NATIONS PUBLICATION.
- "UNDP. 2013. Human Development Report 2013. The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World. New York. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2013>"
- Vandenbussche, H., & Zanardi, M. (2007). What explains the proliferation of antidumping laws? *Economic Policy*, 23(53), 93–138. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0327.2007.00196.x>
- Vandenbussche, H., & Zanardi, M. (2007). What explains the proliferation of antidumping laws? *Economic Policy*, 23(53), 93–138. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0327.2007.00196.x>

- Vandenbusseche, H. and M. Zanardi (2010). The Chilling Trade Effects of Antidumping Proliferation. *European Economic Review*, 54(6):760-777.
- What is intermediate product? definition and meaning. (2018). Retrieved 2020, from <http://www.businessdictionary.com/definition/intermediate-product.html>
- Wikipedia contributors. (2019, September 1). Difference in differences. Retrieved 2019, from [https://en.wikipedia.org/wiki/Difference_in_differences#:~:text=Difference%20in%20differences%20\(DID%20or,%20versus%20a%20'control%20group'](https://en.wikipedia.org/wiki/Difference_in_differences#:~:text=Difference%20in%20differences%20(DID%20or,%20versus%20a%20'control%20group')
- WTO | *Anti-dumping - Technical Information*. (2018). World Trade Organization. https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_info_e.htm
- WTO. (2005). *WTO Negotiations on the Agreement on Anti-dumping Practices* (WTO Technical Paper Doc. No. BAS-05-51.E). Commonwealth Secretariat. Retrieved from <https://ticaret.gov.tr/data/5b8ee73113b8761b8471c2c4/wtonegotiations.pdf>
- Xiao Hong, H. (2007). *Çin'in Anti-Dumping Yasasının Teorisi ve Uygulaması* (1st ed.). Çin Sosyal Bilimler Basını. Retrieved from <https://wiki.mbalib.com/wiki/外国倾销>
- Xiao Wei. (2006). *Uluslararası Anti-dumping Yasası ve Uygulaması* (2006th-04-01 Baskısı ed. ed.). Retrieved from <https://bkso.baidu.com/item/%E5%9B%BD%E9%99%85%E5%8F%8D%E5%80%BE%E9%94%80%E6%B3%95%E5%BE%8B%E4%B8%8E%E5%AE%9E%E5%8A%A1/2860007>
- Xiao Ye Wang & Zheng Hua Tao. (1999). AB anti-dumping yasası ve Çin üzerindeki etkisi. *Hukuk İncelemesi (İki Ayda Bir)*, 95(3), 65–74. Retrieved from <http://iolaw.cssn.cn/zzwx/201905/P020190522386414938339.pdf>
- Yang (2005). Anti-dumping uluslararası karşılaştırması, oyun teorisi ve Çin'in aldığı önlemleri (Haziran 2005 baskısı ed.). Çin Bilim Basımevi.
- Yao, S., & Ji Ke, W. (2004). Çin Anti-dumping Uygulamasında Ticaret Saptırma Etkisi Üzerine Bir Çalışma: Akrilik Örneği. *Uluslararası Ticaret Sorunları*, 3(10), 9–12. Retrieved from <http://gb.oversea.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?filename=GJMW200503017&dbcode=CJFD&dbname=CJFD2005>
- Yuan Lin (2005). Anti-dumping yasasının uluslararası karşılaştırmalı incelemesi (Yüksek Lüsans Tezi). SICHUAN ÜNİVERSİTESİ.
- Yue, Y., Jiao, G., & Haiyan, H. (2007). Study on Optimization of Anti-dumping Duty Rate Based on Linear Programming Model of Input-output Method. *Workshop on Intelligent Information Technology Application (IITA 2007)*, 157–160. <https://doi.org/10.1109/iita.2007.12>

Zanardi, M. (2006). Antidumping: A problem in international trade. *European Journal of Political Economy*, 22(3), 591–617.
<https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2005.12.003>